ANTAGEN AV PARK OCH NATURNÄMNDEN 20XX-XX-XX

GÖTEBORG FRILUFTSPROGRAM

REMISS

Göteborgs Stad
Park och natur

Foto: Peter Svensson

FÖRORD

Park- och naturförvaltningen har fått i uppdrag från park- och naturnämnden att ta fram ett Friluftsprogram i nära samarbete med idrott – och föreningsförvaltningen samt en rad andra förvaltningar och aktörer.

Det förra programmet som behandlade dessa frågor var natur- och kulturvårdsprogrammet som antogs 1979. Det var ett ambitiöst och gediget program och det har gjort ett stort avtryck på hur Göteborgs natur- och friluftsområden har utvecklats. Mycket har hänt sedan 1979 och även friluftslivet har förändrats. Vid en tankesmedja ordnad av regeringskansliet för några veckor sedan framkom att den starkaste trenden just nu är ”Urban outdoor” eller som man även kan kalla det ”Tätortsnära friluftsliv”. Då passar det bra att de utmaningar som park- och naturnämnden särskilt skickat med oss i det här arbetet handlar om integration, folkhälsa och kultur.

Vi arbetar i en process som startar med en insamlings- och analysfas och sedan följs av att vi formulerar ett utkast till program. Det är detta utkast ni nu har i er hand och som vi valt att skicka på remiss för att få in många och breda synpunkter. Parallellt pågår en utställning i Älvrummet där allmänheten kan lämna in idéer. Vi hoppas på ett stort engagemang och många givande förbättringsförslag. Efter remisstidens slut sammanställer vi era synpunkter och förslag och arbetar sedan in dessa i en slutlig version som kan godkännas av park- och naturnämnden.

Så hjälp oss i vårt arbete. Läs, begrunda och förslå hur detta material kan bli ännu bättre. Fundera gärna lite extra kring utmaningarna om integration, folkhälsa och kultur.

Göteborg 20160308

Styrgrupp
Helena Bjarnegård, stadsträdgårdsmästare, park- och naturförvaltningen
Ingela Gustafsson, enhetschef natur, park- och naturförvaltningen
Gösta Malmryd, planeringschef, idrott- och föreningsförvaltningen

Projektledare
Helen Svenstam, park- och naturförvaltningen

SAMMANFATTNING

Park- och naturförvaltningen har fått i uppdrag från park- och naturnämnden att ta fram ett Friluftsprogram i nära samarbete med idrotts – och föreningsförvaltningen samt en rad andra förvaltningar och aktörer.

Det förra programmet som behandlade dessa frågor var natur- och kulturvårdsprogrammet som antogs 1979. Det var ett ambitiöst och gediget program och det har gjort ett stort avtryck på hur Göteborgs natur- och friluftsområden har utvecklats.

Många tänker nog på skogspromenader, bärplockning, fiske och skidåkning när de hör ordet friluftsliv. I takt med att vi lever i en alltmer urbaniserad värld, där den dagliga naturkontakten inte är lika självklar, flyttar även friluftslivet in i städerna. I friluftsprogrammet för Göteborg används därför en bred definition av begreppet ”friluftsliv”. På så sätt inkluderas fler aktiviteter och områden och så många som möjligt kan lockas att aktivera sig vare sig det är i naturområden, parker eller urban miljö.

Friluftsprogrammet har sin utgångspunkt i de tio nationella friluftspolitiska målen, liksom ett flertal kommunala strategiska dokument som Grönstrategin för en tät och grön stad, Översiktsplan för Göteborg och Göteborgs miljömål. I styrdokument för Göteborgs stad lyfts frågor om rekreation och hälsa fram. I Göteborgs översiktsplan är en av de strategiska frågorna ”Rekreation & hälsa för ökad livskvalitet”. I Grönstrategin för en tät och grön stad är det sociala målet ”Göteborg är en tät och grön stad där de offentliga platserna bidrar till ett rikt och hälsosamt stadsliv”. I Friluftsprogrammet arbetar vi vidare med att verkställa detta sociala mål genom att skapa ett levande och varierat friluftsliv.

Friluftsprogrammet är ett dokument som beskriver hur friluftslivet ser ut i Göteborg idag, förhållningssätt att arbeta efter i olika frågor och strategier att arbeta vidare med för att utveckla friluftslivet mot målet - *Göteborg är en stad med ett levande och varierat friluftsliv för alla*. Dessutom har områdesbeskrivningar tagits fram för 39 områden som beskriver vad som finns i området idag och hur det ska utvecklas.

I park- och naturnämndens uppdrag står att ett friluftsprogram för Göteborg ska bidra till folkhälsa, integration och ett rikare kulturliv. Dessa begrepp speglar viktiga utmaningar i dagens samhälle. Det handlar också om att nå de som det inte är lika självklart för att vara ute på sin fritid.

FOLKHÄLSA

Friluftsliv och folkhälsa hänger ihop. Att planera för friluftsliv innebär att utveckla miljöer som stimulerar människor till fysisk aktivitet. En mer fysiskt aktiv befolkning ger hälsovinster för individen, men även samhällsekonomiska vinster.

INTEGRATION

Friluftsliv kan vara en möjlighet till ökad integration. Fiske, bad och sociala aktiviteter som bland annat grillning är exempel på aktiviteter som naturen är ett rum för. Satsningar för friluftsliv ska därför gynna såväl fysiska som sociala aktiviteter, för att kunna bidra till integration. Naturen är en neutral arena där alla kan mötas. En god tillgång till information om vilka aktiviteter och naturområden som finns kan vara en förutsättning för att delta.

KULTUR

I friluftslivssammanhang kan kultur vara förknippat med fornlämningar eller att vistas i ett kulturlandskap. Men det kan också vara konstverk, dramatiseringar eller scenframträdanden i naturen. Skönhetsupplevelse är en högt värderad faktor vid valet av miljö för rekreation. Det urbana och tätortsnära friluftslivet i mer parklika miljöer efterfrågas allt mer och gärna ihop med en aktivitet som till exempel teatervandring, segwaytur eller utegym.

Friluftsområdenas karaktär och upplevelse samt områdesbeskrivningar

En kartläggning har gjorts som visar de större friluftsområdenas olika upplevelsekaraktärer. I arbetet med att utveckla områdena ska karaktären ytterligare förstärkas för att områdena ska upplevas mer attraktiva och locka till en utflykt. Syftet kan också vara att få en jämnare geografisk fördelning av någon karaktär för att minska behovet av transporter.
Områdesbeskrivningar har tagits fram för drygt trettio friluftsområden och fyra stadsparker med tydlig friluftsinriktning. Varje områdesbeskrivning innehåller en översiktlig karta över området som visar hur det ser ut idag och vilka aktiviteter och funktioner som finns. Med målbild och förslag på utveckling beskrivs hur området kan förstärka sin dominerande upplevelsekaraktär ytterligare. Områdesbeskrivningarna är en bilaga till friluftsprogrammet.

Tillgång till områden

Tillgång på natur- och friluftsområden är en förutsättning för friluftsliv. Att säkerställa allmänhetens tillgång till mark genom att fortsätta bilda naturreservat i samband med att staden växer är viktigt. Det kan också ske genom att planlägga eller köpa in områden som är strategiska för friluftslivet till exempel utmed kuster och vattendrag. Vid planering av nya bostadsområden behöver det finnas förutsättningar för dagliga promenader och löpning i bostadsnära natur men även i staden för urbant friluftsliv. Stadsmiljön ska även fungera som en arena för friluftsliv.

Tillgänglighet

Tillgänglighet handlar både om fysisk framkomlighet inom ett område men också om att kunna ta sig till området. Tillgång till bra gång- och cykelvägar och kollektivtrafik är viktigt.

Tillgänglighet handlar även om platsens fysiska utformning och hur väl den fungerar för människor med funktionsnedsättning. Men tillgänglighet kan också vara områdets orienterbarhet, tillgången till information och ett bra bemötande. Genom att arbeta på olika sätt och bland annat skapa en variation i innehållet, där vissa områden är mer tillrättalagda än andra, kan önskemål från olika målgrupper tillgodoses. Att informera om dem och visa besökare var de finns och hur de hittar dem är ett annat sätt.

Aktiviteter

I arbetet med att samordna olika aktiviteter är det viktigt att hela tiden sammanväga intressen från olika grupper. Göteborgs parker och naturområden ska vara till för så många som möjligt. Därför ska i första hand de friluftsaktiviteter gynnas som många människor utövar, till exempel promenader och motionslöpning. Aktiviteter som går bra att samordna med varandra är också prioriterade. Vid beslut om anläggningar för nya aktiviteter, behöver hänsyn tas till andra förekommande värden, så som höga natur- eller kulturvärden och andra aktiviteter.

Skidor, skridskor och pulka är aktiviteter som är ett komplement och variation till barmarksaktiviteter och kan prioriteras för att locka fler att vara ute mer på vintern. Ridning, fiske, klättring och terrängcykling är andra exempel på aktiviteter som efterfrågas och därför bör gynnas och arbetas med aktivt för att hitta fungerande lösningar.

Sköta och omhänderta

Välskötta och omhändertagna naturområden och friluftsanläggningar är en förutsättning för ett rikt friluftsliv. För att naturen ska kunna vara tillgänglig för den stora allmänheten behövs friluftsanläggningar så som skyltar, spårmarkeringar, bryggor, gångvägar med mera. Dessa anläggningar kräver i sin tur skötsel för att klara av väder, vind och slitage. Utan skötsel minskar tillgängligheten samtidigt som naturområden upplevs som dåligt omhändertagna.

Även själva naturmiljöerna behöver skötas om kontinuerligt, för att besökaren ska uppleva friluftsområdena som varierade och attraktiva miljöer att besöka. Den biologiska mångfalden är en förutsättning för variationen och även för fungerande ekosystem som kan leverera så kallade ekosystemtjänster, som rening av luft och vatten med mera. För att värna den biologiska mångfalden behöver skötseln av naturområdena vara anpassad för att gynna artrikedom.

Information

Människors möjlighet till friluftsliv kan av olika anledningar vara begränsade. Möjligheterna ökar om rätt information finns lättillgänglig och presenterad på ett sätt så att olika grupper har möjlighet att ta del av den. Det finns mycket iordningställt och anlagt i våra områden som bara genom information kan bli mer tillgängligt. Ett sätt är att i samarbete med övriga verksamheter i Göteborgs Stad utveckla informationen på till exempel goteborg.se, så att det blir lättare för besökarna att hitta samlad information.

Att informera allmänheten om våra arbeten och deras effekt är en del av det naturpedagogiska arbetet. Förvaltningen ska utforma riktlinjer för det naturpedagogiska arbetet. Att utbilda naturguider och utveckla fler projekt i närheten av skolor och förskolor är några sätt att arbeta med naturpedagogik.

Ställa till förfogande

Göteborgs Stad värnar om föreningslivet och arbetar för att ge det så goda förutsättningar som möjligt. Föreningslivet har en naturlig plats inom friluftslivet och är en central del av ett aktivt friluftsliv. Det ger också mervärden i form av social samvaro och förståelse för samarbete och demokrati. Föreningslivet har unika förutsättningar att integrera människor från andra länder. Möjligheten för föreningar att driva sin verksamhet och på lämpligt sätt ordna evenemang och tävlingar ska beaktas. Det kan ske genom att utveckla samarbetet med föreningar.

Det finns ett stort behov av människor som på olika sätt kan vägleda, stötta eller finnas till hands. Den verksamhet som stadsdelsförvaltningarna, idrotts och föreningsförvaltningen, vårdcentraler, föreningar med flera bedriver har en viktig roll här. Genom att på olika sätt uppmuntra och lära människor att utnyttja områdena kan användningen öka.

INNEHÅLL

1. INLEDNING OCH BAKGRUND.....6

1.1 UPPDRAG OCH SYFTE.....8

1.2 STYRANDE DOKUMENT.....9

FAKTASIDA: LAGAR OCH SKYDD SOM RÖR FRILUFTSLIVET.....12

2. MÅL OCH UTMANINGAR.....16

2.1 MÅL FÖR GÖTEBORGS FRILUFTSLIV.....16

2. 2 UTMANINGAR.....16

2.2.1 FOLKHÄLSA.....17

2.2.2 INTEGRATION.....19

2.2.3 KULTUR.....20

3. FOKUSOMRÅDEN OCH STRATEGIER.....24

3.1 FRILUFTSOMRÅDENAS KARAKTÄR OCH UPPLEVELSE.....24

3.1.2 KARTLÄGGNING AV DOMINERANDE UPPLEVELSEKARAKTÄRER.....25-27

3.2 TILLGÅNG TILL OMRÅDEN FÖR FRILUFTSLIV.....30

3. 3 TILLGÄNGLIGHET.....40

3.4 AKTIVITETER.....43

FAKTASIDA: FRILUFTSLIVETS UTVECKLING I GÖTEBORG..... 48

3.5 SKÖTA OCH OMHÄNDERTA.....50

FAKTASIDA: VANLIGA ANLÄGGNINGAR.....56

3.6 INFORMATION.....58

3.7 STÄLLA TILL FÖRFOGANDE.....62

4. KÄLLOR.....66

BILAGA: OMRÅDESBESKRIVNINGAR

KAPITEL 1
INLEDNING OCH BAKGRUND

1.INLEDNING OCH BAKGRUND

Amundön - ett av Göteborgs mest populära friluftsområden

Göteborgarna har god tillgång till friluftsområden och det finns mycket att välja på. Delsjön, Amundön, Ruddalen och Änggårdsbergen är göteborgarnas mest välkända friluftsområden och också de mest besökta. Delsjön är det område som allra flest besöker. En undersökning från 2007 visar att mer än 80 % av göteborgarna någon gång har varit där. Naturen och topografin i Göteborg varierar mycket och på så vis finns ett stort utbud av olika typer av naturområden. Här finns dessutom på många håll gott om natur nära våra bostadsområden – såväl i villaområden som i flerbostadsområden.

Jämmerberget

De flesta söker sig till naturområden för att ta det lugnt, promenera och njuta av naturen (77 %). Många gör det i sällskap av familj och vänner (80 %). Besökarna är till största delen nöjda med sina områden.

I en jämförelse med nationella undersökningar skiljer sig inte göteborgarens friluftvanor från resten av landets befolkning. Nöjes- och motionspromenader är den vanligaste friluftsaktiviteten. Det vanligaste hindret är brist på tid och att sakna någon att dela aktiviteten med är ett annat vanligt hinder.

I Sverige är friluftsliv en viktig del av vår kulturtradition och nationella identitet. Det är också något som har förändrats över tid från att friluftslivet etablerades vid sekelskiftet 1900 i det västerländska industrisamhället. Förr sågs friluftsliv framförallt som stärkande aktiviteter i ett utmanande landskap som fjäll och kust. I dag har friluftslivet flyttat till det mer nära och vardagliga landskapet, i takt med att allt fler människor bor i städer och tätorter. Andra aktiviteter har också blivit mer populära, som till exempel motionerande och terrängcykling.

Parallellt med det mer vardagsbetonade friluftslivet finns ett växande intresse för naturturism och ekoturism. Det äventyrliga och utmanande friluftslivet finns främst kvar genom turismen och har kompletterats med aktiviteter som forsränning, kiteflygning och klättring. I turistnäringen märks en ökad efterfrågan på större bekvämlighet. Färdiga paketlösningar, övernattningsmöjligheter inomhus, toaletter och serveringar istället för egen medhavd fika, är exempel på det.

Det nära och vardagliga friluftslivet ger specifika utmaningar för en stad som Göteborg. I Göteborg är besökstrycket mycket stort i vissa områden, framför allt i Delsjön, medan andra områden har färre besökare. I de mindre besökta områdena finns en stor potential. Hur kan vi sköta och utveckla dessa områden så att fler lockas dit? Och hur gör vi för att nå de som inte är ute? Det är två av våra utmaningar. Att arbeta med friluftsliv är att arbete med folkhälsa, eftersom friluftslivet bidrar både till fysiskt och psykiskt välmående. En annan utmaning är att visa på det som kan upplevas som spännande friluftsliv idag, främst för att locka en yngre målgrupp. I Friluftsprogrammet beskriver vi hur vi ska arbeta framförallt med dessa och andra utmaningar.

1.1 UPPDRAG OCH SYFTE

Park- och naturnämnden har gett park- och naturförvaltningen i uppdrag att ta fram ett friluftsprogram för Göteborg, som bidrar till folkhälsa, integration och ett rikare kulturliv.

Friluftsprogrammet har tagits fram i samarbete med många aktörer bland annat flera förvaltningar i kommunen, Västkuststiftelsen, Göteborgsregionens kommunalförbund och föreningslivet. Idrotts- och föreningsförvaltningen och stadsbyggnadskontoret har deltagit i en arbetsgrupp och idrotts- och föreningsförvaltningen har även ingått i styrgruppen.

Syftet med friluftsprogrammet är att värna och utveckla möjligheten till friluftsliv i Göteborg för göteborgare och besökare och att stärka friluftslivet i planeringen. Därför innehåller friluftsprogrammet beskrivningar och strategier för hur arbetet med att vårda och utveckla våra natur- och friluftsområden med avseende på friluftsliv i en bred bemärkelse ska ske.

Avgränsning

Friluftsprogrammet behandlar främst de allmänt tillgängliga gröna områdena, exempelvis parker och naturområden som kommunen har rådighet över. Några områden, som t ex Majvik och Björlanda halvön och delar av kusten, upplevs som allmänna men ligger på privat mark. Dessa tas också med då de har betydelse för friluftslivet och uppfattas som allmänna av allmänheten.

Definition av friluftsliv

Många tänker nog på skogspromenader, bärplockning, fiske och skidåkning när de hör ordet friluftsliv. I takt med att vi lever i en alltmer urbaniserad värld, där den dagliga naturkontakten inte är lika självklar, flyttar även friluftslivet in i städerna.

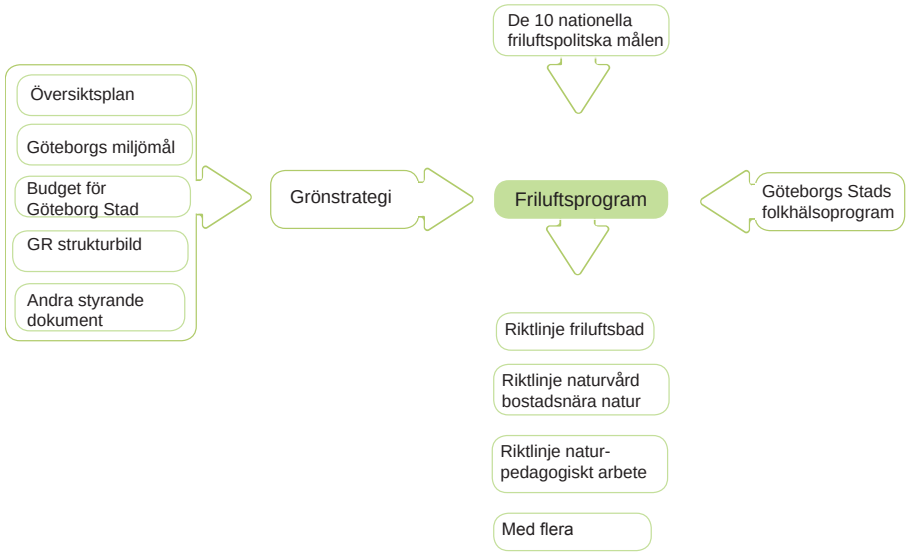
Den officiella definitionen av friluftsliv i Sverige är ”vistelse utomhus i natur- och kulturlandskapet för välbefinnande och naturupplevelser utan krav på tävling.” *(Nationella förordningen (2003:133) om statsbidrag till friluftsorganisationer).*

En nationell undersökning i det nyligen avslutade forskningsprogrammet Friluftsliv i förändring visar att ”Vandringar i skog och mark” och ”fjällvandringar” är de utomhusaktiviteter som kommer högst på frågan om vad som helt och hållet anses vara friluftsliv. ”Gå i en park i staden” kom visserligen sist men 77 % ansåg att även det var friluftsliv i någon utsträckning. Det är med andra ord inte självklart hur begreppet friluftsliv ska tolkas. För att inte fastna i resonemang kring detta har samma forskare valt att ha en bredare definition av friluftsliv för att även rymma urbant och bostadsnära friluftsliv. På så vis blir vardagliga vistelser i närnatur aktiviteter som ryms inom begreppet friluftsliv, t ex picknick i parken eller joggning.

I friluftsprogrammet för Göteborg används också denna breda definition av begreppet friluftsliv. På så sätt inkluderas fler aktiviteter och områden och så många som möjligt kan lockas att aktivera sig vare sig det är i naturområden, parker eller urban miljö. Definitionen utesluter motorburna fritidsaktiviteter och skytte.

1.2 STYRANDE DOKUMENT

Friluftsprogrammet tar sin utgångspunkt i de tio nationella friluftspolitiska målen, liksom ett flertal kommunala strategiska dokument. Grönstrategin för en tät och grön stad, Översiktsplan för Göteborg, Göteborgs miljömål och Göteborgs stads folkhälsoprogram är de mest inflytelserika dokumenten.

Illustrationen visar vilka styrande dokument som påverkat Friluftsprogrammets innehåll och vilka riktlinjer som Friluftsprogrammet i sin tur påverkar.

De tio nationella friluftspolitiska målen

I december 2012 beslutade regeringen om tio mätbara mål för friluftspolitiken. Dessa ska ha uppnåtts år 2020. Målet är att stödja människors möjligheter att vistas i naturen och utöva friluftsliv med allemansrätten som grund. Alla människor ska ha möjlighet att få naturupplevelser, välbefinnande, social gemenskap och ökad kunskap om natur och miljö. De tio friluftspolitiska målen ligger till grund för Friluftsprogram för Göteborg.

De tio friluftspolitiska målen

1. Naturen är tillgänglig för alla
2. Personligt och ideellt engagemang står i centrum
3. Allemansrätten värnas
4. Det hållbara brukandet tar hänsyn till friluftslivets behov
5. Kommunernas ansvar för den tätortsnära naturen är starkt
6. Friluftslivet bidrar till landsbygdsutveckling och regional tillväxt
7. Skyddade områden är en tillgång till friluftslivet
8. Friluftslivet har en given roll i skolans arbete
9. Fysisk aktivitet och avkoppling stärker folkhälsan
10. Beslut om friluftsliv fattas med god kunskap

Grönstrategi för en tät och grön stad

Grönstrategin visar hur Göteborg kan utvecklas till en tät och grön storstad. Grönstrategin har två mål, ett socialt och ett ekologiskt.
Det sociala målet är: Göteborg är en tät och grön stad där de offentliga platserna bidar till ett rikt och hälsosamt stadsliv.
Det ekologiska målet: Göteborg är en tät och grön stad med ett rikt växt- och djurliv där ekosystemens tjänster tas tillvara.

I Grönstrategin följer nio strategier som svarar på hur vi ska arbeta mot att nå de två målen. Friluftsprogrammet konkretiserar metoder och tillvägagångssätt för att verkställa det sociala målet.

GRÖNSTRATEGI FÖR EN TÄT OCH GRÖN STAD

STADSDELSVISA GRÖNPLANER

I park- och naturförvaltningens arbete att ta fram Stadsdelsvisa grönplaner (start 2016) är Grönstrategin utgångspunkten, men även Friluftsprogrammet kommer påverka grönplanernas innehåll.

Grönstrategins nio strategier

- Stärk de gröna kilarna
- Stärk de blågröna stråken
- Säkerställ god tillgång till parker och naturområden
- Skapa ett varierat innehåll i parker och naturområden
- Stärk de gröna kopplingarna i staden
- Utveckla mer grönt i den hårdgjorda staden
- Utveckla de gröna områdena genom skötsel
- Synliggör stadens grönområden och gör medborgarna delaktiga
- Nyttja och utveckla ekosystemtjänster

GÖTEBORGS MILJÖMÅL

1. BARA NATURLIG FÖRSURNING
2. BEGRÄNSAD KLIMATPÅVERKAN
3. ETT RIKT ODLINGSLANDSKAP OCH MYLLRANDE VÅTMARKER
4. ETT RIKT VÄXT- OCH DJURLIV
5. FRISK LUFT
6. GIFTFRI MILJÖ
7. GOD BEBYGGD MILJÖ
8. GRUNDVATTEN AV GOD KVALITET
9. HAV I BALANS SAMT LEVANDE KUST OCH SKÄRGÅRD
10. INGEN ÖVERGÖDNING
11. LEVANDE SJÖAR OCH VATTENDRAG
12. LEVANDE SKOGAR

Göteborgs miljömål

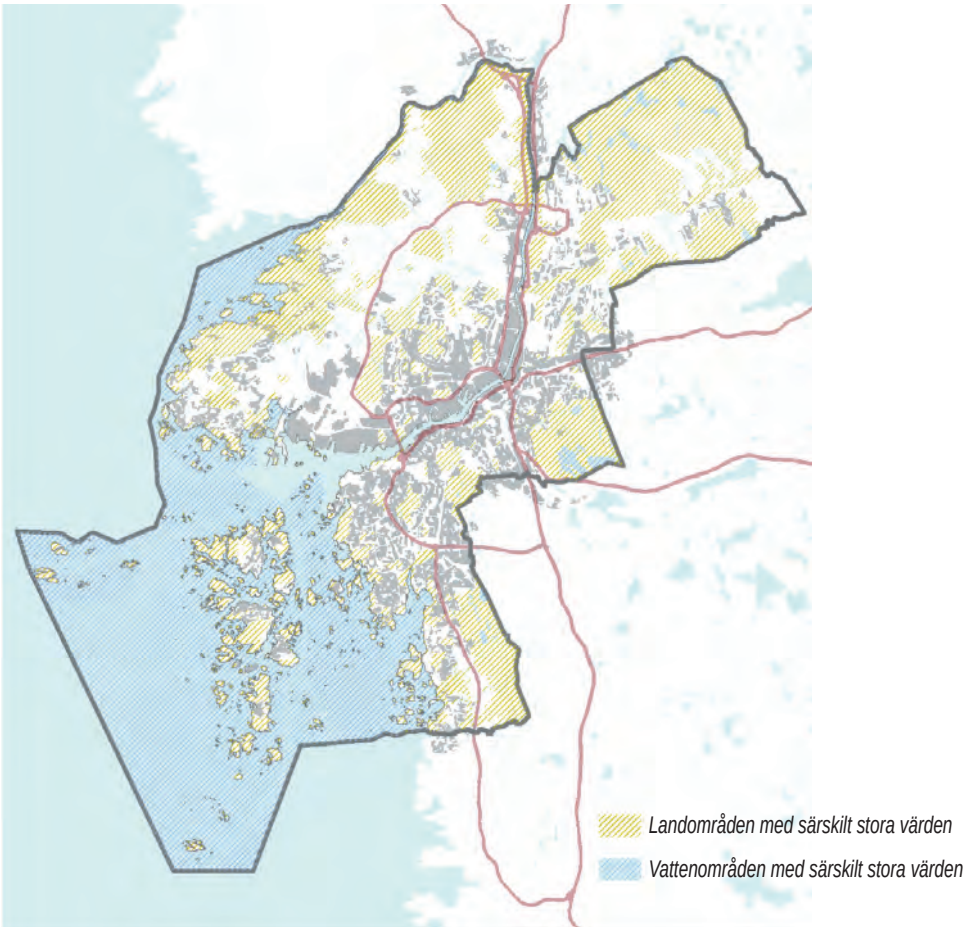
Göteborgs tolv miljömål är beslutade av kommunfullmäktige. De är baserade på de nationella miljömålen. Syftet med miljömålen är att skapa goda livsmiljöer och en hållbar utveckling av Göteborg. Sex av miljömålen berör speciellt friluftslivet. Dessa är Levande sjöar och vattendrag, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Odlingslandskap och våtmarker, Levande skogar, Ett rikt växt- och djurliv och God bebyggd miljö.

Göteborgs stads folkhälsoprogram

Folkhälsoprogrammet har som övergripande mål att minska hälsoskillnader och att alla göteborgare ska ha bästa möjliga hälsa. Stadens folkhälsoarbete ska därför utgå från de sociala bestämningsfaktorerna för hälsa, där bland annat fritid och rekreation ingår, och ska verka för att minska hälsoskillnaderna i Göteborg. Arbetet grundas på kunskap om befolkningens hälsa och om sambanden mellan samhällets utformning och folkhälsa. Folkhälsoperspektivet måste därför finnas med i alla delar av samhällsplaneringen och i den långsiktiga utvecklingen av Göteborg som en hållbar stad.

Översiktsplan för Göteborg

I Översiktsplan för Göteborg (2009) beskrivs områden som är särskilt värdefulla för friluftslivet. I översiktsplanen står att hänsyn ska tas till de friluftsvärden som råder i områdena, liksom till eventuella värden för naturvård och kulturminnesvård, vid den allmänna lämplighetsprövningen och vid frågor om utformning och lokalisering.

Översiktsplanen bild över områden med särskilt stora värden för naturvården, yrkesfisket, kulturvården, landskapsbilden och friluftslivet. Områdena finns beskrivna i Översiktsplan för Göteborg del 2, använding av mark- och vattenområden, s14-17.

I Översiktsplanen beskrivs också att Göteborgs centrala delar har brist på områden för rekreation. Genom att utveckla kvaliteten i de områden som finns kan en del av bristen kompenseras. Att värna promenadstråk och utveckla kollektivtrafik till större friluftsområdens entréer är förslag på positiva åtgärder.

I Översiktsplanen lyfts Rekreation för hälsa och ökad livskvalitet, Natur- och kulturmiljöer för attraktivitet och Tillgång till kusten som tre viktiga strategiska planeringsfrågor som påverkar möjligheten att utöva friluftsliv i Göteborgs kommun.

LAGAR OCH SKYDD SOM RÖR FRILUFTSLIVET

ALLEMANSRÄTTEN

Allemansrätten är en unik möjlighet för alla att röra sig fritt i naturen. Den har stor betydelse för våra möjligheter att vistas i naturen, inte bara för den enskilde personen utan också för organisationer och turistnäringen. Med rätten följer också krav på hänsyn och varsamhet mot växt- och djurliv, markägare och mot andra människor i naturen. ”Inte störa inte förstöra, det är den grundläggande tanken i allemansrätten.”

Allemansrätten är inskriven i en av Sveriges fyra grundlagar (2 kap.15§ regeringsformen), men allemansrätten är en sedvanerätt och det finns ingen lag som exakt definierar den.

Det här får du göra i den svenska naturen:

- Gå, cykla och rida nästan överallt i naturen och på privata vägar, men inte på privat tomt, i plantering eller brukad mark .
- Tälta en natt. Vill du tälta längre tid måste du fråga den som äger marken.
- Bada, åka båt och gå iland, men inte nära boningshus.
- Plocka blommor, bär och svamp som inte är fridlysta.
- Fiska med metspö och kastspö utmed kusten, i sjöar och vattendrag krävs fiskekort.
- Du får göra upp en liten eld om du är försiktig och släcker efter dig. Elda inte på berghällar, de går sönder. Vid torka är det ofta eldningsförbud. Då är all öppen eldning förbjuden – även på iordningställda eldplatser.

Tänk på det här:

- Det är förbjudet att köra motordrivna fordon på all naturmark, stigar, motionsspår och vandringsleder.
- Lämna inte kvar eller kasta något skräp. Burkar, glas, plast och annat skräp kan skada djur och människor.
- Hundar får inte vara lösa i naturen under tiden 1 mars – 20 augusti, då har djuren ungar. Det är bäst att alltid ha hunden kopplad i naturen.
- Du får inte jaga, störa eller skada djur. Det är förbjudet att ta fågelägg eller röra djurens bon eller ungar.
- Du får inte ta eller skada träd eller buskar.

Läs mer om allemansrätten på www.naturvardsverket.se

STRANDSKYDD

Syftet med strandskydd vid kust, sjö och vattendrag är att skydda växt- och djurliv samt allmänhetens tillgång till områdena. 100 meter från strandkanten både på land och i vattenområdet På vissa platser är strandskyddet utökat upp till 300 meter från strandlinjen.

FÅGEL- OCH SÄLSKYDDSOMRÅDEN

Fågel- och sälskyddsområden finns för att fåglar och sälar ska få vara ifred under den tid de får sina ungar. I dessa områden råder tillträdesförbud under hela eller delar av året.

NATURRESERVAT

Länsstyrelsen eller kommunen fattar beslut om vilka mark- och vattenområden som kan bli naturreservat. Syftet är att vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet. Ett område som behövs för att skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter får också förklaras som naturreservat. Exempel på naturreservat i Götteborg är; Hult Åsen, Vargö, Ånggårdsbergen, Välen och Rya skog.

RIKSINTRESSEN FÖR FRILUFTSLIV I GÖTEBORG

Naturvårdsverket ansvarar för att redovisa områden av riksintresse för naturvård och friluftsliv. Länsstyrelsen i Västra Götaland har pekat ut ett antal områden i Göteborgs kommun av riksintresse för friluftslivet som ska behandlas vidare. De nuvarande riksintressena inom Göteborgs kommun är: Sandsjöbacka, Ånggården, Delsjön, Vättlefjäll och Styrsö skärgård samt Göta och Nordre älv.

KAPITEL 2
MÅL OCH UTMANINGAR

2. MÅL OCH UTMANINGAR

2.1 MÅL FÖR GÖTEBORGS FRILUFTSLIV

Målformulering:
Göteborg är en stad med ett levande och varierat friluftsliv för alla.

I styrdokument för Göteborgs stad lyfts frågor om rekreation och hälsa fram. I Göteborgs översiktsplan är till exempel en av de strategiska frågorna ”Rekreation & hälsa för ökad livskvalitet”.

I Grönstrategin för en tät och grön stad är det sociala målet ”Göteborg är en tät och grön stad där de offentliga platserna bidrar till ett rikt och hälsosamt stadsliv” - Här finns parker och naturområden nära göteborgare och besökare med rika och varierade upplevelser. Det går att röra sig längs blå och gröna stråk, både till vardags och som rekreation. Medborgarna känner sig delaktiga i planeringen och ges möjlighet att ta egna initiativ.

I Friluftsprogrammet konkretiseras de frågor och mål som har formulerats i styrdokumenten, genom att visa vilka åtgärder som därför behöver göras i Göteborgs natur- och friluftsområden. Genom att arbeta vidare med Grönstrategins sociala mål skapas förutsättningar för ett levande och varierat friluftsliv. Självklart är våra stora friluftsområden som t ex Delsjön och Ruddalen viktiga för friluftslivet. Till dessa kommer redan idag många besökare. Det är ofta människor som är vana vid att vara ute. Men det handlar också om att nå de som det inte är lika självklart för att vara ute på sin fritid. Hur kan naturmiljön bli mer attraktiv för att locka dessa? Kan vi underlätta för och locka fler genom att till exexempel arbeta med människors närmiljö och ett urbant friluftsliv? Är våra naturområden tillräckligt kända?

I Friluftsprogrammet finns strategier som ska fungera som ett stöd i arbetet med att vårda och utveckla natur- och friluftsområden. På så vis värnar och utvecklar vi Göteborg till en stad med ett levande och varierat friluftsliv.

2.2 UTMANINGAR

I park- och naturnämndens uppdrag står att ett friluftsprogram för Göteborg ska bidra till folkhälsa, integration och ett rikare kulturliv. Dessa begrepp speglar viktiga utmaningar i dagens samhälle och får här särskild belysning. Hur målen ska uppfyllas beskrivs därefter i nästkommande kapitel, 3. Fokusområden – Utveckling av friluftsliv.

2.2.1 Folkhälsa

”Friluftsliv för god folkhälsa” är ett av mål de tio nationella friluftspolitiska målen. Målet handlar om att skapa goda förutsättningar så att människor kan vara regelbundet fysiskt aktiva i natur- och kulturlandskapet och välja en hälsosam livsstil. Folkhälsomyndigheten är samordnande myndighet för detta mål. Ur ett folkhälsoperspektiv är det framförallt intressant att se hur olika befolkningsgrupper utövar friluftsliv och vilka effekter det har på hälsa och välbefinnande. 2015 gjordes en uppföljning av de tio friluftspolitiska målen som visade att friluftslivsarbetet behöver fokusera på att öka utevistelsen för hela befolkningen och att särskilt fokus bör läggas på att främja friluftsliv för unga eftersom den framtida livsstilen grundläggs i tidig ålder.

Studier visar att generella insatser som utformats för att passa alla når fler av dem som i framtiden skulle kunna utveckla ett problembeteende, jämfört med riktade insatser som syftar till att nå en identifierad problemgrupp. Fenomenet kallas för den preventiva paradoxen.

Foto: Älvstaden Utveckling AB

Foto: Anna Von Brömssen

Foto: Per Svensson

DEFINITION AV FOLKHÄLSA

”Folkhälsa definieras som befolkningens hälsotillstånd och tar hänsyn till nivå och fördelning av hälsan. En god folkhälsa handlar således inte bara om att hälsan bör vara så god som möjligt, den bör också vara jämlikt fördelad.”

Folkhälsoinstitutet, 2006

FOLKHÄLSOMYNDIGHETENS MÅL OCH KARTLÄGGNING

Folkhälsomyndighetens övergripande mål för folkhälsa är: ”Att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen”.

Under 2015 påbörjade Folkhälsomyndigheten en kartläggning som ska ge en djupare förståelse för hur utövande av friluftsliv påverkar individers hälsa. Kartläggningen kommer även att innehålla:

- Vilka effektiva metoder som finns på befolkningsnivå och som har betydelse för att skapa ett mer jämlikt friluftsliv.
- Modell för uppföljning kring vilka metoder som används i landets kommuner för att främja friluftslivsutövandet.
- Uppmärksamma nya aktörer som kan söka bidrag för friluftslivsprojekt.

Att planera för friluftsliv innebär att utveckla miljöer som stimulerar människor till fysisk aktivitet. Att bara vistas ute i naturen ger i sig positiva effekter på vår hälsa. Forskning visar att våra nivåer av stresshormoner sjunker när vi är ute i naturen och att vi återhämtas mentalt. Vår kreativitet och koncentrationsförmåga påverkas positivt samtidigt som immunförsvaret stärks och blodtrycket påverkas positivt.

Särskilt viktig för folkhälsan är den tätortsnära naturen, då ca 80 % av Sveriges befolkning bor i städer. Studier visar att ju närmare människor har till natur och parker desto mer troligt är det att de besöker dem. Man har kunnat se att vardagsaktiviteter som promenader kan ge lika stora hälsoeffekter som den organiserade träningen. Vardagsaktiviteter blir dessutom mer ofta av, vilket är en stor vinst.

Göteborgs parker och naturområden ska vara attraktiva och locka till utevistelse och fysisk aktivitet i vardagen. Detta är viktigt för alla åldrar men för barn är det särskilt viktigt för utveckling av motorik, inlärning och koncentrationsförmåga. Användbarhet, tillgänglighet, trygghet och närhet är andra faktorer som påverkar möjligheterna att leva ett fysiskt aktivt liv, och som kan vara ledord vid planering och utformning av stadens gröna rum.

Folkhälsa handlar även om god ljudmiljö och avsaknad av buller. Att buller kan bidra till ogästvänliga miljöer och vara dåligt för hälsan. Stadens parker och naturområden ska fungera som gröna oaser, pauser i stadens brus och rymma lugna och tysta områden för återhämtning. Buller från trafik och skjutbanor upplevs som störande är också något som kommer fram i genomförda undersökningar.

Foto: Martina Cardemyr

2.2.2 Integration

Hur man ägnar sig åt friluftsliv skiljer sig mellan olika grupper i samhället beroende på kön, ålder, boendesituation, familjesituation, utbildning och inkomst. Äldre är mer ute än yngre. Kvinnor är mer ute än män. Höginkomsttagare är mer ute än låginkomsttagare och personer med västerländskt ursprung är ute mer än personer med icke västerländsk bakgrund.

Forskning visar att det svenska friluftslivet skiljer sig från många andra länders friluftsliv. Det som förknippas med friluftsliv i Sverige är dock väldigt likt det norska. Typiskt för skandinaviskt friluftsliv är en naturromantisk bild med nostalgi om det orörda, men även det vetenskapliga friluftslivet, med artkännedom och fågelskådning. Det fysiska friluftslivet utövas av många svenskar, medan det sociala friluftslivet - där aktiviteten främst är att umgås och där naturen är ett rum för detta - i större utsträckning utövas av människor som har flyttat till Sverige. Satsningar för friluftsliv ska därför gynna såväl fysiska som sociala aktiviteter, för att kunna bidra till integration.

Göteborg ska ha attraktiva och varierade gröna offentliga rum som främjar möten mellan människor. Möten och kontakter är viktiga i staden och en befolkad stadsmiljö upplevs av många som trygg. Om människor känner en social trygghet så ökar benägenheten att röra sig över större områden i staden och naturliga möten mellan olika grupper ökar.

Göteborg Stads parker och naturområden är några av stadens viktigaste mötesplatser och tillhör alla. Här finns plats för möten mellan människor, användningen är gratis och alla är välkomna. Att utforma platser för allas behov innebär att det blir möjligt att träffas över gränser. Olika grupper, exempelvis barn, ungdomar, äldre, män och kvinnor, har olika syn på vad som är attraktiva områden. Detta ska beaktas i planeringen så att alla hittar sin plats. För friluftslivet är Göteborgs friluftsbad ett viktigt exempel som mötesplats för olika befolkningsgrupper.

Alla medborgare har rätt att ta del av de satsningar som görs för att förbättra folkhälsa och öka friluftslivet. Särskilda satsningar kan motiveras med att människor som flyttat till Sverige statistiskt sett har sämre hälsostatus och att utevistelse är hälsofrämjande. Naturen är en neutral arena där alla kan mötas. En god tillgång till information om vilka parker och naturområden som finns i staden kan vara en förutsättning för att åstadkomma detta.

2.2.3 Kultur

Kultur är ett omfattande begrepp som kan innebära allt från konst till odling och väldigt mycket där emellan. I friluftslivssammanhang kan kultur vara förknippat med att vistas i ett kulturlandskap eller fornlämningar. Men det kan också vara konstverk, dramatiseringar eller scenframträdanden i naturen.

Naturen i Göteborg varierar mycket beroende på bland annat topografi och avstånd till havet. Variationen beror också på att alla natur- och friluftsområden i Göteborg är mer eller mindre kulturpåverkade. Människans jord- och skogsbruk präglar landskapet. Här finns gott om fornlämningar från olika tidsperioder. På bland annat Skändlaberget och Bronsålderssundet finns kulturstigar med information om rösen, boplatser och slåtteräng ar med mera att ta del av.

För att ett område ska vara attraktivt måste det vara användbart och tillgängligt, men även vara attraktivt genom sin estetik eller upplevelserikedom. Miljöpsykologisk forskning visar att skönhetsupplevelse är den högst värderade faktorn vid valet av miljö för rekreation. Vårt sätt att idag skapa attraktiva miljöer blir framtidens kulturlandskap. Det moderna jord- och skogsbruket med krav på avkastning minskar i betydelse i Göteborg till förmån för urbanisering med uppgift att skapa attraktiva miljöer med goda kvalitéer att bo och vistas i. Natur- och friluftsområdena ska passa in i den nya strukturen och ha ett modernt och hållbart uttryck.

Göteborgs parker och naturområden ska stärka stadens identitet. Den tillhörighet man känner till ett område hör ihop med områdets speciella karaktär. Hur området är sammansatt av olika beståndsdelar och hur områdenas relation i förhållande till varandra. Det är därför viktigt att kunna erbjuda besökare ett brett utbud av variationsrika små och stora parker och naturområden med utbredning över hela staden, där var och en kan hitta sitt favoritområde.

Varierade upplevelser efterfrågas i större omfattning än tidigare, liksom ett visst mått av bekvämlighet. Naturupplevelser kan med fördel kompletteras med någon ytterligare dimension, så som till exempel skulpturer, som lyfter fram platser i naturlandskapet. Servering, toalett eller annan service skapar bekvämlighet.

Göteborgs gröna kulturhistoriska karaktärer stärker stadens identitet och bidrar till stadskvalitet. Det är därför viktigt att ta hänsyn till historiska karaktärer vid förtätning av staden.

Det urbana och tätortsnära friluftslivet i mer parklika miljöer efterfrågas allt mer och gärna ihop med en aktivitet. Teatervandringar och guidade segwayturer är exempel på kombination kulturmiljö och aktivitet.

Den så kallade 1 % -regeln, det vill säga att 1 % av investeringsbudgeten ska gå till konst, som vi har i Göteborg Stad är en väg till ett rikare kulturliv. Natur- och friluftsområden kan med fördel användas som platser för konsten i olika former. På kulturförvaltningen har ett Kulturprogram tagits fram. Programmet beskriver hur kulturförvaltningen strategiskt ska arbeta med kultur i Göteborg.

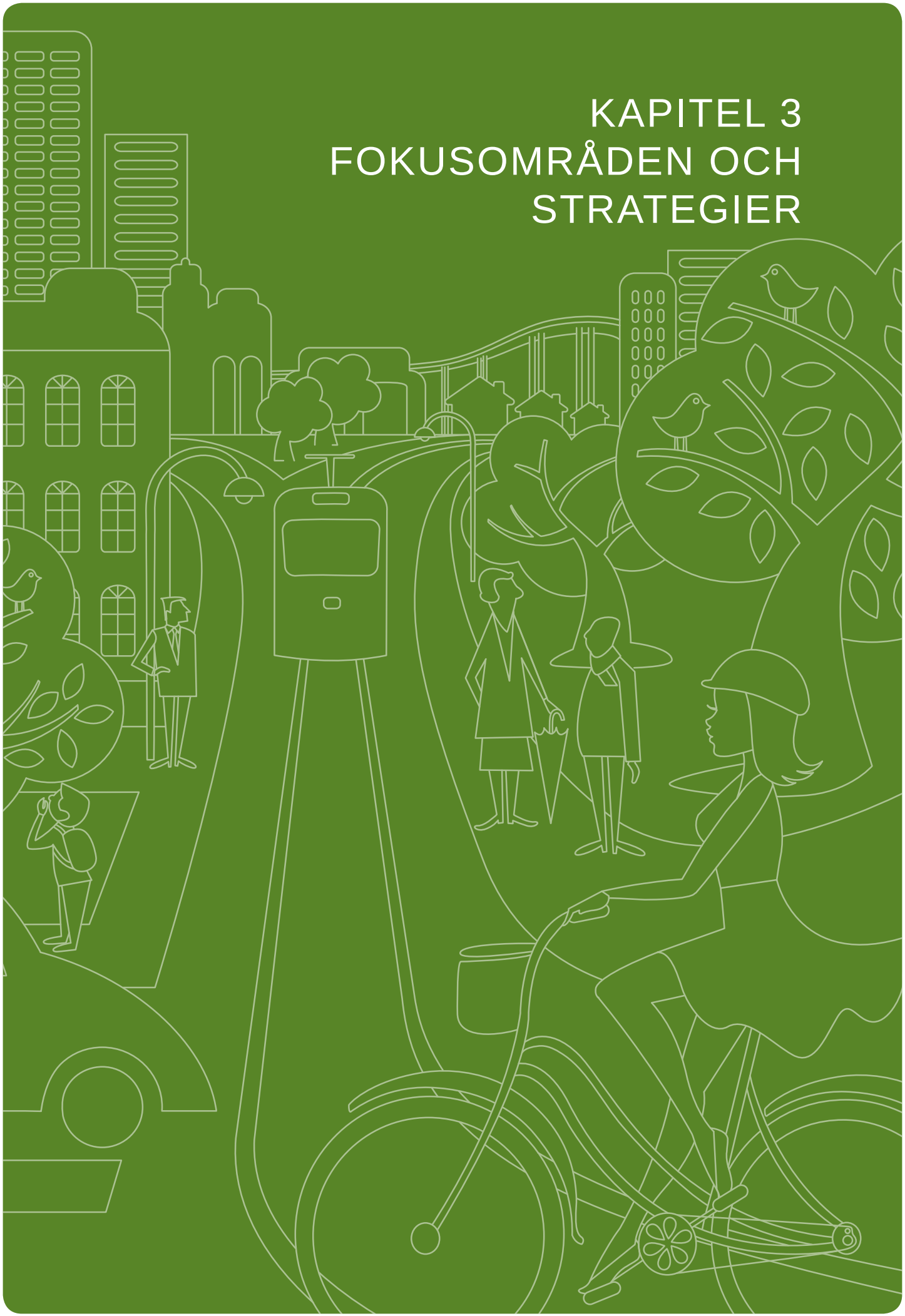
GÖTEBORGS STADS KULTURPROGRAM

Kulturförvaltningen har tagit fram ett Kulturprogram, som visar hur Staden ska arbeta strategiskt med kultur i Göteborg.

KAPITEL 3
FOKUSOMRÅDEN OCH STRATEGIER

3. FOKUSOMRÅDEN OCH STRATEGIER

I slutet på 1970-talet togs ett natur- och kulturvårdsprogram fram med bland annat planering för friluftslivet och mycket genomfördes och anlades efter detta program. Anläggningarna har sedan dess används flitigt, men idag behövs nya mål som beskriver utvecklingen av friluftslivet. I detta kapitel beskrivs hur Friluftsprogrammets mål - *Göteborg är en stad med ett levande och varierat friluftsliv för alla* - som ska uppnås. Beskrivningen delas upp i olika fokusområden som var och ett har sina egna strategier. En stor del handlar om vilken karaktär och innehåll områden för friluftsliv ska ha och vad som behöver göras för att uppnå detta. På så vis ska besökare få tillgång till attraktiva och varierade miljöer för rekreations- och friluftsliv.

Följande fokusområden beskrivs närmare i detta avsnitt:

- **Friluftsområdenas karaktär och upplevelse**
- **Tillgång till områden**
- **Tillgänglighet**
- **Aktiviteter**
- **Sköta och omhänderta**
- **Information**
- **Ställa till förfogande**

3.1 FRILUFTSOMRÅDENAS KARAKTÄR OCH UPPLEVELSE

Göteborg har ett varierat landskap vilket ger möjlighet till en mångsidig naturupplevelse. Här finns både skärgård och kustområden, skogslandskap, hällmarksskog, bergshjässor, dalgångar och åkerlandskap. Denna variation ger förutsättningar för en mängd olika upplevelser och aktiviteter. De stora friluftsområdena och stadsparkerna bidrar till att profilera Göteborg och ge staden identitet. Variationen mellan områdena är idag redan stor. Genom att ytterligare förstärka friluftsområdenas karaktärer och egenskaperna i respektive område blir variationen än mer framträdande.

För några år sedan valdes sex platser med olika karaktär och spridning över staden ut för att lyfta fram och visa på olika naturtyper. Ett syfte med arbetet är att visa de typiska naturkaraktärerna som finns i Göteborg. Ett annat syfte är att locka besökare att upptäcka olika delar av staden. Platserna har märkts ut med en så kallad naturspot, en rund plattform av betong, som har landat på den utvalda platsen. På platsen finns även information om var de andra naturspotarna finns att besöka. Här kan man samlas och vila en stund, äta sin matsäck och bli mer uppmärksam på den omgivande naturen. Arbetet är ett exempel på hur ytterligare en dimension kan tillföras en plats, vilket i sin tur stärker platsens attraktivitet.

Kartläggning av dominerande upplevelsekaraktärer

Friluftsprogrammets mål är att ”Göteborg är en stad med ett levande och varierat friluftsliv”. Ett sätt att arbeta mot målet är att förstärka den variation som finns bland stadens större friluftsområden. För att kunna visa på vilken variation som finns i Göteborg, har en kartläggning gjorts som visar naturområdenas olika upplevelsekaraktärer. Kartläggningen av upplevelsekaraktärer grundar sig på några huvudfrågor: Vilken typ av landskap dominerar området? Vilka natur- och kulturvärden och friluftsanläggningar/aktiviteter finns i området? Vilken grad av tillgänglighet har området?

På grund av till exempel topografin är vissa områdens karaktärer redan givna. I andra fall kanske det inte är lika självklart. Det kan också vara så att vi väljer att skapa en karaktär i någon del av staden där den saknas, till exempel karaktären Grön träningsarena, för att få en jämnare spridning över staden. På så sätt ska besökaren inte behöva transportera sig så långt till vardags och mängden besökare kan få en jämnare fördelning.

Den nordöstra delen av Göteborg präglas av större skogsområden, bäckar och sjöar. Sydvästra Göteborg präglas främst av kusten, närheten till havet, havsvindens påverkan på växtligheten och bergshjässorna. Hisingens naturområden präglas dels av det omgivande jordbrukslandskapet, dels av sin långsträckta kust och strandlinje. Nära kusten finns många kulturhistoriska lämningar som visar spår av hur människor förr levde i Göteborgstrakten.

Utöver landskapets förutsättningar med dess växt- och djurliv, påverkas upplevelsekaraktären i ett naturområde av vilken typ av anläggningar som finns i där. Belysta motionsspår, ridvägar eller motionscentraler påverkar användningen av området som grön träningsarena. Vilken grad av tillgänglighet som naturområdet erbjuder påverkar också områdets upplevelsekaraktär. Om det är anlagda gångvägar, eller enbart upptrampade stigar ger olika upplevelser av området.

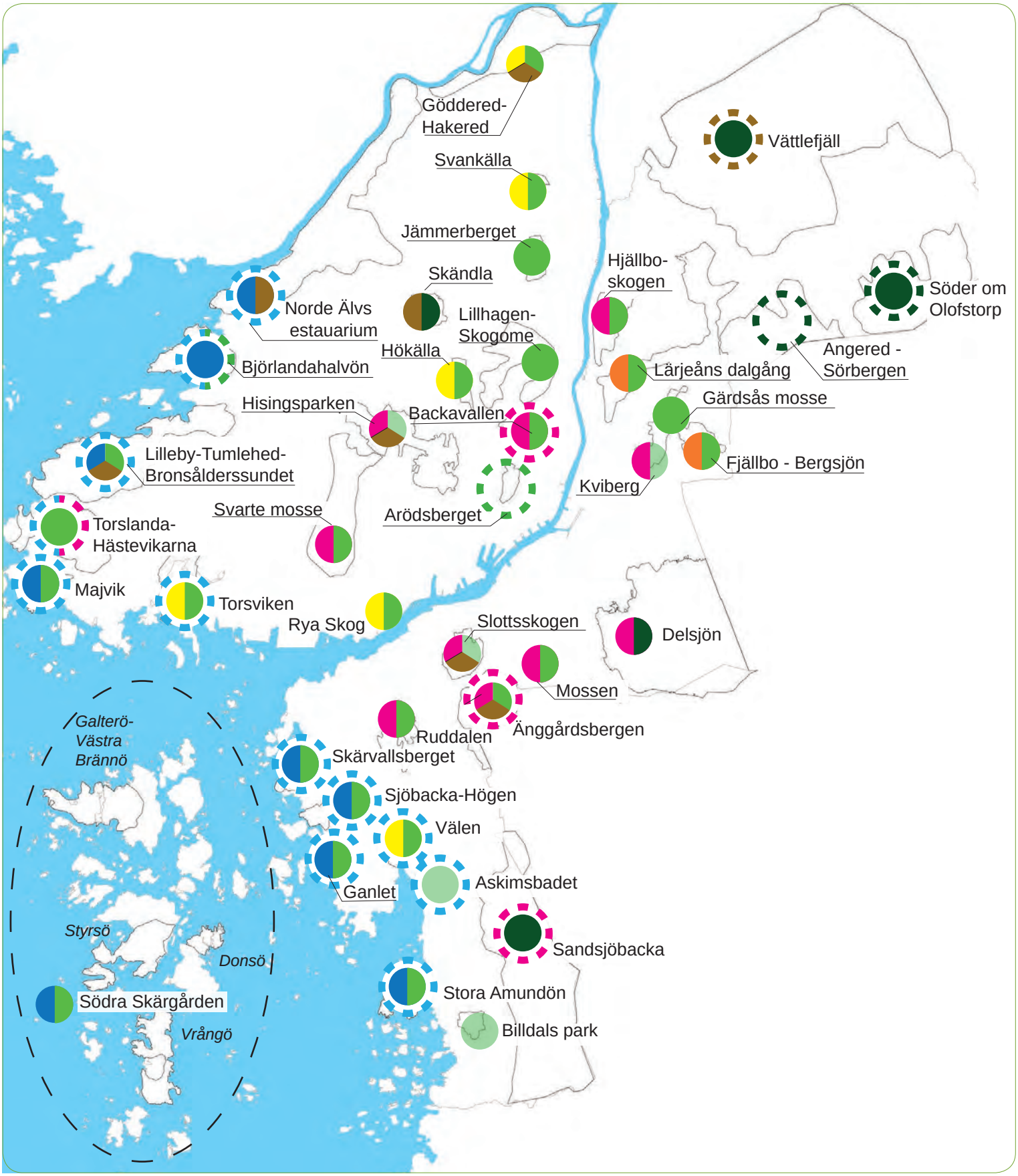
Kartläggningen visar enbart de mest dominerande upplevelsekaraktärerna. Det innebär att vissa naturområden har fler upplevelsekaraktärer än vad kartläggningen visar. Dock har enbart en eller ett par upplevelsekaraktärer valts ut för att få fram en tydligare målbild att arbeta mot när vi utvecklar våra friluftsområden. Friluftsprogrammet grundar sig i en bred definition av friluftsliv, där även friluftsliv i urban miljö ingår. Därför finns Stadsparker med som en egen upplevelsekaraktär. En stadspark är en mångfunktionell park som är så attraktiv att den lockar människor från hela staden. Stadsparkerna är spridda över staden och deras placering och storlek påverkar möjligheterna att erbjuda friluftsaktiviteter. De mer centrala parkerna används för löpträning, solbad och picknick, medan andra friluftsaktiviteter som kräver mer naturlik miljö är mer eller mindre omöjliga att utöva.

I de större och/eller mindre centrala stadsparkerna är däremot mer traditionellt friluftsliv möjligt att utveckla. Det gäller främst Billdals park, Slottsskogen, Kviberg, Hisingsparken och Positivet-Ruddalen. Här finns det mer vidsträckt natur att röra sig på, grillplatser och motionsslingor och därför beskrivs dessa stadsparker mer utförligt i Friluftsprogrammet. För stadsparkerna har också ett arbete startat med att ta fram parkutvecklingsplaner för respektive park.

GÖTEBORGS STADSPARKER

- SLOTTSSKOGEN
- KUNGSPARKSSTRÅKET INKLUSIVE TRÄDGÅRDSFÖRENINGEN
- HISINGSPARKEN
- BILLDALS PARK
- FÄRJENÄSPARKEN
- KEILLERS PARK
- JUBILEUMSPARKEN
- ANGEREDSPARKEN
- KVIBERG - GÅRDSÅS KULLE
- POSITIVET-RUDDALEN
- RENSTRÖMSPARKEN - NÄCKROSPARKEN
- VASAPARKEN

3.1.2 KARTLÄGGNING AV DOMINERANDE UPPLEVELSEKARAKTÄRER I GÖTEBORGS FRILUFTSOMRÅDEN

Dominerande upplevelsekaraktärer

Definitioner:

Tillgänglig vildmark - Större naturområde med karaktär av vild och orörd natur där tillgängligheten består av mindre stigar med ledmarkörer, vindskydd på utvalda platser samt informationsskyltar vid större entréer.

Tillgänglig natur - Områden med karaktär som är mer påverkad eller skött natur. Tillgängligheten består av anlagda gångvägar med hänvisningsskyltar samt informationsskyltar vid de flesta entréerna. Vissa områden har belysta motionsspår

Stadspark - Definitionen för stadspark i Grönstrategin är en mångfunktionell park som är så attraktiv att den lockar människor från hela Göteborg och är tillräckligt stor för att rymma många människor och tåla användning. Stadsparkerna ska utvecklas för att ha tydligt särpräglad karaktär och ett rikt växt- och djurliv.

Hav och kust - Typiskt västkustlandskap med rundade granithällar och vindpinad vegetation, som på de bebyggda öarna samexisterar med typisk skärgårdsbebyggelse.

Utmanande kuststråk - Möjligheten att kunna röra sig längre sammanhängande sträckor nära kusten.

Grön träningsarena - Område med tydlig motionsinriktning. Här finns elljusspår, utegym, andra träningsytor som bollplaner och i vissa fall motionsanläggningar i kommunal regi.

Fågelparadis - Område med stora förutsättningar för att kunna njuta av fågelliv.

Kulturlandskap - Landskap där kulturhistoria lätt går att uppleva, genom hur det brukas eller genom fornlämningar, byggnader och anläggningar.

Dramatiskt landskap - Ovanligt uttrycksfulla landskapsformationer som saknar motsvarighet inom kommunen.

LÄS MER

Läs mer om Strategier för utveckling av de stora friluftsområdena Friluftsprogrammets bilaga Områdesbeskrivningar.

Områdesbeskrivningar

Områdesbeskrivningar har tagits fram för Göteborgs alla större friluftsområden och de fyra stadsparkerna med tydlig friluftsinriktning. Varje områdesbeskrivning innehåller en översiktlig karta över området som visar hur det ser ut idag och vilka aktiviteter och funktioner som finns. Med målbild och förslag på utveckling beskrivs hur området kan förstärka sin dominerande upplevelsekaraktär ytterligare. Områdesbeskrivningarna är en bilaga till Friluftsprogrammet.

Lyft fram särskilda platser

Att tillföra främmande föremål som konst kan vara ett sätt att förstärka karaktären och upplevelsen i ett friluftsområde. Konsten måste inte resultera i ett objekt utan kan lika gärna vara ”aktiva” konstverk som till exempel dans. Kojbyggeprojekt, trollguidning och sagoberättande är exempel på andra kulturella aktiviteter som genomförts och kan vara spännande sätt att locka ut nya besökare. Specifika aktiviteter, som till exempel utflyktslekplatser, kan vara andra sätt att öka ett grönområdes attraktivitet.

Göteborgs alla berg ger staden en viss karaktär och den förstärks genom att utnyttja toppen som utsiktsplats. För femtio år sedan var bergen inte alls lika trädbevuxna. Träden användes till byggnadsmaterial och intensivt bete höll undan nya träd från att växa upp. Idag finns inte dessa behov och bergen återbeskogas naturligt av träd och buskar. Att komma upp på en topp och kunna titta ut över omgivningarna är en lustfylld känsla för många. Att hålla jämna steg med naturen och ta ner alla träd som skymmer är inte möjligt - eller klimatmässigt försvarbart - men att välja ut vissa utsiktsplatser på strategiska ställen i staden som hålls öppna är rimligt. Ett naturområdes karaktär kan även stärkas genom att öka orienterbarheten dit genom att skapa tydliga entréer.

Naturspot

Strategi för karaktär och upplevelse

- Utgå från platsens karaktär och förstärk den vid utveckling genom naturvårdsarbete . Genom att renodla olika karaktärer kan vi få speciella miljöer på olika platser i staden – vilket kan bidra till ökad rörlighet och integration.

- Varje friluftsområde ska ha en tydlig identitet. Använd kartläggningen av dominerande upplevelsekaraktärer som ett stöd i utvecklingen.

- Använd park- och naturförvaltningens riktlinje för Ett varierat växt- och djurliv i bostadsnära natur som ett stöd i arbetet.

- Vid renovering och nybyggnation av anläggningar ska de ges en modern och lockande utformning, med hållbarhet som ledord.

- Lyft fram särskilda miljöer på utvalda platser, till exempel genom att vidareutveckla arbetet med naturspotar eller att lyfta fram Göteborgs utsiktsplatser.

- Använd tillfälliga kulturaktiviteter/olika aktiviteter som till exempel dans och dramatiseringar som metoder för att locka ut nya besökare

- Vidareutveckla samarbetet med kulturförvaltningen, konstskolor med flera för att möjliggöra för olika former av konst i naturen.

- Stärk parker och naturområdens respektive identitet genom att till exempel skapa tydliga entréer eller specifika målpunkter som utflyktslekplatser

Som en hjälp i arbetet med att skapa tilltalande miljöer kan de åtta parkkaraktärerna användas. Forskning har visat att områden som av besökaren upplevs som stimulerande och attraktiva oftast rymmer flera av de definierade åtta parkkaraktärerna. Genom att medvetet arbeta med att lyfta fram respektive karaktär vid utveckling av ett område, till exempel via skötsel eller plantering, formas vår tids – 2000-talets – kulturlandskap.

DE ÅTTA PARK-KARAKTÄRERNA

1. DET ROFYLLDA
2. DET VILDA
3. DET ARTRIKA
4. EN RYMD FÖR TANKE OCH VEDERKVICKELSE
5. ALLMÄNNINGEN
6. LUSTGÅRDEN
7. CENTRUM, FESTEN
8. KULTUREN

(*PATRIK GRAHN, 1991*)

3.2 TILLGÅNG TILL OMRÅDEN FÖR FRILUFTSLIV

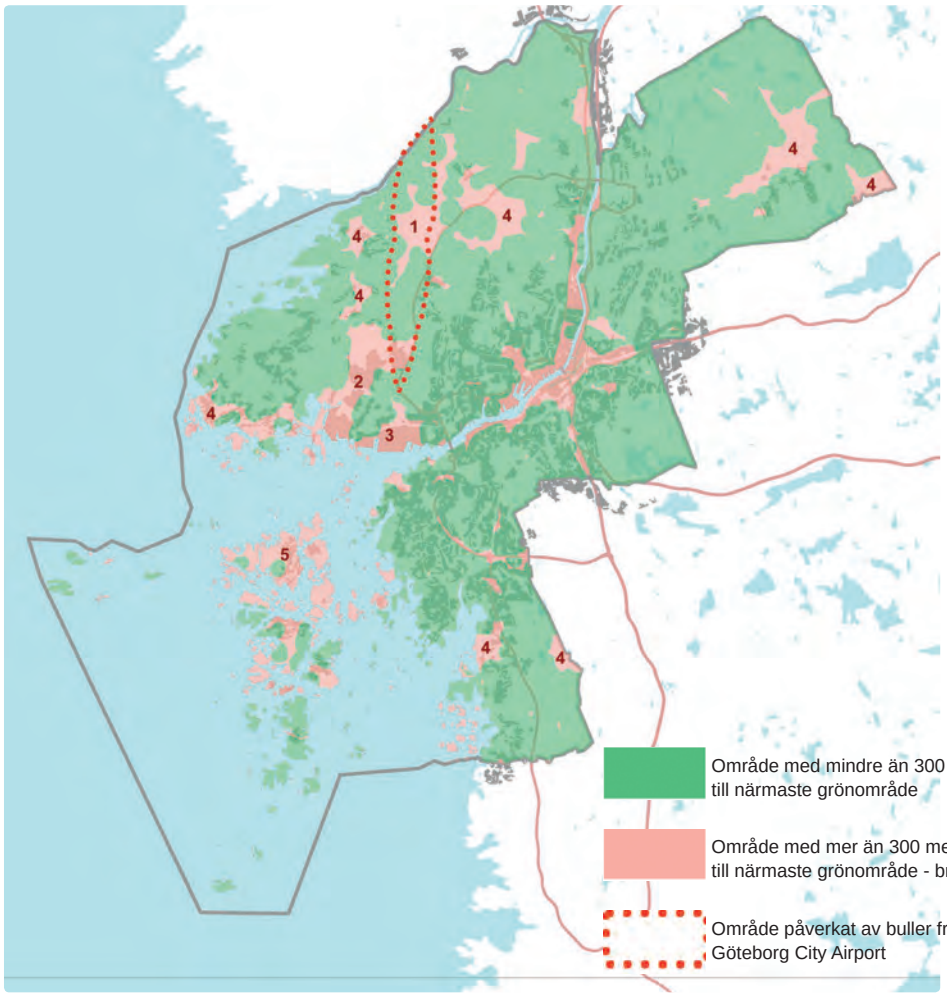

Karta över Göteborg som visar Göteborgs Friluftsområden, Stadsparker, stadsdels- och bostadsnära parker, bad

Tillgång till områden för friluftsliv

För att det ska finnas möjlighet för Göteborgaren att vistas i naturen måste det finnas tillgång på natur- och friluftsområden. De behöver säkerställas mot andra intressen och finnas i både centrala lägen och mer perifera, som medför att de kan användas för olika behov.

Göteborg är en av Sveriges största tillväxtregioner. Mark efterfrågas för bostäder och industrier. Göteborgs strategiska läge som hamnstad innebär att det behövs plats för ytkrävande verksamheter som transport och spedition. Tillgången på ytor för rekreation och friluftsliv är viktigt för att en stad ska framstå som attraktiv för både människor och företag. I översiktsplanen för Göteborg beskrivs hur mark ska fördelas för olika behov. Göteborgs stad äger och förvaltar större delen av den mark som används för fritidsändamål. Majvik och Björlandahalvön är dock exempel på områden som används flitigt av allmänheten, men som är privatägda. Ett annat exempel är större delen av marken i södra skärgården som är privat eller ägs av staten, men som är ett välbesökt område för friluftsliv. Att tillgängliggöra kusten är viktigt, liksom att möjliggöra stråk utmed åar och älvar.

Bristanalys bostadsnära park- och naturområden
Kartan redovisar brist (rosa) samt tillgång (grön) på bostadsnära park eller naturområde. Som urval har större vägar, stora nivåskillnader och vattendrag räknats som barriärer.

Intill bostadsområdena bör det finnas god tillgång på lättillgängliga områden. I Grönstrategin för en tät och grön stad finns riktvärden för närhet, storlek och kvalitet på parker och naturområden. Att avståndet inte är för långt och att det inte finns barriärer som vägar, berg eller vattendrag som hindrar tillgängligheten är viktigt.

Strategi för tillgång till områden för friluftsliv

– Säkerställ allmänhetens tillgång till mark genom att fortsätta arbetet med att bilda naturreservat

– Identifiera och köpa in områden som är strategiska för friluftslivet, till exempel längs de blågröna stråken.

– Säkerställ Slottsskogen som betydelsefullt område för urbant friluftsliv, genom att fortsätta arbetet med att bilda ett kommunalt kulturreservat.

– Skapa förutsättningar för dagliga promenader och löpning vid upprättande av nya detaljplaner genom att planera in lättillgängliga stråk och områden som går att nå utan barriärer.

De gröna kilarna

I Göteborgsregionen finns ett antal gröna kilar utpekade. De gröna kilarna är samlingsnamnet för de större sammanhängande naturområden, som sträcker sig från ytterkanterna av Göteborgsregionen, över kommungränser, ända in till de mer centrala delarna av Göteborg. De gröna kilarna är både en förutsättning för kommunens biologiska mångfald och för möjligheterna att utöva friluftsliv.Deras utbredning gör det relativt enkelt att nå dem. Sinsemellan är kilarna avgränsade genom bland annat dalgångar, stora trafikleder, järnvägar och mer tättbebyggda områden.

Göteborgsregionens kommunalförbund (GR) är samordnare för det kommunövergripande arbetet med hur de gröna kilarna ska bevaras och utvecklas i den regionala planeringen. Genom arbetet med kilarna ska möjligheten för djur och människor att röra sig mellan områden i gröna miljöer öka.

Karta över de kommunövergripande gröna kilarna och de blågröna stråk som finns i Göteborg. Kilarna och stråken är olika tillgängliga men har alla stor potential att utvecklas för friluftsliv. (Bearbetad version från Grönstrategi för en tät och grön stad)

I naturvårdsprojektet Delsjö-Härskogenkilen tas ett gemensamt planeringsunderlag fram där bland annat upplevelsevärden och tysta områden har behandlats.
I Slottsskogen-Sandsjöbackakilen har arbetet fokuserat på tillgänglighet. Både för att öka djurlivets spridningsmöjligheter men även för att öka de rekreativa värdena för människor genom att binda ihop de olika delarna med till exempel ekodukter . Ett arbetsnamn för Slottsskogen - Sandsjöbackakilen är Tremilaparken. Namnet ger associationer till möjligheterna till mer omfattande friluftsaktiviteter.

Ur ett rekreativt perspektiv är det värdefullt att visa på respektive kils karaktärer, vilket skiljer kilarna åt och ger dem olika identitet. Till exempel är Vättlefjällskilens karaktär präglad av sina sjöar, myrmarker och skog medan Hisingens gröna kulturlandskapskil mer har karaktären av öppet jordbrukslandskap, våtmarksområden och kustzoner. Hisingens gröna kulturlandskapskil har flera stora barriärer som splittrar kilen på ett negativt sätt. Här krävs fler kopplingar inom kilen för att få en helhet, men även för att stärka den biologiska mångfalden.

Karaktären på kilarna kan ändra sig ju mer centrala delar av staden som kopplas samman med grönstrukturen. Ett exempel på detta är Slottsskogen-Sandsjöbackakilen, där Slottsskogen är en mer urban park, samtidigt som den ingår i ett system av sammanlänkade områden som via Botaniska trädgården och Änggårdsbergen successivt går över till ett större vandringsområde i Sisjön och Sandsjöbacka.

Många av Göteborgs friluftsområden ligger inom någon av de gröna kilarna, vilket gör kilarna mer eller mindre tillgängliga för friluftsliv. De längre vandringslederna som sträcker sig över kommungränserna som Bohusleden, Vildmarksleden och Pilgrimsleden, är ett annat exempel på hur de gröna kilarna används för friluftsliv.

Strategi för tillgång till de gröna kilarna

– Förbättra kopplingar mellan områden där de saknas eller är svaga på grund av barriärer. Kopplingarna ska i första hand fungera för både människor och djur.

– Utred möjligheten till ekodukt på noga utvald plats, till exempel mellan Svartemosse naturområde och Hisingsparken.

– Tillgängliggör de gröna kilarna genom sammanhängande vandringsleder, både befintliga och nya.

– Förstärk vandringsledernas kontinuitet, till exempel genom tydliga informationsskyltar, som dels markerar entréer till de gröna kilarna och dels visar vägen mellan dem.

– Arbeta med ett pärlband av friluftsområden inom en kil för att nå till ett helt värnat kilområde med grön miljö att kunna röra sig genom.

– Informera om de gröna kilarna i informationsmaterial om Göteborgs friluftsområden, till exempel genom att beskriva vilken kil friluftsområdet ingår i. På så vis blir allmänheten mer medveten om tillgången till de gröna kilarna.

– Utveckla de angränsande blågröna stråken för att tillgängliggöra de gröna kilarna, se nästkommande avsnitt om blågröna stråk.

De blågröna stråken

I Göteborg finns ett antal större blågröna stråk. Med blågröna stråk menas vattenstråk som åar, älv och kust, tillsammans med omgivande vegetation. Att röra sig nära vatten är attraktivt och i Göteborg finns potential att tillgängliggöra denna resurs ännu mer. Ur ett friluftsperspektiv möjliggör närheten till vatten attraktiva promenadstråk, men även tillgång till vattenaktivteter som bad, fiske och paddling.

De blågröna stråken fungerar ofta som länkar mellan bostadsområden och naturområden. Ett exempel är Lärjeåns dalgång, som ligger alldeles intill Angereds centrum och förbinder många bostadsområden i nordost från Kortedala till Gunnilse.

För att vara tillgängliga är det viktigt att promenadvägar längs med de blågröna stråken är kontinuerligt sammanhängande. Men i vissa fall kan människors påverkan på miljön längs vatten vara i konflikt med naturvärden. Till exempel om för mycket vegetation tas bort för att skapa öppna platser vilket inverkar negativt på växt- och djurlivet i vattenmiljön. Därför kan ett blågrönt stråk ibland behöva sträcka sig en bit ifrån vattnet. Faktorer som erosion, rasrisk eller privatägd mark längs med vattnet påverkar också hur tillgängligt ett blågrönt stråk kan vara. Det viktigaste är ändå att stråket är lätt att orientera sig längs med även om en del av sträckan går en bit ifrån vattnet.

Kusten

Kusten är en stor del av Göteborgs identitet som vattennära stad. Samtidigt är tillgängligheten till kustbandet begränsad. Hur kusten längs Hisingen och den södra delen av Västra Göteborg kan göras mer tillgänglig behöver utredas. En förstudie har tagits fram som undersöker möjligheten att tillgängliggöra kusten längs västra Hisingen, från Torslandaviken till Björlanda kile. Förstudien identifierar ett antal områden som är lämpliga att utgå i från för att så småningom utveckla ett sammanhängande promenadstråk längs hela kuststräckan.

Förstudien undersöker vilka gångmöjligheter som finns i dag och deras status. Kuststräckan är runt två mil lång och fler och djupare fältstudier behöver göras i de områden som det bestäms att åtgärder ska göras i. Lämpliga promenadstråk att utveckla för att binda samman olika delar undersöks. Här och var finns hinder för att kuststräckan ska kunna vara tillgänglig i sin helhet, det kan vara privata tomter, olagliga skyltar eller mycket svårframkomlig terräng.

Göta Älv

Göta älv är ett blågrönt stråk med stor potential att ta tillvara i högre grad än vad som görs i dag. Redan i dag går det att promenera från Tångudden, via Nya varvet vidare till Röda Sten. Denna sträcka har stor potential att vidareutvecklas in mot centrala staden, förbi Gullbergsvass och till slut knytas samman med Säveåns blågröna stråk. Stora stadsomvandlingsprojekt gör det möjligt att via planering tillgodose att älven blir mer tillgänglig för göteborgarna. Packhuskajen och Redarparken vid Skeppsbron är exempel på detta.

Området längs med Norra Älvstranden är i dag mer tillgängligt än Södra Älvstranden. Den så kallade Kajpromenaden löper mellan Älvsborgsbron och Göta älvbron. I samband med arbetet för utvecklingen av Frihamnsområdet togs Vision Älvstaden fram. Den beskriver hur Älvstaden ska möta vattnet genom att skapa ett levande älvrum, där stadens knyts samman över älven genom aktiviteter på och längs med vattnet. Trappor, bryggor och andra anläggningar ska göra det möjligt att komma nära vattnet. När Frihamnen utvecklas ska Kvillebäcken som i dag är kulverterad genom området, öppnas upp och utvecklas till ett blågrönt stråk med möjlighet för vattenaktiviteter.

Åarna och Vallgraven

I Göteborg finns fyra större vattendrag Kvillebäcken, Lärjeån, Säveån och Mölndalsån som tillsammans med Vallgraven har stor potential att bli mer tillgängliga i stadsrummen.

Säveån sträcker sig från Alingsås kommun via Lerum och Partille kommun, vidare till Göteborgs kommun för att till sist mynna ut i Göta älv i höjd med Gamlestaden.

Kvilledalen sträcker sig från Norde älv till Hökälla naturområde, Backaplan och Östra Kvillebäcksparken och vidare ut till Frihamnen. I Frihamnen är Kvillebäcken kulverterad tills den når Göta älv. Stadsbyggnadskontoret arbetar med ett projekt i dialog med privata markägare, för att göra Kvilledalen till ett tillgängligt stråk ända från Norde älv till Göta Älv.

Lärjeån sträcker sig från Lerum kommun till Angered-Gunnilse och vidare till Lärjeholm/Kortedala. Ån sträcker sig genom ett spektakulärt ravinlandskap och här finns en vandringsled på 7,5 kilometer. Vandringsleden är kontinuerligt sammanhängande vilket på ett sätt gör Lärjeån till Göteborgs mest tillgängliga blågröna stråk – men samtidigt är framkomligheten begränsad på grund av ravinlandskapets topografi, som gör landskapet otillgängligt för barnvagnar och rörelsehindrade. På grund av områdets karaktär med skred och erosion kan det bli tvunget att omlokalisera visa delar av stråket då delar av stigarna eroderats bort och förutsättningarna för att kunna hålla ett stråk på dessa platser kräver för stora ingrepp i den värdefulla naturmiljön.

Mölndalsån sträcker sig inom Göteborgs kommun via Krokslätt och vidare mot Ullevi där ån ansluter till kanalen Fattighusån, som i sin tur knyts samman med Vallgraven i höjd med Drottningtorget. Mölndalsån inom Göteborgs kommun har potential till bli ett värdefullt rekreationsstråk, men det krävs att Staden får tillgång till marken. Här saknas tillgång till parker och naturområden enligt de riktvärden som tagits fram i Grönstrategi för en tät och grön stad.

Vallgraven som omsluter stadens äldsta delar kantar både Trädgårdsföreningen och

Kungsparken. I Kungsparken finns stort potential att utveckla möjligheten att komma närmare vattnet genom att arbeta med bryggor för fiske, solande, picknick eller bara för att njuta. På motsatta sidan finns stora markytor som används till parkering. Här finns stor potential att öka vistelsevärdena genom att förlägga gångstråk längs med vattnet och aktivitetsytor för urbant friluftsliv.
Under upprustningen av Rosenlund har nya sittmöjligheter längs med Vallgraven tillkommit, liksom en lekplats.

Strategier för de blågröna stråken

– Förstärk de blågröna stråkens kontinuitet, genom anläggning av till exempel gångvägar, stigar, bryggsystem och ledmarkeringar.

– Förtydliga de blågröna stråken genom skyltning, informationsmaterial och marknadsföring.

– Skapa målpunkter längs med de blågröna stråken, som till exempel nedtrappningar mot vattnet, bryggor, kanotförtöjning och platser för fiske. En målpunkt längs med stråken kan även vara en aktivitetsyta, i centrala staden av mer urban karaktär.

– Utveckla de blågröna stråkens karaktärer med mer grönska för att gagna så väl fisk som flanörer.

– Vid bevarande och utveckling av gröna stråk längs vatten ska behovet av översvämningsbara ytor vara utgångspunkt både i detaljplanprocessen och i gestaltningen av det blågröna stråket

– Säkra tillgången till kontinuerliga blåa stråk genom markinköp. Prioritera Mölndalsån, där det är brist på gröna rekreationsytor.

– Samarbeta med grannkommuner för att stärka de kommunövergripande blågröna stråken även ur ett marknadsförings- och upplevelseperspektiv.

– Arbeta för att de blågröna stråken kan nås med kollektivtrafik i flera målpunkter.

– Utveckla målpunkter längs med Göta älv som redan i dag är allmän plats. Till exempel: norra sidan av Säveåns mynning i Göta älv som är en viktig fågellokal och används mycket för fiske, östra sidan av Göta älv i närheten av Stokkebyes Kvarnväg, Fredrikshamns skans mellan Göta älv och Exportgatan och Orrekulla skans vid Västra Nyebrovägen.

– Fortsatt arbete med att tillgängliggöra kusten. Det gäller både Hisingens kust och kusten i den södra delen av kommunen. Utred vilka områden som ska prioriteras och vilka åtgärder som ska göras. Ett exempel är Fåglevik som skulle kunna göras mer tillgängligt, vilket i sin tur skulle göra det möjligt för besökaren att röra sig i ett sammanhängande kuststråk mellan Lilleby och Store Udd.

– Skapa förutsättningar för olika havsaktiviteter längs med kusten i dialog med föreningslivet. Exempel på havsaktiviteter är kajakpaddling, rodd, segling med mera.

Södra skärgården

Göteborgs södra skärgård är ett populärt besöksmål för både göteborgare och turister. Det är enkelt att ta sig ut i skärgården med den kommunala färjetrafiken som går från Saltholmen. Den största delen av marken är privat, men park- och naturförvaltningen förvaltar en del mark på Styrsö-Donsö, Galterö och Vrångö. På Styrsö finns även två badplatser (Bratten och Uttervik) i kommunal förvaltning. Det finns även föreningsdrivna badplatser med ekonomiskt stöd från Göteborgs Stad. Utöver dessa finns en mängd privata bryggbad och badvikar som används frekvent.

För friluftslivet är skärgårdslandskapet en stor tillgång upplevelsemässigt, men skärgården är även viktig för fiske, bad, paddling, fågelskådning och andra aktiviteter knutna till havet.

I Södra skärgården finns kulturmiljöer i form av boplatser från sten- och bronsåldern, liksom många bronsåldersrösen och stenhägnader. Från järnåldern finns framförallt en intressant ortnamnbild samt enstaka gravfält.

Det finns gott om naturområden i skärgården, men de är olika tillgängliga. Bergsbranter och snår kan göra områdena svårframkomliga. På flera öar finns det en slinga som gör det möjligt att ta sig fram lättare i terrängen. På Styrsö kan man springa i skog medan slingan på Donsö är mer havsnära. På Vrångö kan man gå långt längs både norra och södra slingan i Vrångöskärgårdens naturreservat. Från Brännö tar sig besökare ofta vidare till Galterö för promenader.

Genom allemansrätten är tältningen tillåten i södra skärgården, men särskilda regler gäller för naturreservaten. I Vrångö naturreservat är det inte tillåtet att campa. I Vargö naturreservat behöver naturförvaltaren kontaktas i förhand, för att ge information om möjlig tältplats.

Skärgården är viktig för Göteborgs identitet och bör utvecklas för att bli mer tillgänglig för besökare. Det är då viktigt att arbeta med olika serviceinrättningar, främst toaletter, för att ett ökat besökstryck ska bli hanterbart.

Strategier för södra skärgården

– Arbeta för möjligheten till utflyktsbåtar till skärgården som går från mer central knutpunkt än Saltholmen, exempelvis Stenpiren.

Stora friluftsområden

I Göteborg finns det stora områden för friluftsliv där det går att gå i flera timmar i miljöer som ger vildmarkskänsla. Att ha tillgång till detta så nära en storstad är mycket värdefullt. Ibland ligger de en liten bit längre bort från bostaden och besöks därför mer sällan än var dag. I dessa kan det vara speciella naturmiljöer som lockar och/eller att det är just större sammanhängande områden som ger en känsla av vidd.

Dessa landskap kan även innehålla fler och andra typer av aktiviteter än vardagslandskapet. Här kan det rymmas både fartfyllda platser, med möjlighet till samspel och aktiviteter, och rofyllda platser för vila och återhämtning. Zonen närmast bostäderna kan göras mer lättillgänglig för att sedan bli mindre tillrättalagt för de som vill ta sig ut lite längre.

OMRÅDESBESKRIVNINGAR

Strategier för utveckling av de stora friluftsområdena finns i kapitlet Friluftsområdenas karaktär och upplevelse och i Bilaga: Områdesbeskrivningar.

RIKTVÄRDEN FÖR TILLGÅNG TILL PARK OCH NATUROMRÅDEN

I Grönstrategi för en tät och grön stad finns en riktvärdestabell som definierar hur nära, hur stora och vilken kvalitet en park och ett naturområde ska ha för göteborgarna.

Exempel på hur bostadsnära slingor kan markeras i stadsmiljön, Rudersdal, Danmark.

Bostadsnära områden

Det finns många park- och naturområden nära bostadsområdena. Dessa är viktiga för vardagslivets rekreation och motion. Till skillnad från stora områden är inte mängden aktiviteter det viktigaste utan istället lättillgängligheten. Enligt Boverket och Grönstrategin för en tät och grön stad ska närmaste grönområde finnas inom 300 meter från bostaden, och vara minst 0,2 hektar stort, för att det ska upplevas som lättillgängligt. Då ska det helst inte finnas några barriärer såsom starkt trafikerade leder, vattendrag eller stora nivåskillnader som försvårar tillgängligheten. Det underlättar också om promenaden till grönområdet är trevlig och trygg. I folks vardagsliv kan dessa områden vara mycket viktiga då de ofta är de enda som det finns möjlighet att ta sig till på grund av tidsbrist eller brist på transportmöjligheter. Idag har dessa fått särskilt fokus då det ofta pratas mycket om hur viktigt det är att röra på sig minst 30 minuter per dag. Människan mår helt enkel bra av att vistas i gröna miljöer och på senare tid har läkare börjat ordinera fysisk aktivitet på recept.

Dessa stadsdelsparker och bostadsnära områden kan användas i en mycket större utsträckning. Även om faktorer som ekonomi, utbildning/arbete och bostad har större inverkan på människors hälsa så är våra utemiljöer också en faktor som bidrar till bättre hälsa. Fördelen är att parker och naturområden är något som redan finns att använda och som vi jämförelsevis lätt kan utveckla och lära oss att använda i mycket större utsträckning än vad som sker idag. Stadsdelsförvaltningarna har stor kunskap om vilken inverkan parker och naturområden har på utmaningar som folkhälsa och integration.

För att användningen ska öka behöver vi arbeta aktivt och målmedvetet med att ta initiativ och hjälpa människor att använda våra områden. Val av metod ska anpassas efter målgrupp. Detta kan ske tillsammans med föreningslivet, andra förvaltningar som idrotts och föreningsförvaltningen, stadsdelsförvaltningarna och kulturförvaltningen.

Strategi för bostadsnära områden

– Utforma områden för friluftsliv genom att skapa attraktiva miljöer att vara i, till exempel genom att tydliggöra entréer, öppna upp täta vegetationspartier, anordna sittmöjligheter eller belysning.

– Ta fram ett koncept för metodisk utveckling av bostadsnära parker och naturområden, i samverkan med andra förvaltningar, där olika gruppers behov och önskemål beaktas.

Stadsmiljön som arena för friluftsliv

I takt med att vi lever i en allt mer urbaniserad värld flyttar även friluftslivet in i städerna. Urbant friluftsliv rymmer aktiviteter som inte självklart ses som friluftsliv, som picknick i parken eller löpträning i stadsmiljö. Det kan även vara skateing, bad och bastu i stadsmiljö eller styrketräning på utegym. Här finns det möjlighet att nå yngre grupper som attraheras av dessa aktiviteter och dess kringmiljö. Att rekreation och motion kan ske i närmiljön, utan behov av transporter, är önskvärt och efterfrågat. Det urbana friluftslivet lockar en yngre målgrupp än det traditionella, vilket gör det viktigt att ta hänsyn till båda typerna av friluftsliv.

Actionsport som skateboard och inlines går att utöva till exempel i Burgårdsparken i centrum och Bergkristallsparken i Tynnered. I Frihamnen finns en bana för roller derby, men även stillsammare aktiviteter som urban bastu och urbant bad. I Stadsparken Positivet i Frölunda finns möjlighet att utöva parkour, med utrustning som tagits fram i dialog med parkourutövare.

Heden är gott exempel på centralt friluftsliv. Förutom de traditionella bokningsbara fotbollsplanerna, finns här även ytor för spontanidrott som basket och volleyboll, utegym och lekplats. De tider då fotbollsplanerna inte är bokade används de ofta för spontan träning av bland annat korplag. På vintern finns en isrink för skridskoåkning och bandy.

Trädgårdsföreningen är ett exempel på mer stillsamt, urbant friluftsliv i form av hortikultur. Hit kommer människor för att njuta av blommor, dofter och omgivningarna. De fotograferar, leker och har picknick. Trädgårdsföreningen används mycket för stora evenemang men även som vardagsmiljö för många motionärer som joggar på lunchen eller gympar på gräsmattan.

Strategi för stadsmiljön som arena för friluftsliv

– Ta fram förslag på olika rundor för promenad, löpning och cykling i stadsmiljön. Använd befintliga gångvägar och trottoarer som utgångspunkt och knyt ihop med exempel vis uppskattade mötesplatser, lekplatser, utegym med mera längs med rundan.

– Information om rundorna ska vara synlig och lättillgänglig. Till exempel kan vägvisning av rundan göras med markeringar på befintliga trafikstolpar och information om rundornas sträckning finnas i kartor på nätet.

– Färdigställ arbetet med riktlinjer för utegym tillsammans med idrotts- och föreningsförvaltningen.

3.3 TILLGÄNGLIGHET

Tillgänglighet handlar både om fysisk framkomlighet inom ett område men också om att kunna ta sig till området. Att kunna transportera sig på ett bra sätt till ett natur- eller friluftsområdes är viktigt för hur tillgängligt ett område är. Nåbarheten behöver uppfattas som god. Upplevelsen av vägen till ett område kan vara det som lockar eller hindrar människor från att komma till natur- eller friluftsområdet. Tydliga platser och kännetecken i det offentliga rummet gör det lättare att orientera sig i staden. Olika funktionsnedsättningars behov av varierande typ av lösningar för att kunna transportera sig till ett område ska beaktas. Tillgång till information ökar tillgängligheten väsentligt.

Tillgänglighet till områden

Tillgången till och utformningen av gång- och cykelvägar är betydelsefull. Trafikkontoret har tagit fram ett Cykelprogram (2015) och har påbörjat ett arbete med att ta fram ett Fotgängarprogram. Mycket handlar om transporter mellan bostäder och arbete och skola men ofta ansluts också park- och grönområden när gång- och cykelvägar byggs.

Natur- och friluftsområden med god tillgång till kollektivtrafik har ett särskilt värde. Sträckan mellan hållplatsen och natur- och friluftsområdet ska upplevas som tydlig så att det blir lätt att hitta fram till området.

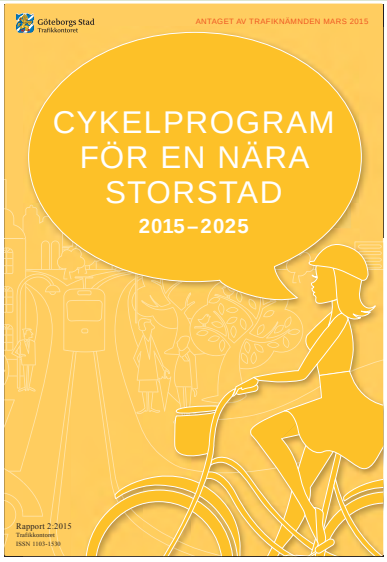
Vandringsleder och gång- och cykelvägar sträcker sig också över kommungränsen. Ett omfattande nätverk av slingor och leder att röra sig på kan skapas genom samarbete över kommungränserna.

Tillgänglighet inom områden

Tillgängligheten inom ett område är betydelsefullt för dess användbarhet för olika grupper. Begreppet används ofta för att beskriva hur pass väl en plats fungerar för människor med funktionsnedsättning. Då tänker vi oftast spontant på platsens fysiska utformning. Men tillgänglighet kan också vara områdets orienterbarhet, tillgången till information och ett bra bemötande. Behoven varierar mycket.

Natur- och friluftsområdenas tillgänglighet varierar idag och det kommer det också att göra framöver. En anledning är Göteborgs kuperade landskap som innebär att det inte är rimligt att anpassa alla anläggningar efter anvisningarna för fysisk tillgänglighet. Hur tillrättalagt man vill att ett naturområde ska vara är också olika från person till person. Genom att skapa en variation i innehållet, där vissa områden är mer tillrättalagda än andra, kan önskemål från olika målgrupper tillgodoses. Delar av områden till exempel entréområden och kortare slingor kan om möjligt på platsen tillgänglighetsanpassas.

TRAFIKKONTORETS CYKELPROGRAM

Trafikkontoret har tagit fram ett cykelprogram. Programmet är en konkretisering av stadens Trafikstrategi och beskriver hur cyklingen ska bli attraktiv och ett konkurrenskraftigt färdmedel.

Att utveckla tillgången på information är ett bra sätt att utveckla tillgängligheten. Det bästa är om besökaren själv har möjlighet att bilda sig en uppfattning om hur området ser ut och vad som finns inför ett besök utifrån sina behov. Trappor, branta backar och parksoffor är exempel på förutsättningar som kan vara viktigt att informera om. Att informera om detta kan kompletteras med ett urval av områden som vi kan presentera med ”lätta slingan” där det är lätt att ta sig fram med barnvagn och rullator. Tillgången på toalett är en annan viktig sak att erbjuda och att informera om.

Som tidigare har beskrivits så är promenader, löpning och cykling de vanligaste och mest populära friluftsaktiviteterna. I Göteborg finns det ett brett utbud av gångvägar, stigar, leder, motionsspår och cykelbanor att använda. Detta är en mycket bra resurs att utgå ifrån. Att underhålla dessa så att de håller en godtagbar standard är den enklaste och minst kostsamma åtgärden. Genom att på olika sätt visa besökare var dessa finns, hur de hittar dem och informera om dem är också en mycket kostnadseffektiv åtgärd. Det kan handla om hänvisningsskyltar, information på nätet, appar och broschyrer. Information av olika slag är också mycket efterfrågat.

Genom att medvetet arbeta med olika typer av gångvägar och stigar når vi olika grupper när det bland annat gäller vardagsmotion. Det ska finnas en variation från gångvägar anpassade efter olika behov beroende på t ex funktionshinder till upptrampade stigar eller möjligheten att följa en kustlinje. Längden ska också variera från en mycket kort runda ”runt huset” till en-veckas-turistvandring. På så sätt får vi olika typer av slingor och leder med olika svårighetsgrad. Koncept att arbeta efter kan vara ”Barnvagnsslingan”, ”Rullatorslingan”, ”Lilla rundan 1-3 km”, ”Stora rundan 5-8 km”, ”soffslingan” (en runda med parksoffor på jämna avstånd för att personer med rörelsesvårigheter ska kunna gå en trygg promenad), ”Milrundan”, ”Göteborgsvarvet” eller ”hälsans stig i Göteborgstappning”.

Ytterligare ett enkelt sätt att underlätta för folk att vara ute och röra på sig är att ge förslag på slingor i närområdet. Dessa bygger på att vi använder befintliga gångvägar genom parker, stråk och även stadsmiljön. Slingorna kan på så sätt finnas nära invånarna så att de inte behöver transportera sig till ett motionsspår. Skyltningen ska vara mycket enkel. Till exempel kan befintliga stolpar i stadsmiljön användas genom att få en liten markering som vägledning. På nätet och i appar kan det finnas mer information om till exempel sträckningar och längd. Här kan även den som vill se hur olika slingor kan kombineras för att variera längd och sträckning.

Strategi för tillgänglighet

– Tillgängliga parker och naturområden ska ha en god orienterbarhet, både till området och inom området, för att kännas trygga och säkra.

– Utforma tydliga entréer till områden för att underlätta orienterbarheten.

– Lyft fram målpunkter längs med vägen för att göra promenaden roligare och öka orienterbarheten.

– Öka tillgängligheten *till* områden för funktionshindrade, där de topografiska förutsättningarna möjliggör rätt lutningar.

– Vid anläggning av ny belysning ska obelysta sträckor mellan belyst gatumiljö och befintliga belysta motionsspår prioriteras.

– Fortsätt samarbetet med grannkommunerna för att utveckla och tillgängliggöra kommunövergripande cykel- och vandringleder.

– Öka tillgängligheten genom att arbeta med skyltning och information från hållplatser till natur- och friluftsområden. Samverka för att kollektivtrafik ska vara ett attraktivt och enkelt sätt att ta sig till fler friluftsområden.

– Medverka i trafikkontorets arbete med att ta fram ett Fotgängarprogram.

– Utred vilka friluftsområden som har topografiska förutsättningar för att kunna bli mer tillgängliga för funktionshindrade. Prioritera dessa områden och marknadsför dem med information om på vilket sätt de är tillgängliga, till exempel genom information om markmaterial, lutningar med mera.

– Utred möjligheten att tillgängliggöra genom utökad tillgång till service. Till exempel bör de friluftsområden som är ett utflyktsmål för många, erbjuda tillgång till toalett och om så är möjligt, även servering.

– Vid anläggning av cykelvägar genom naturområden ska bredden på cykelvägarna och dess markmaterial vara anpassat med hänsyn till både naturvärden och till andra besökares upplevelse av naturområdet.

– Särskild hänsyn ska tas till om det finns förskolor, gruppboende eller liknande i området och deras behov av att tillgängliggöra ett närområde. Det kan också vara så att insatserna prioriteras att göras där denna typ av lokaler finns. Planering sker tillsammans med verksamheten.

– Ta fram förslag på hur vår tids motionscentral/motionscentrum kan se ut, exempelvis innehåll, utformning och placering.

3.4 AKTIVITETER

I takt med att Göteborgs invånarantal växer ökar användandet av stadens naturområden, samtidigt som fler ytor tas i anspråk för exempelvis bebyggelse. Fler människor kan därför även innebära att flera olika typer av aktiviteter behöver samsas på en mindre yta. I vissa fall behöver därför prioriteringar göras för vilka aktiviteter som kommunen främst ska stödja.

En del aktiviteter kräver speciella förutsättningar och kan bara utföras på vissa platser eller med särskilda förutsättningar. Det kan till exempel gälla bergsklättring eller vattenknutna aktiviteter. I en havsvik kan till exempel ett område vara viktigt för vindsurfare, men på samma område finns också badande och dessutom jetski. Här kan det krävas åtgärder för att i första hand skydda de badande från fara.

Om den största anledningen till att man söker sig ut i naturen är rekreation i form av lugn och ro så går dessa upplevelsevärden förlorade om störande aktiviteter finns i området. Det kan till exempel vara bullrande verksamheter som motorsporter eller skytte. Det kan också kännas hotfullt om till exempel skjutande i form av paintball förekommer i ett område.

I arbetet med att samordna olika aktiviteter är det viktigt att hela tiden sammanväga intressen från olika grupper. Aktiviteter som inte är organiserade, till exempel promenader och motionslöpning, saknar en sammanhållen röst som för fram deras önskemål. Det finns en risk att deras behov inte tillgodoses i lika stor omfattning som de som framförs av de organiserade aktiviteterna, som ofta hörs mer.

Park- och naturförvaltningens förhållningssätt är att inte prioritera aktiviteter som kan upplevas som störande för flertalet användare. Aktiviteter som kan orsaka konflikter kan exempelvis vara ridning, cykling och hundrastande. Alla människor är inte bekväma med att möta hundar eller hästar på sin promenad.

Allmänna strategier för aktiviteter

- Göteborgs parker och naturområden ska vara till för så många som möjligt. Därför ska i första hand de friluftsaktiviteter gynnas som många människor utövar och som är gratis.

- Aktiviteter som går bra att samordna med varandra är prioriterade.

- Vid beslut om anläggningar för nya aktiviteter, behöver hänsyn tas till andra förekommande värden, så som höga natur- eller kulturvärden och andra aktiviteter.

Foto: Anna Von Brömssen

Foto: David Eng

Foto: Park och naturförvaltningen

Promenader, motionslöpning och längre vandringar

Både kommunala och nationella undersökningar visar på att de vanligaste friluftsaktiviteterna är motions- och nöjespromenader och att vara ute i skog och mark.

Det kan vara lätt att förbise det självklara, som i detta fall, möjlighet till promenader. I friluftsprogrammet beskrivs strategier för hur arbetet med promenader kan ske i flera avsnitt bland annat i Bostadsnära natur, Tillgänglighet inom områden och De blågröna stråken. Att underlätta för promenader kan vara en av de mer framgångsrika metoderna för att locka ut människor som inte brukar röra på sig, vilket är viktigt ur ett folkhälsoperspektiv. Ett exempel för att underlätta för denna målgrupp är att informera om välmarkerade slingor i den bostadsnära miljön.

En annan aktivitet att arbeta för är motionslöpning. Liksom promenader är det lätt att utöva. Om det är möjligt att springa på asfalt kan löpningen påbörjas direkt utanför dörren. Löpning kräver inte heller så mycket utrustning. I natur- och friluftsområden kräver löpning som aktivitet inte mycket mer anläggningar än gångvägar, gärna med grusbeläggning. Dessa anläggningar går även att samutnyttja med promenader, vilket ger samordningsvinster.

Promenader och löpning går att utöva under en allt större del av året. Dels på grund av milda vintrar, dels på grund av tillgång till utrustning som underlättar vinteraktivitet, som broddar.

Vandring sker på upptrampade leder och stigar som inte är anlagda. De kan vara markerade på olika sätt med färger eller symboler. Längre vandringar är beroende av stora sammanhängande grönområden och möjliggörs bland annat genom de gröna kilarna.

Strategi för promenader, motionslöpning och vandring

- Det ska enkelt gå att nå någon form av slinga i stads- eller naturmiljö. Det ska även vara lätt att hitta runt med hjälp av skyltning, kartor eller annan typ av information. Se mer under Bostadsnära natur och Information.

- Vindskydd ska finnas i de vildmarksrelaterade områden där längre vandringar kan företas.

- I de större natur- och friluftsområdena ska det finnas möjlighet att uppleva lugn och ro. Ett fortsatt arbete behövs för att bevaka dessa värden och utveckla information om dem. En utgångspunkt är Göteborgs Regionens (GR) kartläggning av bullerpåverkan i natur- och grönområden som utmynnat i en rapport som visar på delar av Vättlefjäll, Delsjön och Sandsjöbacka som tysta områden.

- Utveckla kopplingar mellan de gröna kilarna för att kunna röra sig längre sträckor.

GÖTEBORGARNAS FRILUFTSVANOR

Park- och naturförvaltningen utför årligen besöksmätningar i några utvalda större naturområden. I samband med invigningar, temadagar med mera görs även enkätundersökningar ute på plats.

Enkätundersökningarna visar på vad besökarna gör i naturområdet och vad det tycker om med området, även om undersökningarnas omfattning inte är tillräckligt stor för att vara statistiskt säkerställda. Vanliga svar är att man promenerar, vilket stämmer överrens med den nationella undersökningen Friluftsliv i förändring (2014). En tendens som park- och naturförvaltningen märkt av i sina mindre enkätundersökningar är att besökarna efterfrågar social närvaro och mer ordnade aktiviteter (Enkätundersökning på Angeredsdagen och Demokratidagarna om Välen, 2015).

En större enkätundersökning genomfördes 2007 i samarbete med Västkuststiftelsen. Svaren visade att:

- Göteborgarna känner till och använder många av sina naturområden ganska flitigt året om.
- De flesta lägger inte mer än 30 minuters restid för att ta sig till ett naturområde
- Ungefär hälften går eller joggar till ett naturområde nära bostaden på mindre än 15 minuter.
- De flesta söker sig till naturområden för att ta det lugnt, promenera och njuta av naturen i sällskap av familj eller vänner (ca 80 %).
- De naturupplevelser som man värderar högst är ”Frihet och rymd”, ”Skogskänsla” samt ”Orördhet och mystik”.
- Besökarna är i hög grad nöjda med sina naturområden (92 % är nöjda, varav 50 % var helnöjda). Det gäller särskilt skötsel av naturen, underhåll av vägar, skyltar, rastplatser mm.
- Det finns dock en förbättringspotential när det gäller renhållning, tillgång till toaletter, vägvisning/skyltning samt parkeringsmöjligheter.

Fiske

I Göteborg finns många fina fiskevatten. För att få fiska i sjöar och vattendrag behövs fiskekortet Gula Kortet. För att fiska i havet behövs inget fiskekort. Målsättningen är att ha ett rikt växt- och djurliv i våra vattenområden. För att till exempel fisken ska ha en god livsmiljö behöver vandringshinder tas bort ur vattendragen och biotopförbättrande åtgärder som gynnar det biologiska livet utföras. Genom dessa åtgärder gynnas fisken och även de som vill fiska så att de kan utöva sitt fritidsintresse. Fiske är en aktivitet som tilltalar många olika befolkningsgrupper och bör därför gynnas.

Strategier för fiske

- Uppmuntra till delaktighet från de som fiskar i åtgärder som förbättrar förutsättningarna för fisken.
- Ta tillvara att många grupper är intresserade av fiske och utöka verksamheten.

Vinteraktiviteter

Foto: David Eng

Skidor, skridskor och pulka är aktiviteter som har en stor roll att spela som komplement och variation till barmarksaktiviteter. Skidspår ställs i ordning i Delsjön längs åttakilometersspåret när det är möjligt. Sjöar och golfbanor, som ofta har stora öppna ytor, används ofta spontant för skidåkning. Då snötillgången är osäker i vår del av landet, så har rullskidåkning ökat för att kunna utöva skidåkning året runt.

Många åker skridskor på sjöarna i Vättlefjäll, men även mindre vatten som Svinemosse, Svankälla med flera används när tillfälle ges. När det är riktigt kalla vintrar finns även möjligheterna för att åka långfärdsskridskor på havsisarna.

Foto: Peter Svensson

Strategi för vinteraktiviteter

- Utvalda isar ska plogas för skridskoåkning, när väder tillåter. Exempel på isar som kan väljas ut är Stora dammen i Slottsskogen, Härlanda tjärn, Svartemosse och Slätta damm.
- Anlägga mindre pulkabackar för barn i deras närmiljö.

Klättring

I Göteborg finns mycket goda förutsättningar för klättring, bland annat i Utbybergen. Förutsättningar finns för många olika typer av klättring, till exempel bouldering.

Strategi för klättring

- Utveckla samarbetet med klätterklubbarna.
- Öka förståelsen för klätterverksamhetens påverkan på naturvärden genom bland annat information om hur hänsyn till naturen ska ske för att behålla de värdena vid klätterställena i Fjällbo och Delsjön.

Ridning

För att skapa möjligheter att rida ut för barn- och ungdomsgrupper vid de tio prioriterade ridanläggningarna och undvika konflikter har park- och naturförvaltningen i samarbete med bland annat ridsporten anlagt särskilda ridvägar som är tydligt markerade. Gående kan också använda dessa ridvägar, men är då medvetna om att de kan komma ryttare till häst. Ridning är en populär sport särskilt bland flickor.

Strategi för ridning

- Fortsätt prioritera att anlägga ridvägar i första hand vid de 10 prioriterade stallen med barn och ungdomsverksamhet. I andra hand bör om möjligt dessa kopplas samman för att skapa längre sammanhängande stråk. Det kan till exempel vara jordbruksmarker som nu är otillgängliga för allmänheten som med hjälp av ridvägsbyggande blir en stor tillgång för både gående och ridande.

Hundpromenader

Hundar ska hållas under uppsikt av sina ägare och det är viktigt att det efterföljs, speciellt på välanvända gångstråk. I flera områden finns därför hundrastgårdar där det istället finns möjlighet att släppa hundar lösa. För att skydda de vilda djurens ungar får hundar inte springa lösa i skog och mark mellan 1 mars och 20 augusti.

Strategi för hundrastning

- Ordningsregler ska följas för att skydda det vilda djurlivet och undvika konflikter med andra besökare.

- Avsätt vid behov områden för hundrastgårdar för att minimera konflikter i välbesökta områden

Cykling i naturen

Cykling i naturen, terrängcykling, är ett intresse som har ökat på senare år och kan komma i konflikt med både ridande och gående. Det är viktigt att cyklister visar hänsyn genom att sakta ner farten vid möten för att inte skrämma hästar och människor. Cyklister i naturområden ska ta sig fram på de gåendes premisser. På vissa ställen kan mängden cyklister innebära att det blir en allt för stor olägenhet för de som är ute och promenerar. För att det ska fungera (och underlätta för respektive aktivitet) kan cyklister hänvisas till särskilda platser. Information om var de istället kan cykla ska finnas på de platser där det inte är lämpligt eller otillåtet att cykla. Anvisade områden finns till exempel i form av utpekade banor i Delsjöområdet och vid Slottsskogsvallen. I Delsjöområdet finns även en överenskommelse mellan park- och naturförvaltningen och cykelföreningarna om vilka vägar som de kan cykla på respektive inte ska cykla på. Vissa naturområden är direkt olämpliga att cykla i, exempelvis Lärjeåns dalgång, då höga naturvärden kan gå förlorade när slitaget är stort. I naturreservat kan det finnas särskilda föreskrifter. Till exempel i Vättlefjäll är det förbud mot cykling på iordningställda och markerade gångstigar och gångvägar.

Foto: Per Svensson

Strategi för cykling i naturen

- Utse ytterligare lämpliga markområden för cykling

FRILUFTSLIVETS UTVECKLING I GÖTEBORG

Under 1960-talet började man aktivt arbeta med parker och naturområden för rekreation, friluftsliv och naturintressen. Områden som Vättlefjäll, Sandsjöbacka, Delsjön, Vrångö skärgård och Änggårdsbergen är exempel på naturområden som säkerställdes som reservat och gjordes mer tillgängliga för invånarna fram till mitten av 1980-talet. Under denna period uppmärksammades behovet av att stärka friluftslivet på nationell, regional och kommunal nivå. På statlig nivå publicerades en rad rapporter om besökare, planering för friluftsliv, fysiska förutsättning med mera.

1962 bildades Stiftelsen för västsvenska fritidsområden (Västkuststiftelsen) av Göteborgs och Bohus läns landsting tillsammans med Göteborgs stad. Stiftelsens ändamål var att ”åt nuvarande och kommande generationer bevara för friluftslivet värdefulla strand- och strövområden, öar och holmar i Västsverige och för den västsvenska naturen värdefulla eller karaktäristiska områden”. Stiftelsen bildade en fond för att ha tillgång till medel då något naturvårdsobjekt stod inför ett överhängande hot om exploatering och det krävdes ett snabbt ingripande. (Naturvårdslagen som trädde i kraft 1964 innebar att områden kunde skyddas som naturreservat.) Stiftelsen medverkade under sina första verksamhetsår till att ett flertal områden i Västsverige blev naturreservat. 1972 anslöt sig även landstingen i Hallands län och Älvsborgs län till Västkuststiftelsen. Genom tillägg i stadgarna fick stiftelsen också möjlighet att sköta de områden man medverkat till att skydda och naturvårdsförvaltning blev en av Stiftelsens främsta uppgifter. På 1970-talet fanns det starka önskemål om att stiftelsen skulle engagera sig i Göteborgsregionens naturområden och 1980 inträdde Göteborgsregionens kommunalförbund som huvudman i Västkuststiftelsen. 1998 utvidgas uppdraget då stiftelsen åtog sig förvaltningen av naturreservat som tillhörde Göteborgs och Bohus län.

Göteborgsregionen och Göteborgs stad arbetade från 1960-talet och framåt med omfattande planering för skydd och tillgängliggörande av några av våra idag största naturreservat som till exempel Delsjön och Vättlefjäll. Genom den möjlighet till beredskapsarbeten med statliga bidrag som tillkom under 1970-talet kunde många anläggningar för motion och friluftsliv genomföras i dessa och andra natur- och friluftsområden. Staten bidrog då med 70 % av lönekostnaden och 30 % av materialkostnaden. Fritidsförvaltningen, gatukontoret och fastighetskontoret i Göteborg hade som mest ett 40-tal arbetslag som kunde utföra olika sorters arbeten i naturområden. Många av våra befintliga anläggningar som motionsspår, styrkemotionsplatser/utegym och motionscentraler anlades under denna tid. Även naturvårdsarbeten i form av gallring, röjning, plantering, slåtter mm var omfattande från 1970-talet fram till 1990-talet.

Även om det gjorts en hel del satsningar under 1960-talet och i början av 1970-talet för att skydda naturområden och utveckla friluftslivet fanns det ingen övergripande planering. Kommunfullmäktige gav 1976 därför fastighetsnämnden i uppdrag att i samverkan med berörda nämnder ta fram ett natur- och kulturvårdsprogram. Det skulle redovisa värdefulla områden och åtgärdsförslag. 1979 antogs det omfattande och ambitiösa programmet med tre huvudrapporter för natur, friluftsliv och kulturlandskap. Programmet har varit vägledande för kommunens arbete sedan dess och många åtgärder har genomförts.

Under en period från 1990-talet och framåt var inte den tätortsnära naturen och friluftslivsfrågorna i fokus. Behovet av att arbeta mer aktivt med dessa frågor, inte minst i de växande storstäderna, har växt under 2000-talet. 2003 fick länsstyrelserna i de tre storstadsregionerna uppdrag från regeringen att arbeta med att skydda och utveckla de mest värdefulla tätortsnära områdena för friluftsliv och naturvård eftersom tätortsnära grönområden mer och mer utsätts för att konkurreras bort i de växande städerna. Länsstyrelsen och kommunen har arbetat gemensamt med skydd och tre nya reservat har bildats sedan dess i Göteborgs kommun: Välen, Göddered-Hakered och Nordre älvs estuarie.

År 2012 beslutade regeringen om tio mål för friluftspolitiken. Behovet att arbeta mer aktivt har också uppmärksammats på regional och kommunal nivå. Göteborgsregionen har sedan 2013 påbörjat ett långsiktigt arbete för att ta tillvara och utveckla regionens grön- och blåstruktur med fokus på att stärka regionens attraktionskraft genom att utveckla de gröna kilarna och kustzonen.
Behovet av nya strategier och program för att ersätta natur- och kulturvårdsprogrammet från 1979 har funnits en längre tid. En del program och strategier har tagits fram som Program för värdefulla odlingslandskap, Grönstrategi, Kulturprogrammet och en naturvårdsstrategi är under utarbetande. I dag arbetar kommunen i en gemensam kartdatabas, Infovisaren. Här läggs information som har samlats in och alla får på så sätt tillgång till aktuella uppgifter.

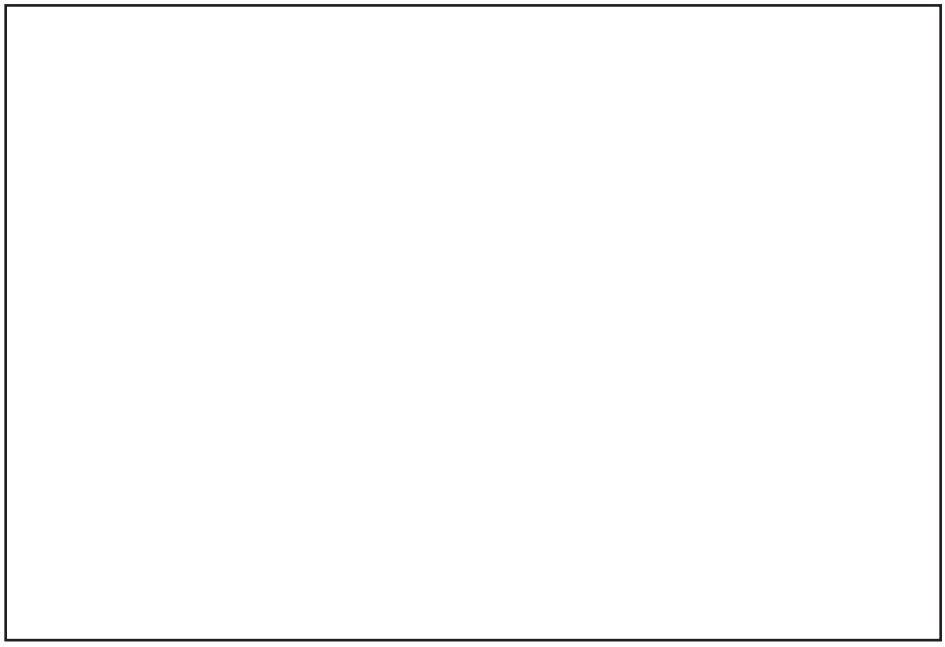

3.5 SKÖTA OCH OMHÄNDERTA

I natur- och friluftsområden ska det finnas plats för många sociala värden. Plats för barn och vuxna att leka, leta bär och svamp eller möjlighet att hitta till en mysig plats för en fika. Naturen ska vara variationsrik och innehålla en stor mångfald av upplevelser. Växter, djur och olika biotoper bidrar till naturupplevelsen, liksom kulturmiljöerna som berättar om en plats historia. Dessa miljöer är grundstommen för ett varierat och levande friluftsliv och är viktiga att behålla och utveckla för att få varierande och attraktiva miljöer att besöka.

Välskötta och omhändertagna naturområden och friluftsanläggningar är en förutsättning för ett rikt friluftsliv. För att naturen ska kunna vara tillgänglig för den stora allmänheten behövs friluftsanläggningar så som skyltar, spårmarkeringar bryggor med mera. Dessa anläggningar kräver i sin tur skötsel för att klara av väder, vind och slitage. Utan skötsel minskar tillgängligheten (samtidigt som naturområden upplevs som dåligt omhändertagna). Även själva naturmiljöerna behöver skötas om kontinuerligt, för att besökaren ska uppleva friluftsområdena som varierade och attraktiva miljöer att besöka.

Eventuell bild med text

Förvaltare av naturområden i Göteborg

Inom Göteborgs Stad finns tre förvaltningar som till största delen förvaltar stadens naturområden.

Park- och naturnämnden har i dag, år 2016, i uppdrag att sköta en stor mängd naturområden. Uppdraget omfattar även sjöar, vattendrag och kustvatten som är tillgängliga för friluftsliv.

Fastighetskontoret förvaltar stora markarealer, främst skogsområden och jordbruksmark.

Idrotts- och föreningsförvaltningen förvaltar mark som planlagts för idrottsändamål, ofta i eller i anslutning till naturområden.

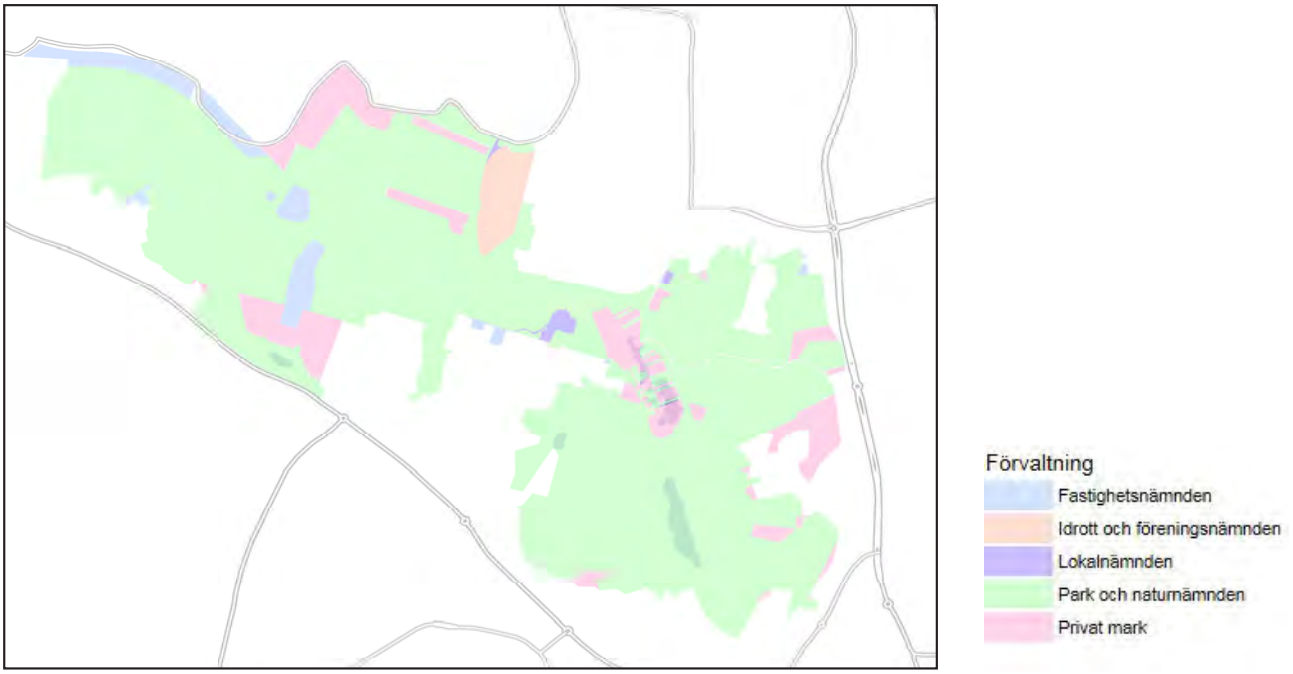
Andra viktiga förvaltare av naturområden inom Göteborgs kommungränser är Västkuststiftelsen och Botaniska trädgården. Vissa områden med stora friluftsvärden kan även förvaltas av en stadsdelsnämnd, såsom Bergums fritidslantgård och Björsjöås i Vättlefjäll.

Eftersom förvaltningen av Göteborgs naturområden är uppdelad på många olika förvaltningar är samverkan viktigt. Samverkan sker bland annat i form av att de kommunala förvaltningarna, Västkuststiftelsen och Länsstyrelsen i Västra Götaland samlas några gånger per år i en skötselgrupp. I skötselgruppen diskuteras och samordnas olika former av skötselåtgärder.

Park- och naturförvaltningen ansvarar generellt för de motionsspår och ridvägar som kommunen har anlagt medan belysningen längs motionsspåren, som ofta utgår ifrån någon motionsanläggning, förvaltas och sköts om av idrotts- och föreningsförvaltninge*n.*

LÄS MER OM SKOGSPOLICYN FRÅN FASTIGHETSKONTORET

Fastighetskontoret har tagit fram en Skogspolicy (2014) som beskriver hur skogarna ska skötas med fokus på natur- och sociala värden genom anvarsfull skogsskötsel utan kalhyggen.

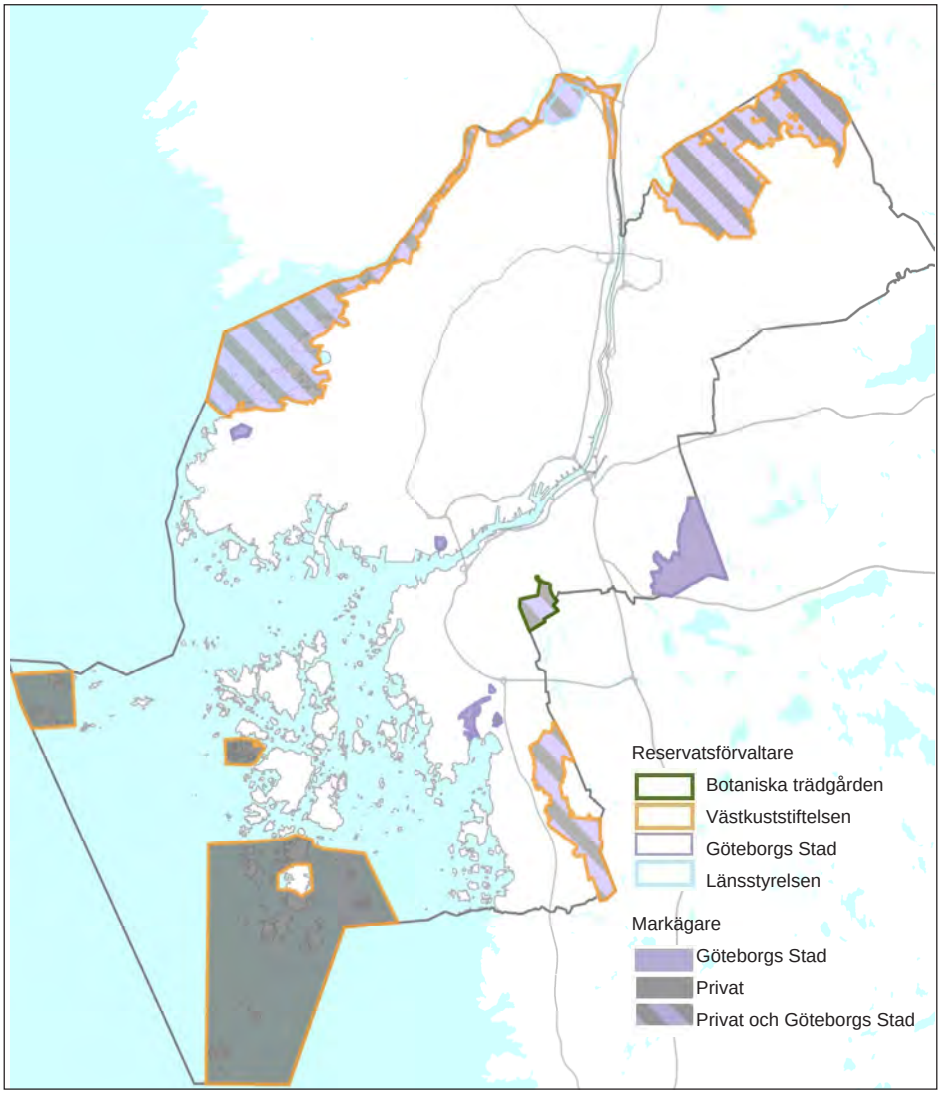

Kartan visar ett exempel på hur förvaltningen av ett område (i detta fall Hisingsparken) i Götborg kan vara uppdelat. Förvaltningen delas av park- och naturnämnden, fastighetsnämnden, idrotts- och föreningsnämnden, lokalnämnden och privata markägare.

Naturreservat

De naturområden i Göteborg som är naturreservat, har särskilda skötselplaner. Varje naturreservat har en reservatsförvaltare som ansvarar för att följa skötselplanen. Reservatsförvaltaren ansvarar även för att utföra de åtgärder som krävs för naturvård såväl som för friluftsliv i området. Västkuststiftelsen är förvaltare för flera naturreservat, men för några områden är Göteborgs Stad och Botaniska trädgården utsedda reservatsförvaltare.

I flera naturreservat där Västkuststiftelsen är reservatsförvaltare äger kommunen en stor del av marken och park- och naturförvaltningen är oftast markförvaltare där. I dessa områden sker ett samarbete kring skötsel och underhåll, vilket ofta framgår av reservatens skötselplaner. I Vättlefjäll har till exempel park- och naturförvaltningen hand om skötseln av de anlagda gångvägarna medan Västkuststiftelsen sköter skyltningen i reservatet.

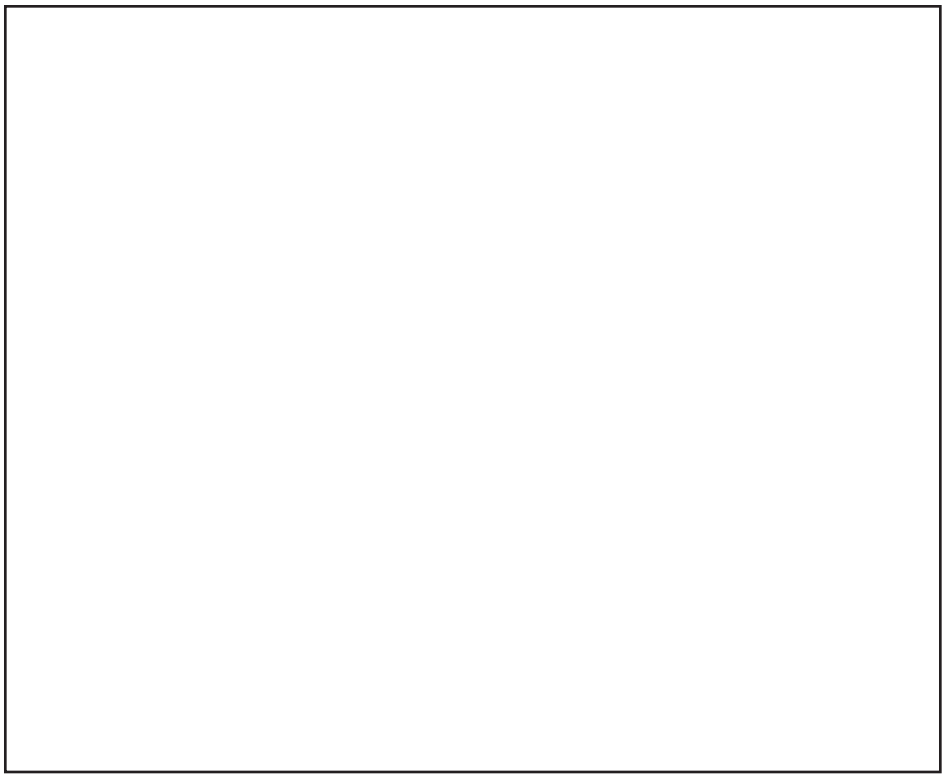
I kartan redovisas vem som är reservatsförvaltare samt vilka som förvaltar marken i reservatet.

Skötsel för biologisk mångfald

Den biologiska mångfalden ger uttrycksfulla karaktärer och en rik naturupplevelse. En variation i landskapet med olika landskapskaraktärer som kust, hällmark, dalgångar, skog och sjö ger förutsättningar för en mängd arter och för olika typer av friluftsaktiviteter. Biologisk mångfald är även en förutsättning för fungerande ekosystem som kan leverera så kallade ekosystemtjänster, som rening av luft och vatten med mera.

För att värna den biologiska mångfalden behöver skötseln av naturområdena vara anpassad för att gynna artrikedom. Detta kan innebära att täta snår och buskage bevaras för att gynna småfåglar och mindre däggdjur, eller att döda träd lämnas kvar för att gynna insekter, svampar och lavar. För vissa besökare kan detta upplevas som stökigt och ovårdat. Ofta saknar de kunskap om dessa miljöers betydelse för djurlivet men får en förståelse för vikten av dem när de får information om dess betydelse. Därför är det viktigt med information som förklarar varför naturen sköts om som den gör.

Generellt bör den biologiska mångfalden styra inriktningen på skötseln. Vid bostadsnära områden tas hänsyn till de närboendes trygghetsupplevelse och röjningar kan därför göras på utvalda ställen, till exempel utmed gångvägar. Entréer till naturområden är ett annat ställe där selektiva röjningar och gallringar kan utföras för att skapa sikt in i områdena och locka besökaren.

Eventuell bild med text

Skötsel av anläggningar

Som friluftsanläggningar räknas allt ifrån gångvägar och leder till bänkar, grillplatser och skyltning. Park- och naturförvaltningens skötselinsatser sker till största delen med hjälp av arbetslag som är tillgängliga genom arbetsmarknadsåtgärder. Göteborgs naturområden innebär stora arealer med mycket anläggningar som behöver skötas om vilket kräver mycket resurser. Resurserna för att utföra detta är mycket begränsade och kraftiga prioriteringar måste därför göras.

Skötsel av anläggningar är en fråga om tillgänglighet. Till stor del går det att tillgängliggöra Göteborgs områden bättre genom att öka resurserna för att sköta och underhålla redan befintliga anläggningar som motionsspår och vandringsleder. Det är tyvärr inte bara tidens tand som gnager på våra anläggningar utan åverkan och sabotage är också en del av vår vardag. Skyltar och märkningar behöver kontinuerligt ses över och förnyas. Nytt informationsmaterial behöver tas fram och spridas genom olika kanaler. Idag efterfrågar allmänheten inte i första hand nya stigar eller anläggningar, utan synpunkter handlar oftare om kvaliteten på redan befintliga anläggningar, som till exempel bortspolade vägar, försvunna hänvisningsskyltar eller nedfallna träd som blockerar stigar. Skötselinsatser är därför en viktig förutsättning för att kunna erbjuda en attraktiv och lättillgänglig natur, som medverkar till ökad användning, hälsa och livskvalitet.

Strategier för skötsel

– Skötseln av naturområdet ska grunda sig på områdets karaktär, historia, förutsättningar för biologisk mångfald, växt- och djurliv och friluftsaktiviteter.

– Park- och naturförvaltningen ska öka samverkan med idrotts- och föreningsförvaltningen och fastighetskontoret i områden där flera förvaltningar förvaltar mark.

– Park- och naturförvaltningen ska verka för ökad samverkan om skötsel även med andra förvaltningar. Ett exempel på samverkan kan vara att synkronisera de Stadsdelsvisa grönplanerna med stadsdelsförvaltningarnas Utvecklingsplaner.

– Utöka samarbetet mellan olika förvaltare och även mellan Göteborg och omgivande kommuner, kring skötselarbetet med längre vandringsleder och ridvägar.

– Vi ska informera besökaren för att få en ökad förståelse för varför vi sköter naturen som vi gör, till exempel vid särskilda insatser för biologisk mångfald, så som att lämna kvar död ved, högstubbar och rishögar.

– Utför gallringar och selektiva röjningar vid entréer, gång- och ridvägar för att skapa sikt in i områdena . Denna skötselinsats kan öka upplevelsen av trygghet och locka besökaren in i området.

– Skapa upplevelserika och attraktiva miljöer för människor, som även gynnar den biologiska mångfalden, till exempel genom att anlägga och sköta om blommande ängsmarker.

– Återställ naturmiljöer, som till exempel våtmarker, för att öka den biologiska mångfalden.

– Skötselinsatser ska utgå ifrån park- och naturförvaltningens Riktlinjer för ett varierat växt och djurliv i bostadsnära naturområden.

– Friluftsanläggningar ska vara hela, rena, funktionsdugliga och säkra att använda.

– Vid materialval ska hänsyn tas till lång hållbarhet, tålighet mot förstörelse och möjligheten att enkelt kunna rengöra och reparera. Miljövänliga material ska om möjligt användas.

– Testa nya typer av miljövänlig utrustning i naturen, exempelvis solcellsbelysning.

– Prioritera att den bostadsnära naturen med slingor har en skötsel som främjar tillgängligheten i området.

– Rusta upp äldre leder och anlägg nya, till exempel genom arbeten med skyltning och röjning.

FAKTA OM VANLIGA ANLÄGGNINGAR

MOTIONSSPÅR
Motionsspår är en belyst gångvägsslinga där man kommer runt tillbaka till platsen där man startade. Spår av olika längd och sträckning är markerade med olika färger på stolpar och vägvisare längs slingorna, liksom i olika informationsmaterial med kartor.

LEDER OCH STIGAR
Leder och stigar är upptrampade stigar som inte är anlagda. De kan vara markerade på olika sätt med färger eller symboler. Leder har ofta en orange markering på stolpar eller träd och går från en plats till en annan. Begreppet Naturstig innebär att någon form av naturinformation är kopplad till stigen, antingen ute på plats, i broschyr eller på annat vis.

SKYLTNING
Skyltning i våra naturområden utgörs oftast av en välkomnande entrétavla med information om området kompletterat med hänvisningsskyltar för att hitta inne i området.

PARK- OCH NATURFÖRVALTNINGENS ANLÄGGNINGAR I NATUROMRÅDEN I SIFFOR:

Gångvägar ca 100 km
Ridvägar ca 70 km
Motionsspår/elljusspår ca 55 km
Vandringsleder och gångstigar 100 km
Uteklassrum ca 40,
Utegym 30(?)
Vindskydd 16
(Idrotts- och föreningsförvaltningen har 5 motionscentrum, 2 idrottscentrum)

Exempel på antal anläggningar inom ett naturområdet Hisingsparken:
xx vägvisare
xx infotavlor
xx trappor
xx broar
xx grillplatser
xx bänkar
xx sopkorgar

3.6 INFORMATION

Information kan behövas i olika skeden av ett besök i ett natur- eller friluftsområde. Dels när man sitter hemma och planerar för en promenad, dels på vägen dit för att det ska vara lätt att hitta området och dess entré och sedan för att lätt ta sig runt i området.

Genom att tillgängliggöra information ökar möjligheterna till utevistelse. Människors möjlighet till friluftsliv kan av olika anledningar vara begränsade. Möjligheterna ökar om rätt information finns lättillgänglig och presenterad på ett sätt så att olika grupper har möjlighet att ta del av den.

Av informationen ska det med andra ord framgå vilka områden som finns, hur man hittar dem och kommer dit och vad de innehåller och vad man kan göra där.

En av Hisingsparkens Nyfikenskyltar

Naturpedagogik

Genom naturpedagogik kan man öka medborgarnas medvetenhet, kunskap och intresse för natur- och kulturmiljön. Det kan även öka förståelsen för vikten av naturvård och engagemanget kring biologisk mångfald. Genom att utföra olika former av skötselåtgärder och samtidigt informera om varför de utförs och vad det leder till så kan kunskap och vidare intresse utvecklas. Det kan stimulera till fler initiativ både på kommunal och privat mark.

Naturpedagogik genom skyltar och sinnliga upplevelser finns bland annat i Slottsskogen, där till exempel barfotaslingan, fruktträdgården och naturlekplatsen vid Azaleadalen innehåller pedagogiska inslag. Fyra av Göteborgs utflyktslekplatser har olika tematiska inriktningar, liksom många av de mindre lekplatserna har teman såsom Sandarnas lekplats med forntidstema.

Enligt Skolverket ska undervisningen i idrott och hälsa både handla om att utveckla elevernas kunskap om fysisk aktivitet och förmåga att vistas i naturen under olika årstider och därmed få förståelse för värdet av ett aktivt friluftsliv.
Kontakter med skolor och förskolor är därför en viktig del i naturpedagogi¬ken. Här har park- och naturförvaltningen bland annat rollen som koordinator mel¬lan skolan och utomhuspedagogisk verksamhet. Vi stöttar skolor och förskolor att förlägga undervisning och fri tid utomhus. Det kan ske genom att ge pedagoger kunskap om naturen och skapa förutsättningar för att ha undervisning i så kallade uteklassrum. Ett uteklassrum består av sittstockar och ligger i nära anslutning till skolor och förskolor. Att ha en bestämd plats att gå till underlättar för dem att ta sig ut i naturen . Undervisning utomhus skapar förutsättningar för fysisk aktivitet, naturupplevelser, engagemang och kunskap om natur och miljö hos eleverna.
Det finns även uteklassrum vid flera badplatser i Göteborg, bland annat på Stora Amundön, Askimsbadet och Sillvik. Här arbe¬tar skolor och förskolor med tema om havet och vid strandkanten.

Att vistas i och använda sig av naturen i utbildningssyfte är en stor fördel när det gäl¬ler inlärning och att lättare se sambanden i naturen. Förutom att lära sig om naturen tränas också barns motorik.

Förutom uteklassrum erbjuder park- och naturförvaltningen skolskogar, som är en annan typ av plattform för skolornas utomhusundervisning. Syftet med skolskogar är att lära eleverna om biologisk mångfald och hur naturen sköts för att gynna den biologiska mångfalden. Även allemansrätten är en viktig del av undervisningen. Skolskogen ligger också i nära anslutning till skolan eller förskolan.

Strategier för information

– Samarbeta med övriga verksamheter i Göteborgs Stad för att utveckla informationen på till exempel goteborg.se, så att det blir lättare för göteborgarna att hitta samlad information om friluftsliv.

– Tydligare definiera vilka informationskanaler vi ska använda för att kommunicera om möjligheterna till friluftsliv. Kartlägga kanaler och strategier för olika slags information om friluftsliv (platser/aktiviteter/nyheter).

– Samarbeta med stadsdelsförvaltningar (bibliotek, medborgarkontor, vårdcentraler, ungdomsmottagningar med mera) för att tillhandahålla broschyrer till allmänheten. Samarbeta även med turistbyråerna för att nå turister.

– Information om allemansrätten bland annat riktad till nya svenskar.

– Ta fram en Göteborgskarta som visar vilka aktiviteter som finns var.

– Kartor ska ha god läsbarhet med färger och kontraster valda utifrån tillgänglighetsaspekter. Framtagna kartmallar, med norrpil och skalangivelse ska användas.

– Kartor ska illustreras utifrån sitt syfte till exempel för att locka och inspirera till besök eller att förmedla information om terrängen.

– Arbeta fram nya metoder för att uppmärksamma möjligheterna till friluftsliv

– Ta fram information om olika besöksmål exempelvis Göteborgs utsiktspunkter.

– Skyltning till naturområdena från bostadsområden och hållplatser för kollektivtrafik bör utvecklas vidare för att locka ut de som inte redan känner till att det finns ett naturområde i närheten.

- Använd ”positiv” skyltning med påbudsskyltar så långt som möjligt
  Förbudsskyltar och ordningsskyltar ska bara användas när behovet är stort.

– Använd speciella skyltar för att locka besökaren till platser i naturen, som de inte hade gått till annars. Se exempelvis Hisingsparkens ”Nyfikenskyltar”.

Strategier för naturpedagogik

– Park- och naturförvaltningen ska aktivt erbjuda plattformar som stödjer skolorna i sitt uppdrag att utveckla elevernas förmåga at vistas utomhus och bedriva friluftsliv. Exempel på detta är att erbjuda uteklassrum och skolskogar.

– Utveckla fler projekt i närheten av skolområden, tillsammans med skolor och andra förvaltningar.

– Låt mycket vegetation finnas kvar nära skolor, förskolor, uteklassrum och skolskogar då naturen används mycket för lek av olika slag och blir ”sliten”. Vid röjningsarbeten i närheten kan material till exempel kojbyggen lämnas kvar.

– Samverka med andra förvaltningar för att stödja möjligheten att utbilda naturguider. Ett sätt att locka fler personer med invandrarbakgrund till att vistas i naturen kan vara att utbilda naturguider, som själva har flyttat till Sverige. Genom att uppleva naturen, kan intresse skapas för att besöka naturen igen och utöva friluftsliv av någon typ.

– Utveckla samarbetet med de kommunala bostadsbolagen för att öka intresset för biologisk mångfald genom olika skötselåtgärder som stimulerar växt- och djurliv i de bostadsnära områdena kopplat med information på platsen.

– Lyft fram olika natur- och kulturvärden genom pedagogiskt riktade skötselåtgärder, så som att röja kulturlämningar så att de syns tydligt.

– Informera allmänheten om insatsernas effekter på den biologiska mångfalden, till exempel vid anläggande av fjärilsplanteringar, biparadis, blomsteråkrar med mera.

- Fortsätt arbetet med att ta fram Riktlinjer för naturpedagogik

- Utveckla det utomhuspedagogiska nätverket som har bildats i samarbete med stadsdelar, där viktiga samarbetspartner är stadsdelarnas samhällsplanerare, hälso¬samordnare och rektorer.

3. 7 STÄLLA TILL FÖRFOGANDE

Föreningar, arrangörer, andra grupper och enskilda individer vill ofta använda natur- och friluftsområden för olika aktiviteter och arrangemang. Det skapar upplevelser och kan vara ett sätt för nya besökare att upptäcka områdena.

Natur- och friluftsområdena är också en resurs för mångas dagliga arbete och användning. Idrott och föreningsförvaltningen och stadsdelsförvaltningarna har verksamheter i områdena. Det kan vara olika promenadgrupper, folkhälsogrupper, förskole- och skolgrupper, tipsrundor eller annan träning. Olika föreningar använder också områdena. På senare tid har nya typer av sammanslutningar eller grupper dykt upp. Bland annat via kontakt på sociala medier samlas folk med ett gemensamt träningsintresse och kör ett pass tillsammans. En annan användargrupp som kommit till är de som har blivit ordinerade fysisk aktivitet på recept.

Vid undersökningar har det framkommit att saknaden av någon att ha sällskap med är ett hinder för att ta sig ut i naturen. Det finns också ett stort behov av människor som på olika sätt kan vägleda, stötta upp eller finnas till hands. Den verksamhet som stadsdelsförvaltningarna, idrotts och föreningsförvaltningen, vårdcentraler, föreningar med flera bedriver har en viktig roll här. Genom att på olika sätt uppmuntra och lära människor att utnyttja områdena kan användningen öka. Det kan ske via diverse olika arrangemang såsom olika evenemang, aktiviteter och genom enkel handledning. Mer kunskap behövs om olika grupper för att förstå vad som fungerar för dem.

På 1970-talet byggde vi motionscentraler. Ett sätt att tillgodose efterfrågan på social närvaro skulle kunna vara att forma en ny typ av motionscentral. En personlig träffpunkt som kan vara utgångspunkt för olika grupper, promenader, guidade turer, hälsorundor mm. Det skulle kunna vara ihop med andra verksamheter som medborgarkontor, kulturhus eller idrottshallar.

Göteborgs Stad värnar om föreningslivet och arbetar för att ge det så goda förutsättningar som möjligt. Föreningslivet har inte bara en naturlig plats inom friluftslivet utan är också en central del av ett aktivt friluftsliv. Friluftsfrämjandet har varit en betydelsefull aktör sedan slutet på 1800-talet och Göteborg var faktiskt scoutrörelsens första fäste när den etablerades i Sverige för över 100 år sedan.

Föreningslivet ger också mervärden i form av social samvaro och inte minst förståelse för samarbete och demokrati. Många människor skapar betydelsefulla sociala nätverk genom sitt deltagande i föreningsverksamhet. Föreningslivet har också unika förutsättningar att integrera människor från andra länder och låta dem upptäcka den svenska naturen under trygga former. Det är många som kommer till Sverige och inte vågar sig ut i naturen på egen hand och då är föreningslivet en ovärderlig resurs med sina organiserade och ledarledda aktiviteter. Friluftsliv i föreningsform är också viktigt för många äldre göteborgare som finner samvaro i aktiviteter som anordnas i naturen.

Naturen fungerar som ”arena” för många föreningar som använder sjö, hav, skog och mark för sina verksamheter. Föreningar som på hållbart sätt vistas i naturen har en självklar plats och ses av staden som en viktig aktör för att utveckla friluftslivet i Göteborg. Det finns föreningar som gör viktiga insatser för att bevara och förbättra våra naturområden. Orienteringsklubbar som skapar möjligheter för fler att upptäcka skogen, hembygdsföreningar som bevarar kulturminnen i naturen och friluftsföreningar som håller naturen ren är bara några exempel på detta. Föreningslivet är en viktig del för ett hållbart friluftsliv i Göteborg och en framgångsfaktor är att ge föreningarna stort ansvar och inflytande i de frågor de engagerar sig i.

Friluftslivet i föreningsform är i förändring. Idrotter som multisport, triathlon, cykling och klättring har fått tydliga uppsving och emellanåt upplevs Göteborgs naturarenor som trånga för att rymma alla aktiviteter. Det är viktigt att dessa verksamheters behov tas på allvar och att kommunen därför är tydlig i sin planering för friluftsområden. Även nya aktivitetsformer ska ges plats och framförallt de som lockar många människor. Alla de evenemang och tävlingar som arrangeras varje år är en stor och viktig del av dessa föreningars verksamheter. Det ska vara enkelt för arrangörer att arrangera hållbara evenemang i Göteborgs friluftsområden. Många tävlingar lockar även icke-föreningsanslutna och är därför viktiga för folkhälsan i stort. Val av plats och tid för arrangemanget måste ske med hänsyn till det oorganiserade friluftslivets intressen och till naturens känslighet.

Strategier för att ställa till förfogande

– Ytterligare utveckla samarbetet med föreningar och ge dem stort ansvar och inflytande i berörda frågor.

– Utveckla möjligheten för föreningar att på lämpligt sätt ordna evenemang och tävlingar.

– Parker och naturområden ska ställas till förfogande, tillfälligt eller under en längre tid, så att göteborgarna till exempel kan odla tillsammans.

– Vid en översyn av till exempel tillgängligheten i ett bostadsnära område ska brukarna ges möjlighet till att delta i planeringen.

– Ta fram förslag på modern träffpunkt/motionscentral/motionscentrum.

– Utveckla samarbete om hållbar naturturism (ekoturism) med Göteborg & Co och Business Region Göteborg.

KAPITEL 4
KÄLLOR

4. KÄLLOR

Friluftsliv i förändring (2014)
Fredman P, Stenseke M, Sandell K

Det gröna finrummet – etnicitet, friluftsliv och naturumgängets urbanisering (2014)
Lisberg Jensen E, Ouis Pernilla

Natur och kulturvårdsprogram för Göteborg, Friluftsliv rapport 2 (1979) Fastighetskontoret i samarbete med stadsbyggnadskontoret, fritidsförvaltningen och museerna.

Naturvårdsverkets rapport 5808: Med andra ögon. Naturmöten med invandrare (2008)
Yusra Moshtat

Naturvårdsverkets rapport 6476: Förslag till mål för friluftslivspolitiken (2012)

Naturvårdsverkets rapport 6533: Kommunala friluftsplaner (2015)
Lena Petersson Forsberg

Naturvårdsverkets rapport 6691: Friluftsliv 2014. Nationell undersökning om svenska folkets friluftsvanor (2015)
Peter Fredman och Marcus Hedblom

Naturvårdsverkets rapport 6700: Friluftsliv för alla. Uppföljning av de tio målen för friluftslivspolitiken (2015)

Riksantikvarieämbetet och naturvårdsverket rapport 6562: Tillgängliga natur- och kulturområden (2013)

Danska friluftsrådet: Friluftsstrategier - goda råd og idéer til processen (2014)

Göteborgsregionens Kommunalförbund & Länsstyrelsen Västra Götaland dec 2014 :Kartläggning av bullerpåverkan i natur och grönområden. Tysta områden inom GR

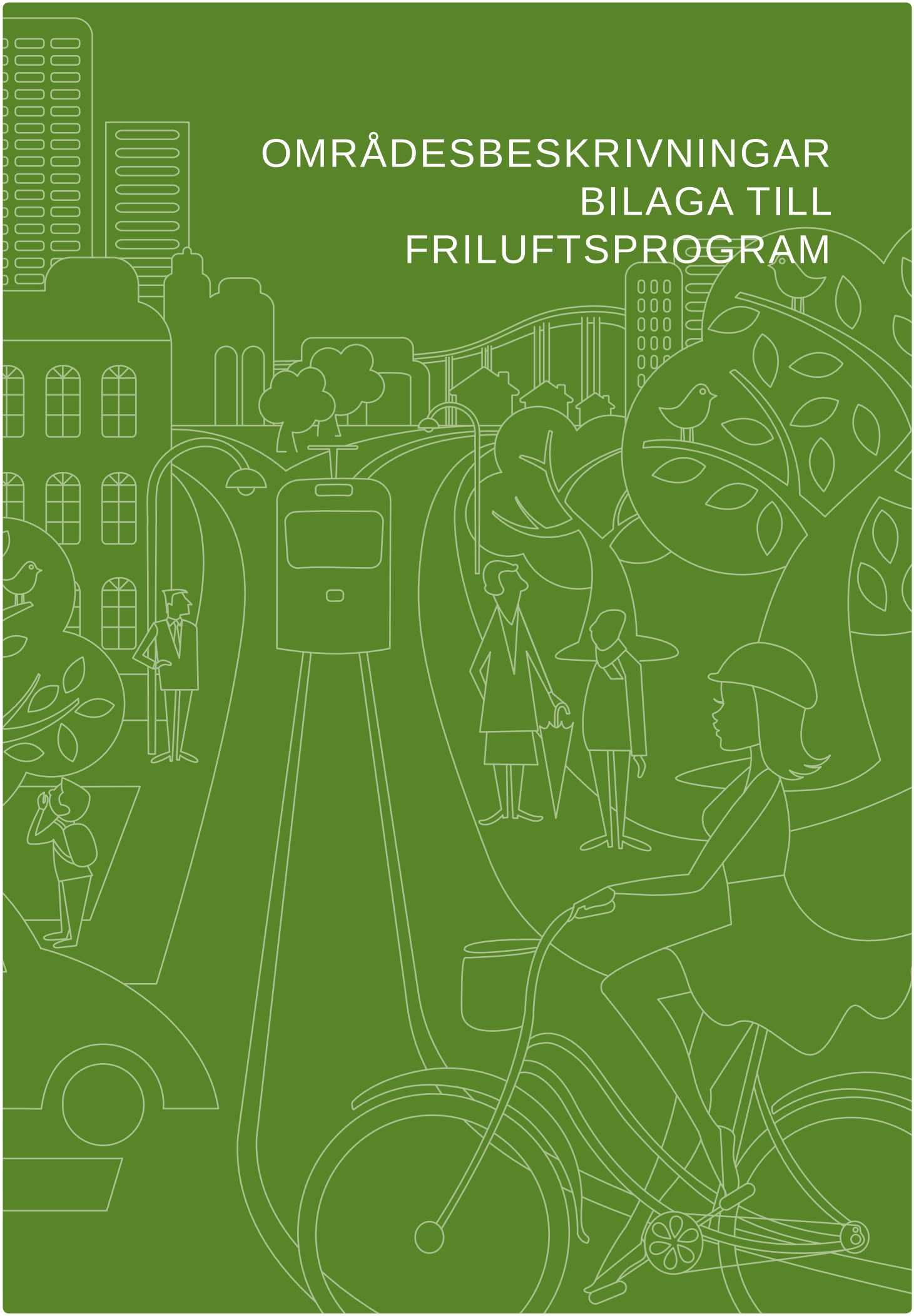
BILAGA: OMRÅDESBESKRIVNINGAR

Till Friluftsprogram för Göteborg hör bilagan Områdesbeskrivningar, där Göteborgs större friluftsområden beskrivs med målbild, styrkor och förslag på utveckling.

Göteborgs Stad
Park och natur

OMRÅDESBESKRIVNINGAR
BILAGA TILL
FRILUFTSPROGRAM

OMRÅDESBESKRIVNINGAR

Detta dokument är en bilaga till Göteborg stads Friluftsprogrammet. Dokumentet innehåller Områdesbeskrivningar för Göteborgs största friluftsområden. Områdesbeskrivningarna beskriver både framtida målbild och utvecklingsförslag.

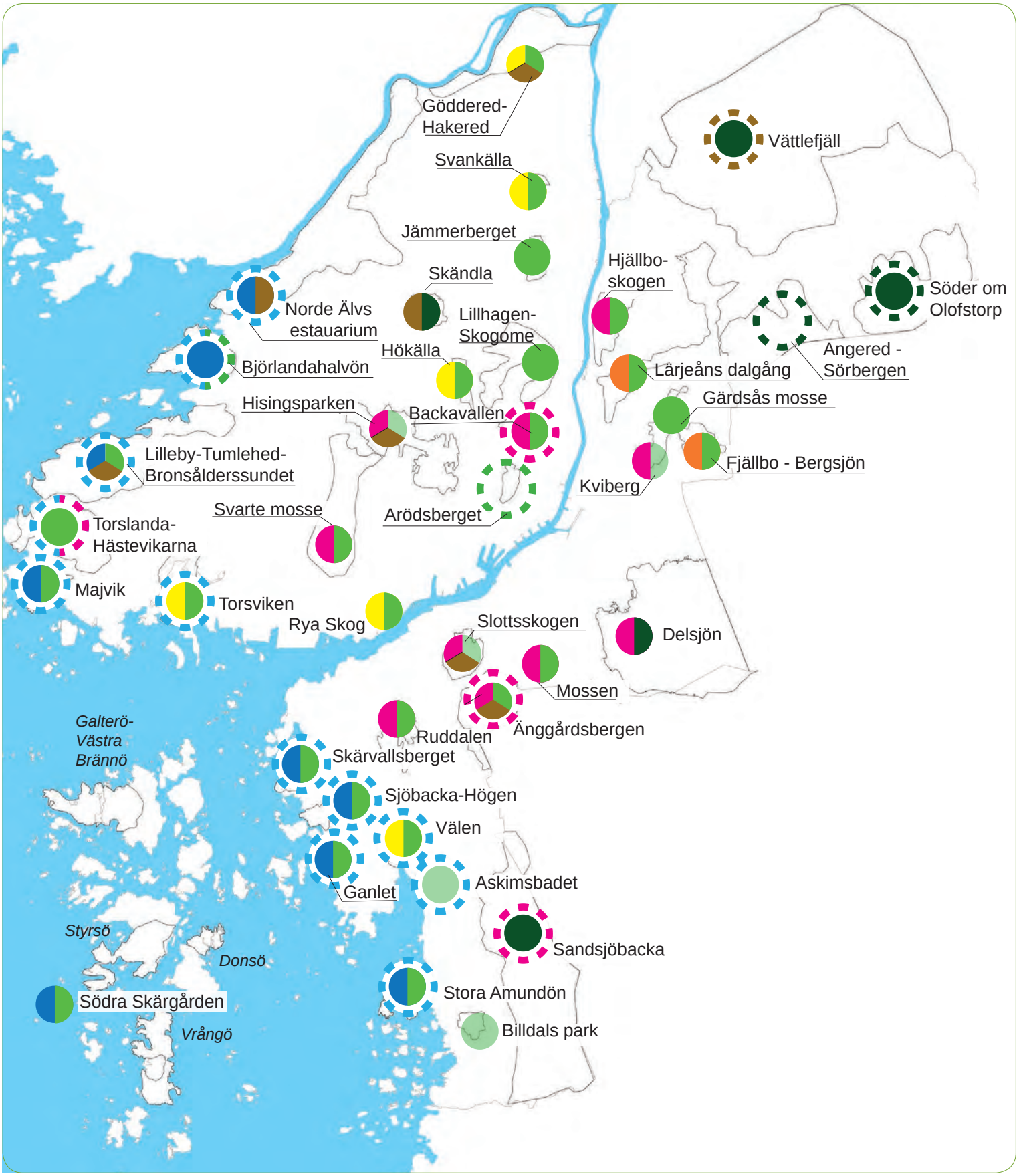
Genom en kartläggning har alla friluftsområden fått en dominerande upplevelsekaraktär (se nästa uppslag). Tanken är med den dominerande upplevelsekaraktären är att vara ett stöd i utvecklingsarbetet med respektive friluftsområde.

Områdesbeskrivningarna är under utveckling och kommer kompletteras fram till den slutgiltiga versionen av Friluftsprogrammet.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Angered Sörbergen....6
Arödsberget....7
Askimsbadet....8
Backavallen - Skårsberget....9
Billdals park....10
Björlandahalvön....11
Delsjön....12
Fjällbo-Bergsjön....14
Ganlet....15
Gärdsås mosse (Galaxen)....16
Göddered -Hakered, samt del av Göta och Nordeälvs estauarium....17
Hisingsparken....18
Hjällboskogen....19
Hökälla....20
Jämmerberget....21
Kviberg....22
Lilleby-Tumlehed-Bronsålderssundet....23
Lillhagen-Skogome....24
Lärjeåns dalgång....25
Majvik....26
Mossen....27
Nordeälvs estauarium inklusive Kallhed, Öxnäs, Kippholmen....28
Ruddalen - Påvelund....29
Rya Skog....30
Sandsjöbacka....31
Sjöbacka - Högen....32
Skändlaberget....33
Skärsvallsberget....34
Stora Amundön....35
Slottsskogen....36
Svankälla....38
Svartemosse....39
Söder om Olofstorp....40
Torslanda - Hästevikarna....41
Torslandaviken....42
Välen....43
Vättlefjäll....44
Änggårdsbergen....45
Södra skärgården som beskriver öarna nedan:
Galterö - Västra Brännö....46
Styrsö - Donsö....46
Vrångö....46

KARTLÄGGNING AV DOMINERANDE UPPLEVELSEKARAKTÄRER I GÖTEBORGS FRILUFTSOMRÅDEN

Dominerande upplevelsekaraktärer

Definitioner:

Tillgänglig vildmark - Större naturområde med karaktär av vild och orörd natur där tillgängligheten består av mindre stigar med ledmarkörer, vindskydd på utvalda platser samt informationsskyltar vid större entréer.

Tillgänglig natur - Områden med karaktär som är mer påverkad eller skött natur. Tillgängligheten består av anlagda gångvägar med hänvisningsskyltar samt informationsskyltar vid de flesta entréerna. Vissa områden har belysta motionsspår

Stadspark - Definitionen för stadspark i Grönstrategin är en mångfunktionell park som är så attraktiv att den lockar människor från hela Göteborg och är tillräckligt stor för att rymma många människor och tåla användning. Stadsparkerna ska utvecklas för att ha tydligt särpräglad karaktär och ett rikt växt- och djurliv.

Hav och kust - Typiskt västkustlandskap med rundade granithällar och vindpinad vegetation, som på de bebyggda öarna samexisterar med typisk skärgårdsbebyggelse.

Utmanande kuststråk - Möjligheten att kunna röra sig längre sammanhängande sträckor nära kusten.

Grön träningsarena - Område med tydlig motionsinriktning. Här finns elljusspår, utegym, andra träningsytor som bollplaner och i vissa fall motionsanläggningar i kommunal regi.

Fågelparadis - Område med stora förutsättningar för att kunna njuta av fågelliv.

Kulturlandskap - Landskap där kulturhistoria lätt går att uppleva, genom hur det brukas eller genom fornlämningar, byggnader och anläggningar.

Dramatiskt landskap - Ovanligt uttrycksfulla landskapsformationer som saknar motsvarighet inom kommunen.

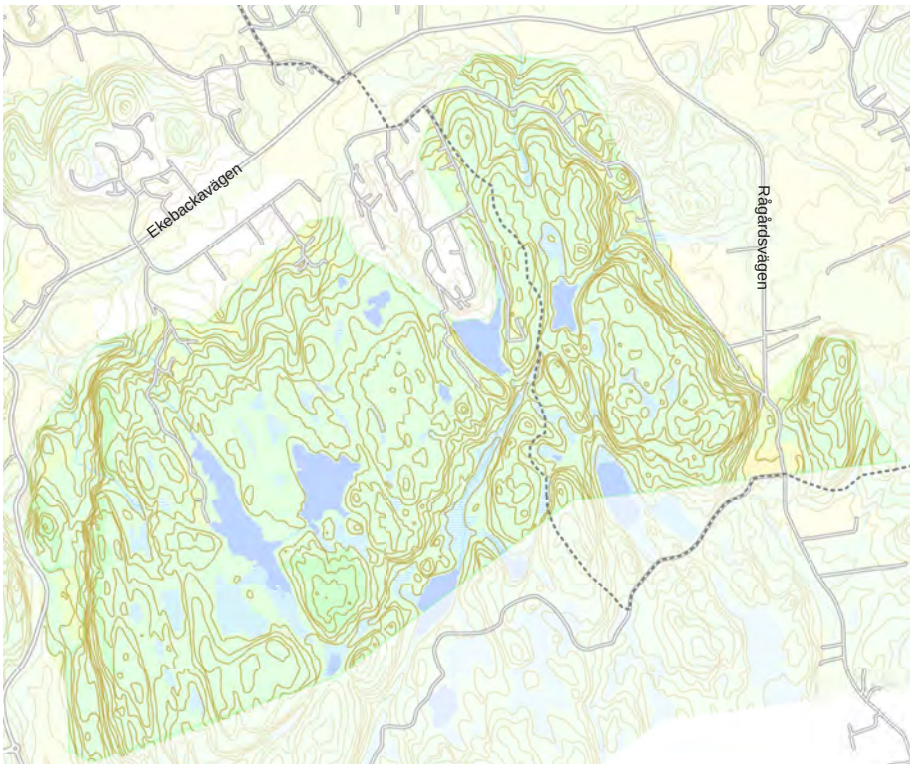
BILD KOMMER

ANGERED SÖRBERGEN

Målbild

Ett viktigt friluftsområde då mycket ny bebyggelse tillkommer i Gunnilse. Det medför ett ökat behov av tillgång till närnatur på platsen. Tillgängligheten till området kan öka genom olika arbetsinsatser vid stigar och leder. Här finns möjligheter till lugna promenader, orientering, fiske eller att njuta sin medhavda matsäck med utsikt över en vacker sjö. Området kan även utvecklas mer för t.ex. ridning och terrängcykling i lämpliga delar, medan andra delar utvecklas mer mot en vildmarkskänsla med bär och svampplockning och tystnad som viktiga ingredienser.

Områdesbeskrivning - Nuläge

Aktiviteter och funktioner

Fiske

Vandrings-
led

Upplevelsekaraktär

Utveckling: Tillgänglig vildmark

Fakta

Landskapstyp: Brutna skogslandskap med flera sjöar
Naturtyp: : Hällmarkstallskog, granskog, blandskog med ädellövsinslag och sumpskog med björk. Fukthedar med klockgentiana. Äldre lövbränna
Storlek: ca 520 hektar
Skydd: Strandskydd
Närmaste hållplats: xxxx
Övriga styrkor: Värdefulla fågelberg, Bohusleden går genom området

Utveckling

- Utveckla stigarna och lederna i området genom olika arbeten som: röjningsarbeten, markera vandringsleder, restaurera och anlägga spänger, trappor m.m
- Utveckla entréerna till området
- Utreda var ridning och ev. cykling kan vara aktuellt i området
- Skötsel för att gynna skyddsvärda arter och miljöer i området
- Utveckla pedagogisk information om historia och naturvärden i området
- Samarbete med grannkommunerna Partille och Lerum när det gäller leder eller annat som kan vara av gemensamt intresse att utveckla vidare

BILD KOMMER

ARÖDSBERGET

Målbild

Ett relativt svårtillgängligt område med branta bergssidor, men den varierade naturen med fina utsiktsplatser ger lön för mödan. I norra delen av området finns en damm samt rester av en fornborg. Tillgängligheten till området kan öka något genom olika arbeten vid en del av stigarna. Ett viktigt område då mycket ny bebyggelse kommer till på flera platser runtomkring: Aröd i norr, längs Litteraturgatan i öster och på Backaplan i söder. Det medför ett ökat behov av tillgång till närnatur på platsen.

Områdesbeskrivning - Nuläge

Aktiviteter och funktioner

Upplevelsekaraktär

Utveckling: Tillgänglig natur

Fakta

Landskapstyp: Starkt kuperat hällmarksskog, ravinstråk
Naturtyp: Bok- och ekskog, till hällmarker med tall och ljung, våtmarker, granskog med blåbärsris och fuktigare områden med björkskog
Storlek: ca 45 hektar
Närmaste hållplats: xxxx
Övriga styrkor: Stigar som kan sammanbinda olika delar av Backa, närområde för Brunnsboskolan

Utveckling

- Utveckla stigarna i, och entréerna till i området
- Restaurera äldre spänger, trappor m.m. i den norra delen av området
- Urgrävning av damm vid behov för att behålla biologisk mångfald och upplevelsevärden
- Utveckla pedagogisk information om historia och naturvärden i området
- Skötsel för att gynna skyddsvärda träd och miljöer i området

ASKIMSBADET

Målbild

Askimsbadet är till sin storlek och innehållsrikedom lika mycket stadspark som badplats. Här finns möjlighet att utöva aktiviteter som gör det attraktivt att besöka platsen året runt. Den öppna gräsmattan gör det möjligt att arrangera större evenemang vid Askimsbadet.

Områdesbeskrivning - Nuläge

Aktiviteter och funktioner

Badplats, Bangolf, Bollsport, Eldplats, Lekplats, Parkering, Utegym, Uteklass-rum, Vindsurfing

Upplevelsekaraktär

Stadspark
Utveckling: Utmanande kuststråk

Fakta

Landskapstyp: Kust
Storlek: ca 52 hektar
Skydd: Strandskydd
Närmaste hållplats: Askimsbadet, 500 m från entrén
Övriga styrkor: Tillgänglighetsanpassad badpir, kiosk, utomhus- och inomhusduschar, omklädningsrum, utställningslokal med marint tema, badplatsvärdar på plats under säsong.

Utveckling

- Se över den befintliga Hälsoslingans ledmarkeringar och informationstavla.
- Utred behovet av att skapa skugga för de som söker skydd från solen.

BILD KOMMER

BACKAVALLEN/SKÅRSBERGET

Målbild

Ett relativt lättillgängligt naturområde för promenad, jogging och träning av olika slag. I närheten finns en multisportanläggning som är öppen för alla att använda. Här finns också mer sociala mötesplatser med odling, boule eller häng. Områdets ger möjligheter till varierade naturupplevelser och den öppna platsen i området är tillgänglig för olika tillfälliga evenemang.

Områdesbeskrivning - Nuläge

Aktiviteter och funktioner

Belyst motions-spår | Boule | Bollsport | Lekplats | Utegym | Parkering

Upplevelsekaraktär

Grön träningsarena
Tillgänglig natur
Utveckling: Grön träningsarena

Utveckling

- Arbeta med att förtydliga och förbättra kopplingen till Selma Lagerlöfs torg för en ökad tillgänglighet till området
- Skapa informativa entréer
- Utreda möjligheterna att använda det öppna området i den centrala delen av området för olika evenemang

Fakta

Landskapstyp: Kuperat skogslandskap
Naturtyp: Bergsområde med blandskog av främst tall, gran och ek, öppet gräsbevuxet område centralt
Storlek: cirka 37 hektar
Närmaste hållplats: xxxxx
Övriga styrkor: Relativt lätt att ta sig till området, delvis lätt att röra sig inom området. Motionscentrum

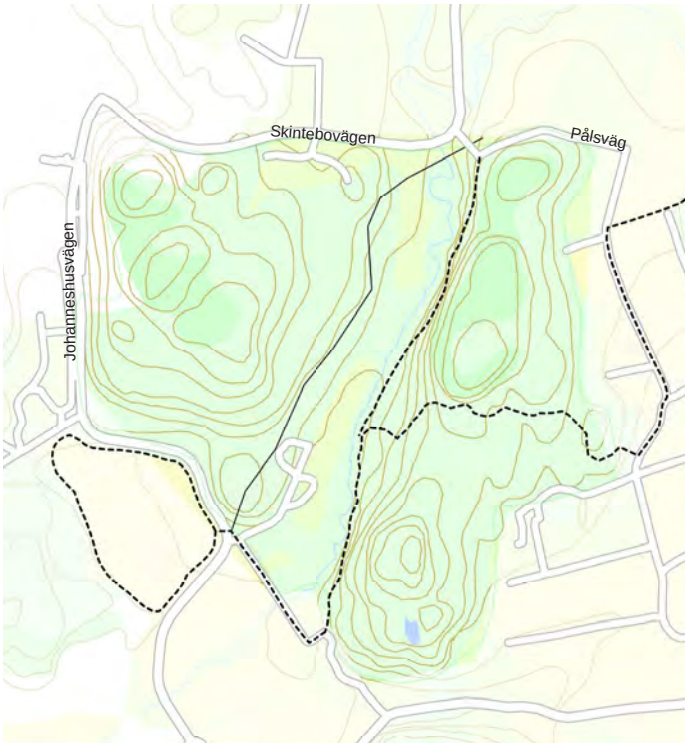
BILD KOMMER

BILLDALS PARK

Målbild

Billdals park är en symbiotisk blandning av stadspark och natur. Här ryms både historian med parkens anor från 1800-talet och nutiden i form av ridvägar, nyanlagd fruktlund och snart även en större lekplats. Delar av parken anlades med den engelska landskapsparken som förebild, med slingrande promenadstigar och vackra siktlinjer.

Områdesbeskrivning - Nuläge

Aktiviteter och funktioner

Upplevelsekaraktär

Stadspark

Fakta

Landskapstyp: Dalgång
Naturtyp: Ädellövskog
Storlek: ca 48 hektar
Skydd: Strandskydd
Närmaste hållplats: Billdalsgård, Johannesberg och Hästebäck xxx meter från entréområde
Övriga styrkor: Fruktlund, svamp- och bärplockning, herrgårdsbyggnad från 1800-talet

Utveckling

Då Billdals park är en stadspark kommer utvecklingen av Billsdals park att utredas och beskrivas i en separat parkutvecklingsplan.

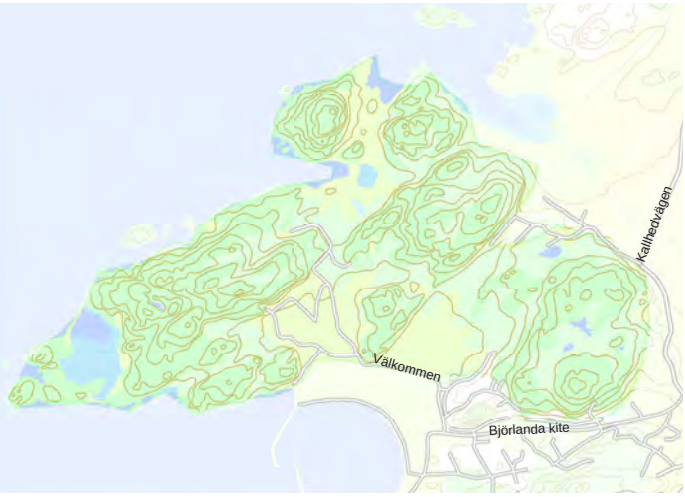
BILD KOMMER

BJÖRLANDAHALVÖN

Målbild

Havsnära vyer och avskilda skogsmiljöer för stillhet, promenader och jogging. Här går det att uppleva olika naturtyper, jättegrytor och kulturminnen. Vassar, damm och grunda havsvikar ger ett rikt fågelliv att beskåda.

Områdesbeskrivning - Nuläge

Aktiviteter och funktioner

Parkering

Upplevelsekaraktär

Hav och kust

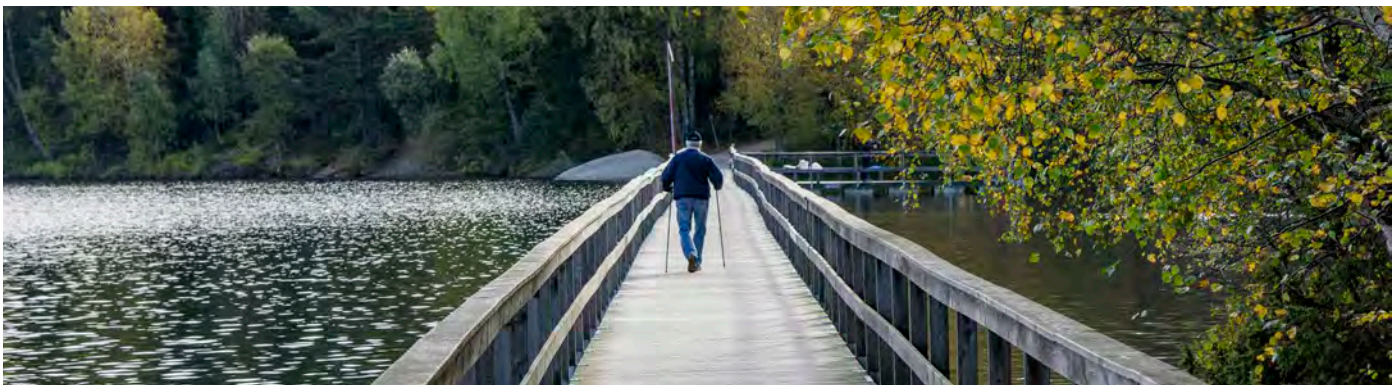
Utveckling: Utmanande kuststråk och Tillgänglig natur

Utveckling

- Utreda om kommunen kan köpa in och tillgängliggöra området som militären använt
- Förbättra tillgängligheten till området genom information, skötselåtgärder m.m.
- Utveckla entréerna till området
- Se över möjligheten att skylta till området från hållplats Hovdalen

Fakta

Landskapstyp: Kustlandskap, hällmark, grund havsvik
Naturtyp: Hällmarksskog, skogsdungar, marina strandmiljöer, fukthed damm
Storlek: ca 222 hektar
Skydd: Naturreservat, natura 2000 område, strandskydd
Närmaste hållplats: Hovdalen 380 meter från entréområde
Övriga styrkor: Relativt lätt att ta sig till området och röra sig inom det, rikt fågelliv

DELSJÖN

Målbild

Stort och varierat friluftsområde där vardagliga promenader och olika former av träning samsas i de mest bostadsnära områdena medan de mer vildmarksbetonade aktiviteterna som vandring och terrängcykling huserar i de mer avlägsna partierna. Bad och paddling är populära aktiviteter i området.

Aktiviteter och funktioner

Upplevelsekaraktär

Grön träningsarena

Tillgänglig vildmark

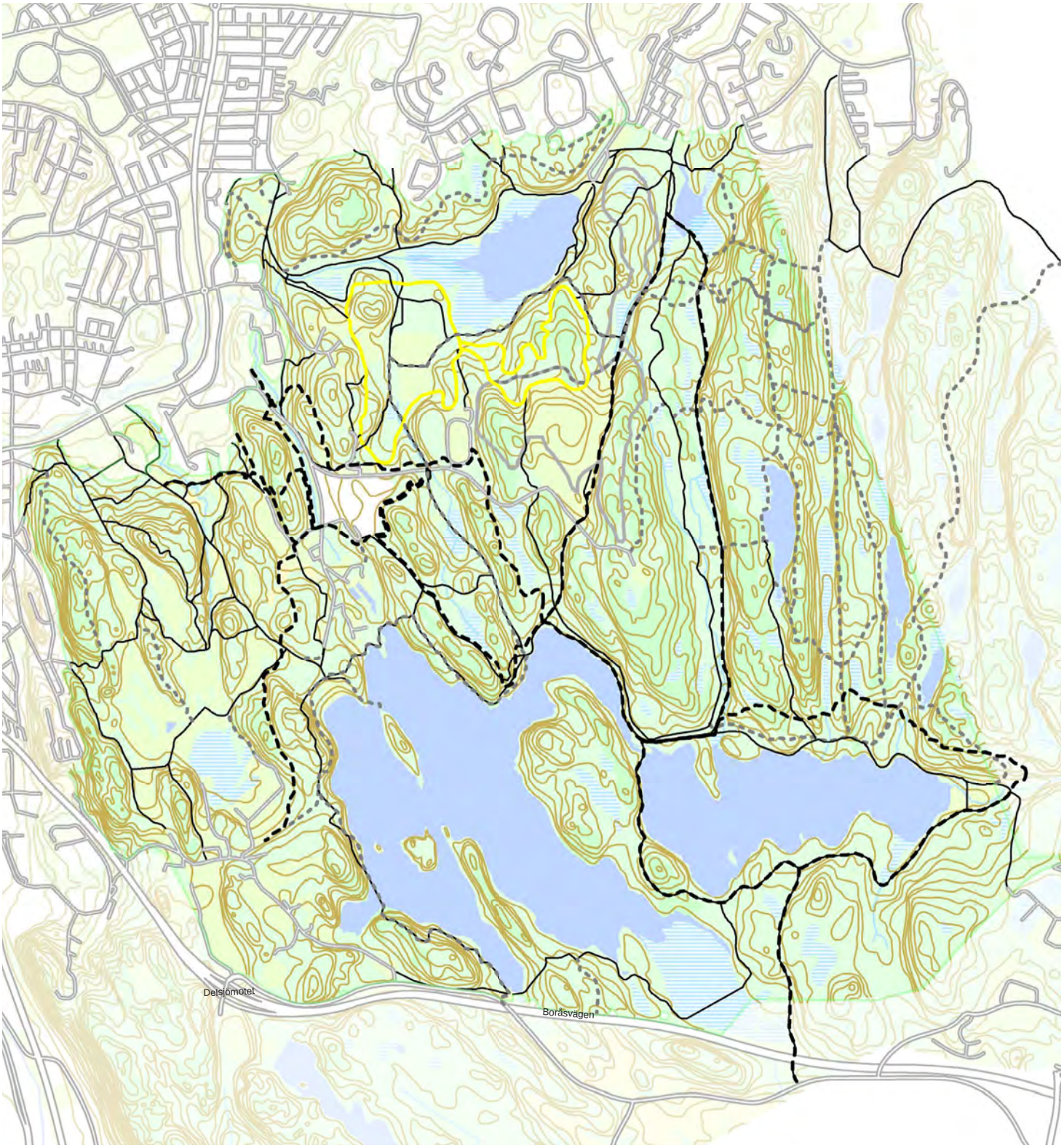
Fakta

Landskapstyp: Brutna skogslandskap, sjöar
Naturtyp: Ädellöv, blandskog, hällmarksskog, våtmarker och sjöar
Storlek: ca 1385 hektar
Skydd: Naturreservat, strandskydd
Närmaste hållplats: xxxxxx
Övriga styrkor: Storleken på området och koppling till Knipeflogsområdet i Partille kommun. Skatås motionscentral och Göteborgs fältrittklubb. Tillgänglighetsanpassat bad, svamp- och bärplockning, orientering, rullskidåkning, pulkabacke. Bostadsnära natur för många, delvis lätt att ta sig till och röra sig inom området. Höga naturvärden

Utveckling

- Bättre kollektivtrafik till exempelvis Delsjöbadet
- Fortsatt samarbete med cykelklubbarna för att använda vissa utpekade områden för cykling.
- Föreningssamarbete inom Delsjöområdet tillsammans med Idrotts- och föreningsförvaltningen
- Utveckla Brudarebackens skidområde
- Utveckla vildmarkskaraktären i de östra delarna

Områdesbeskrivning - Nuläge

FJÄLLBO-BERGSJÖN

Målbild

Göteborgs klättermecka där enastående vyer kan avnjutas efter en upplevelserik vandring genom blommande ängar och uppför blockrika branter. Här finns möjligheter att skåda både fågel och fladdesmöss Sjön är ett viktigt bostadsnära naturområde såväl sommartid med bad, som vintertid med skridskoåkning.

Områdesbeskrivning - Nuläge

Aktiviteter och funktioner

Badplats, Bollsport, Eldplats, Fiske, Klättring, Naturspot, Naturstig, Parkering, Sevärdhet, Skridsko-åkning, Utsikt

Upplevelsekaraktär

Dramatiskt landskap
Tillgänglig natur

Utveckling

- Förbättra skyltning och information till naturstigen
- Utveckla kopplingen till Kvibergsområdet – kanske i form av ”Fjällstråket”
- Utveckla arbetet med att informera om naturspoten för att uppleva de typiska karaktärerna av Göteborgsnatur
- Utveckla samarbetet med klätterklubbarna, informera även på plats
- Vidareutveckla badområdet

Fakta

Landskapstyp: Bergsbranter, kuperat skogslandskap
Naturtyp: Ängsmark, ädellövskog, våtmark, sjö och blandskog
Storlek: ca 83 hektar
Skydd: Strandskydd
Närmaste hållplats: xxx
Övriga styrkor: Bostadsnära natur för många. Vissa delar är lättillgängliga, men den dramatiska topografin gör att andra delar är svåra att tillgängliggöra. Toalett finns sommartid.

BILD KOMMER

GANLET

Målbild

Ganlet är en grön oas med varierat kustlandskap av betesmarker, kusthed, strandängar och våtmarker. Havets närvaro lockar till bad, picknick, fiske och vackra vyer att njuta av. Den relativt platta dalgången och badplatsen är en tillgång för besökare.

Områdesbeskrivning - Nuläge

Aktiviteter och funktioner

Badplats Parkering Utsikt

Upplevelsekaraktär

Hav och kust
Tillgänglig natur
Utveckling: Utmanande kuststråk

Fakta

Landskapstyp: Kustlandskap, dalgång, skogsklädda bergshjässor
Naturtyp: Blandskog med tall, ek, björk och asp, våtmark
Storlek: ca 40 hektar
Skydd: Strandskydd
Närmaste hållplats: Halleskärsgatan 100 meter från entréområde
Övriga styrkor: Närhet till Önnereds brygga där det finns kajakuthyrning. Toalett finns sommartid.

Utveckling

- Utred möjligheten att flytta parkeringsytan närmare Önnereds hamnväg, så att den öppna dalgången får en mer omsorgsfull gestaltning
- Undersök möjligheten att binda samman gångstigar till en sammanhållen slinga.
- Förstärk Ganlets identitet genom tydligare information vid entrén från Önnereds hamnväg.

BILD KOMMER

GÄRDSÅS MOSSE (GALAXEN)

Målbild

Ett område för promenad, jogging och ridning som rymmer många spännande miljöer. Möjligheter att i lugn och ro uppleva olika former av natur, odling eller att få hälsa på djur. Här går det bra att samlas och ha undervisning ute.

Områdesbeskrivning - Nuläge

Aktiviteter och funktioner

Djurkontakt | Hundrastgård | Lekplats | Odling | Ridning | Servering

Upplevelsekaraktär

Tillgänglig natur

Fakta

Landskapstyp: Våtmarkspark, blandskog, beteshage
Naturtyp: Skogsmiljöer med främst björk och tall, omväxlande med våtmarker
Storlek: ca 14 hektar
Närmaste hållplats: Galileis gata ca 60 m meter från entréområdets norra ände och Siriusgatan ca 70 meter från entréområdes södra ände
Övriga styrkor: Område som det är lätt att ta sig till och röra sig i

Utveckling

- Utveckla förbindelsen med Kvibergsområdet i söder
- Utveckla och marknadsföra ”lätta slingan” i området
- Urgrävning av utvalda våtmarker vid behov för att behålla och utveckla biologisk mångfald, upplevelsevärden m.m.
- Utveckla pedagogisk information om historia och naturvärden i området.
- Utveckla entréerna till området

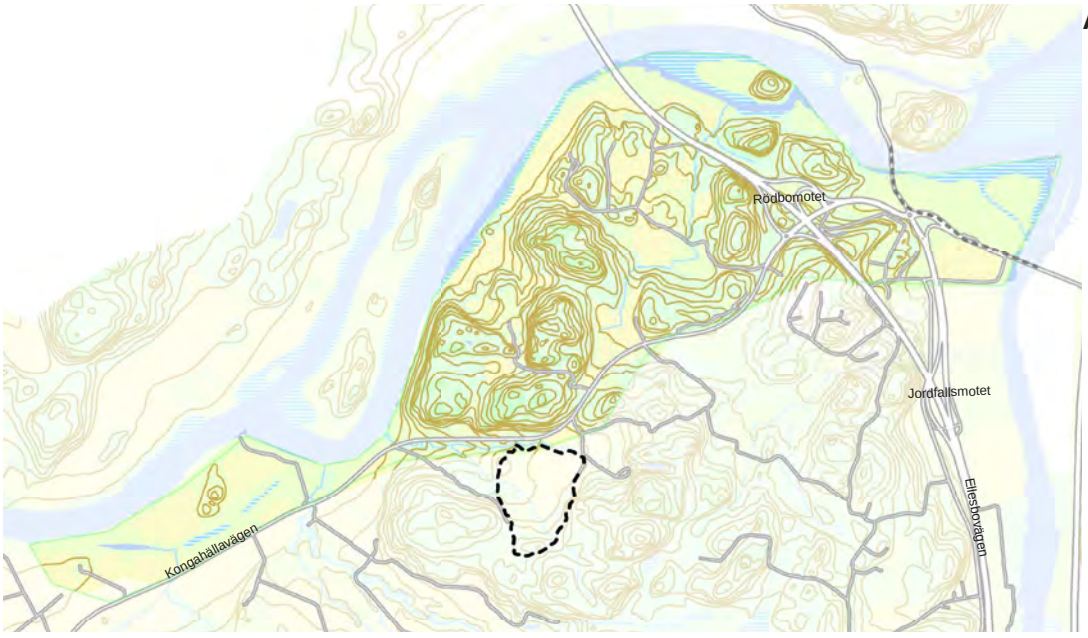
BILD KOMMER

GÖDDERED-HAKERED

Målbild

Stora möjligheter att i lugn och ro uppleva olika värdefulla naturmiljöer och kulturminnen i Göddered-Hakered och del av Göta och Nordre älvs reservat. Göddered-Hakered ligger på den nordligaste delen av Hisingen och är ett variationsrikt och vackert naturreservat med omväxlande lövskogar, odlings- och betesmarker och igenväxande strandängarna ned mot älven. Området är mycket värdefullt för landskapsbilden och vida utblickar fås från det högsta berget som även är populärt för klättring. Ragnhildsholmen lockar den kulturhistoriskt intresserade till besök, men även utövare av rollspel samt fågelskådare.

Områdesbeskrivning - Nuläge

Aktiviteter och funktioner

Upplevelsekaraktär

Fågelparadis
Tillgänglig natur
Kulturlanskap

Utveckling

- Värna landskapsbilden genom skötsel som exempelvis bete på strandängarna.
- Skötsel av ruinmiljöerna vid Ragnhildsholme där hänsyn tas till det rika fågellivet
- Information på plats/nät eller liknande i olika delar av området.
- Utveckla det ”blågröna stråket” och utveckla kopplingen till älvarna

Fakta

Landskapstyp: Dalgångar, brutna skogslandskap, bergsbrant, älvmiljöer
Naturtyp: Brutna skogslandskap, ek- och bokskog, öppna sanka områden
Storlek: ca 398 hektar
Skydd: Naturreservat, natura 2000 område, strandskydd
Närmaste hållplats: xxx
Övriga styrkor: Delvis lätt att ta sig till området, lätt att röra sig inom vissa delar området, tillgänglighetsanpassad ridväg intill Göteborgs handikappridklubb som ligger i närheten

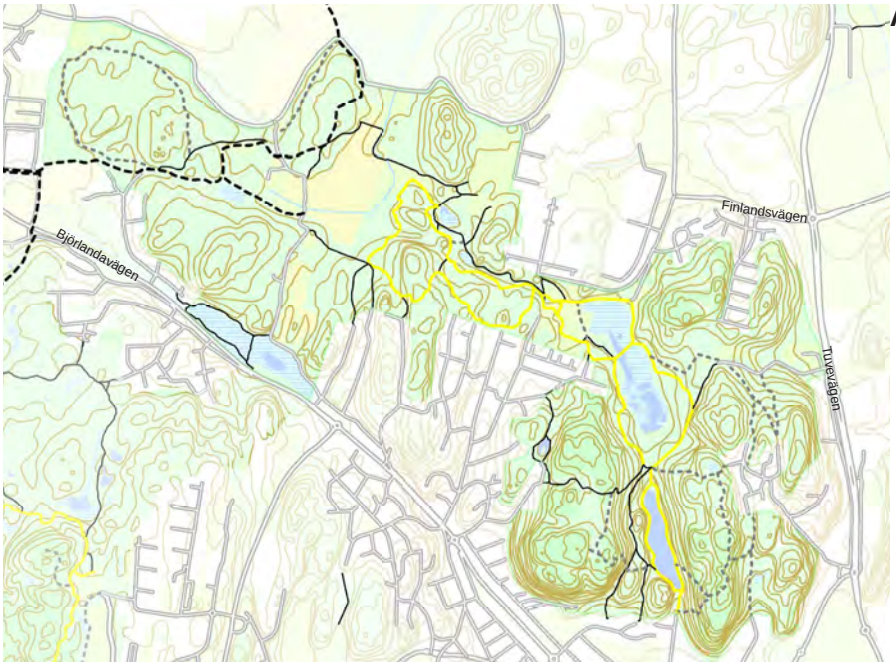

HISINGSPARKEN

Målbild

Ett stort område för promenad, jogging, ridning, orientering och eventuellt terrängcykling i valda delar. Möjligheter att i lugn och ro uppleva olika värdefulla naturtyper, skåda fågel eller vyer över staden. Här finns många målpunkter att besöka: Slätta damm, utsiktspunkter, 4H-gård, utflyktslekplatser (Bondgård och Fruktträdgård) m.m. Barnfamiljer är en stor målgrupp och service som servering och toaletter är viktigt. Här finns även många kulturvärden som fornborg, hällskrifter och rösen som tillsammans med kulturlandskapet i form av betesmarker och odlingsområden lockar till vidare utflykter i området.

Områdesbeskrivning - Nuläge

Aktiviteter och funktioner

Upplevelsekaraktär

Grön träningsarena
Stadsdelspark
Kulturlandskap

Utveckling

- Utveckla förbindelse med Svartemosse området i sydvästra delen, ex. intill Klaremosse. Helst i någon form som även gör det möjligt för djurlivet att passera
- Utveckla och marknadsföra ”lätta slingan” i lämpliga delar av området
- Urgrävning av utvalda våtmarker vid behov för att behålla och utveckla biologisk mångfald, upplevelsevärden, skridskoåkning m.m.
- Utveckla pedagogisk information om historia och naturvärden i området
- Utveckla entreområdet vid Grimbo/Grästuvevägen och om möjligt koppla ihop det med Kvilledalen
- Komplettera med ny typ av utegym intill platån norr om Slättadamm när ny standard är framtagen

Fakta

Landskapstyp: Skogsbeklädda bergshjässor, åkerlandskap
Naturtyp: Hällmark, varierade skogsmiljöer med tall, gran, bok och ek, våtmarker samt ängs- och hagmarker.
Storlek: ca 387 hektar
Skydd: Strandskydd
Närmaste hållplats: xxxx
Övriga styrkor: Rikt djurliv, bl.a. groddjur och fåglar. Stort område som det är lätt att ta sig till och relativt lätt att röra sig i. Tuvevallens motionscentrum

BILD KOMMER

HJÄLLBOSKOGEN

Målbild

Ett område för promenad, jogging och möjligheter att samlas och ha undervisning ute i. Här går det att i lugn och ro uppleva olika värdefulla naturtyper, lyssna på fågelsång eller se fantastiska vyer ut över Göta älvdalen

Områdesbeskrivning - Nuläge

Aktiviteter och funktioner

Belyst motions-spår
Bollsport
Parkering
Utegym
Uteklass-rum
Sevärdhet
Utsiksplats

Upplevelsekaraktär

Grön träningsarena
Tillgänglig natur

Utveckling

- Utreda möjlighet för andra/nya aktiviteter i området
- Utveckla pedagogisk information om historia/ naturvärden etc. i området
- Skötsel för att gynna ädellövskogsmiljöerna i området

Fakta

Landskapstyp: Kuperat skogslandskap, frodig ravindel och bergsbranter
Naturtyp: Skog med gran, tall och ek. Rikare del med ädellövskog
Storlek: ca 164 hektar
Närmaste hållplats: xxxx
Övriga styrkor: Relativt lätt att ta sig till och röra sig i området. Domarring från järnåldern

BILD KOMMER

HÖKÄLLA

Målbild

Här finns plats för avkoppling och återhämtning. Hökällaområdet är ett av kommunens artrikaste områden för häckande fåglar. I våtmarksområdet finns ett rikt växt- och djurliv med grodor och speciella natearter. Gångvägarna i det plana området är lättillgängliga och används flitigt för promenader. Det är enkelt att slå sig ner vid bänkborden, ha pick-nick och njuta av omgivningarna.

Områdesbeskrivning - Nuläge

Aktiviteter och funktioner

Eldplats
Fågeltorn
Lekplats
Parkeing
Servering
Utsikt

Upplevelsekaraktär

Fågelparadis
Tillgänglig natur

Fakta

Landskapstyp: Öppen kultur- och våtmark
Naturtyp: Våtmark, lövskog, betesmark och ängar
Storlek: ca 54 hektar
Skydd: Strandskydd
Närmaste hållplats: xxx
Övriga styrkor: Lättillgänglig gångväg med rastplatser i ett flackt område

Utveckling

- Utökad skötsel av området för att öppethålla våtmarker som naturligt växer igen
- Koppla ihop området med ett längre promenadvänligt stråk i Kvilledalen
- Utveckla pedagogisk information om landskapet och det rika växt- och djurlivet i området

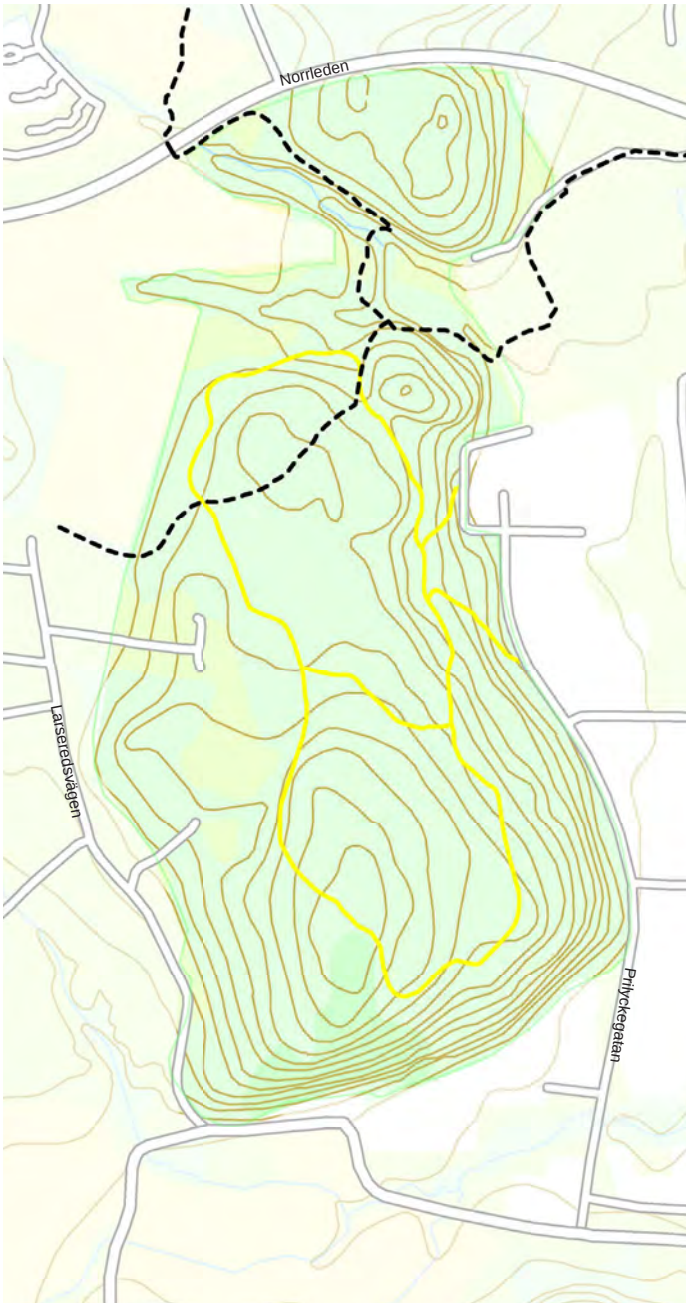

JÄMMERBERGET

Målbild

Relativt tillgängligt naturområde för rörelse i olika former allt från promenad och jogging till ridning och cykling. Miljöerna varierar mycket, från ädellövskog och frodig bäckravin till granskog och bergskrön med fina vyer.

Områdesbeskrivning - Nuläge

Aktiviteter och funktioner

Belyst motionsspår
Bollsport
Hundrastgård
Naturstig
Odling
Parkering
Ridning
Sevärdhet
Utegym
Uteklassrum
Utsiktsplats

Upplevelsekaraktär

Tillgänglig natur

Fakta

Landskapstyp: Skogsbeklädd bergshjässa i böljande åkerlandskap
Naturtyp: Blandskog, ravinmiljö med ädellövskog
Storlek: ca 63 hektar
Närmaste hållplats: xxxx
Övriga styrkor: Bostadsnära natur för många, relativt brant att ta sig in i området.

Utveckling

- Skapa informativa entréer
- Delar av området kan eventuellt användas för terrängcykling

BILD KOMMER

KVIBERG - GÅRDSÅS KULLE

Målbild

Det är ett spännande möte mellan den gamla och pampiga militäranläggningen och den nya, moderna träningsarenan. Området ger ett intryck av gedigen kvalité bland annat genom att använda material med lång hållbarhet och rejäla dimensioner. Både nya och gamla byggnader har ett varierat innehåll med träningstema. Föreningslivet blomstrar. Tävlingar och arrangemang ger ett rikt flöde av nya och gamla besökare. Även den som inte själv deltar i någon aktivitet hittar något lockande att göra. Nya tekniker och metoder för en hållbar utveckling testas här. Genom att nyttja kringliggande områden utökas möjligheterna att till fler aktiviteter som t ex längre motionsslingor. Kulturen är också närvarande.

Områdesbeskrivning - Nuläge

Aktiviteter och funktioner

Upplevelsekaraktär

Grön träningsarena
Stadspark

Fakta

Landskapstyp: Skogsklädda berg och stora öppna ytor
Naturtyp: Blandskog med tall, ek, björk
Storlek: ca 102 hektar
Skydd: Strandskydd, byggnadsminne
Närmaste hållplats: Kvibergsvägen, Lilla Regementsvägen
Övriga styrkor: Inomhushallar för bollsporter, skidåkning, klättring, bordtennis, gym. Restauranger, vandrarhem, hotell, sportbutik, idrottsmuseeum, Kvibergs marknad. (försäljning av diverse varor och loppmarknad) Bmx-bana Kvibergsbäcken. Rikt fågelliv. Många skyddsvärda träd i området.

Utveckling

- En ny vision som beskriver förslag på utveckling håller på att tas fram.

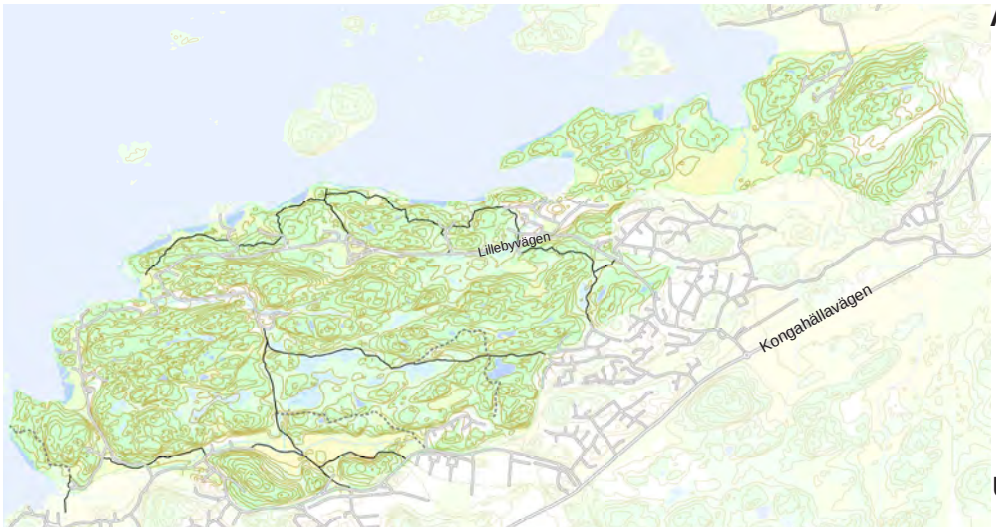
BILD KOMMER

LILLEBY - TUMLEHED - BRONSÅLDERSUNDET

Målbild

Havsnära vyer med plats för såväl bad och lugna promenader, löpning, orientering och terrängcykling i valda delar. Stora möjligheter att i lugn och ro uppleva olika värdefulla naturtyper som skaljordsbankarna i Sillviks naturreservat, kulturminnen i Bronsåldersundet eller hällmålningen vid Tumlehed. Vattenanknutna aktiviteter som bad, snorkling, paddling prioriteras och då särskilt de som går att tillgänglighetsanpassa. Vintertid är det aktiviteter som långfärdskridskor, isjakt m.m. som lockar.

Områdesbeskrivning - Nuläge

Aktiviteter och funktioner

Badplats, Eldplats, Fiske, Lekplats, Naturstig, Paddling, Parkering, Sevärdhet, Skridskoåkning, Uteklassrum, Vindsurfing, Utsikt

Upplevelsekaraktär

Hav och kust
Tillgänglig natur
Kulturlandskap
Utveckla: Utmanande kuststråk

Utveckling

- Värna landskapsbilden med öppna klippor, till exempel genom ljungbränning.
- Fortsatt skötsel av de unika miljöerna i Sillviks naturreservat
- Uppdatera Lillebyrundan och eventuellt naturstigen med information på plats/nät eller liknande.
- Fortsatt arbete med att utveckla entréerna till området.
- Arbeta med att binda ihop ett ”utmanade kuststråk” längs Göteborgs kust
- Utreda möjlighet att upprusta Bronsålderssundets fornminnesstig
- Utveckla pedagogisk information om havet.

Fakta

Landskapstyp: Kuperat kustlandskap och hällmark
Naturtyp: Hällmarksskog, skogsdungar, våtmarker
Storlek: ca 753 hektar
Skydd: Naturreservat, natura 2000 område, strandskydd
Närmaste hållplats: xxxx
Övriga styrkor: Lätt att ta sig till området, relativt lätt att röra sig inom området, Lillebyrundan ca 1 mil, tillgänglighetsanpassat bad och storleken på området. Toalett finns under sommartid.

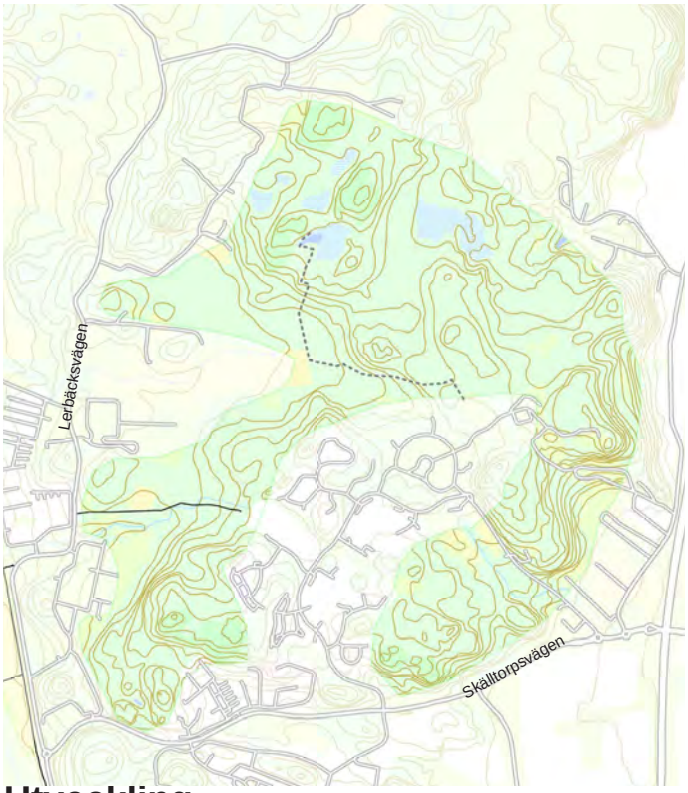
BILD KOMMER

LILLHAGEN- SKOGOME

Målbild

Ett större område för promenader, jogging, orientering och eventuellt terrängcykling i valda delar. Möjligheter att i lugn och ro uppleva olika värdefulla naturtyper, uppskatta jätteträd, skåda fågel eller äta picknick efter en trevlig promenad.

Områdesbeskrivning - Nuläge

Aktiviteter och funktioner

Upplevelsekaraktär

Tillgänglig natur

Fakta

Landskapstyp: Kuperat skogslandskap
Naturtyp: Grov ek, tallskog samt gran i vissa delar, våtmarker, blockiga partier
Storlek: ca 311 hektar
Närmaste hållplats: xxx
Övriga styrkor: Skyddsvärda träd, rikt fågelliv, lätt att ta sig till området, relativt lätt att röra sig i delar av området, del av Hälsans stig

Utveckling

- Sammanbind och utveckla gångvägar i Lillhagenområdet med vägar och stigar norrut och österut
- Restaurera vandringsleden med spänger och vindskydd i den norra delen av området
- Urgrävning av befintliga dammar vid behov för att behålla biologisk mångfald och upplevelsevärden
- Utveckla pedagogisk information om historia och naturvärden i området
- Skötsel för att gynna de skyddsvärda träden och miljöerna i området

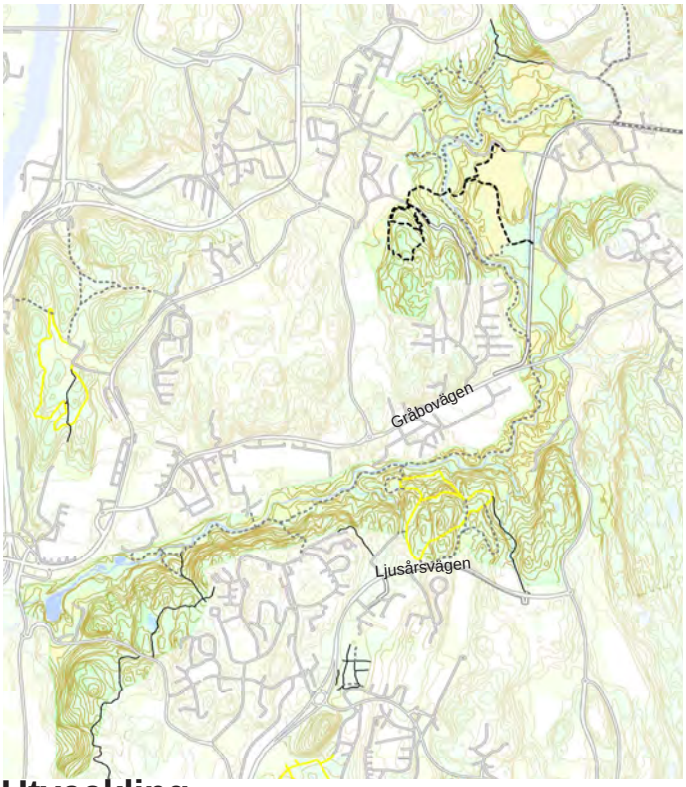
BILD KOMMER

LÄRJEÅNS DALGÅNG

Målbild

Lärjeåns dalgång är ett dramatiskt ravinlandskap där öppna marker möter djungellik lövskog längs ån och branta berg reser sig utmed dalsidorna. Här finns ett mycket rikt växt- och djurliv med flera sällsynta arter att upptäcka längs vandringsleden från Lärjeholm till Gunnilse. Lärjeleden sammanbinder många olika bostadsområden i nordöstra Göteborg. Den gamla Västgötabanan som går genom området används flitigt. Här samsas gående, cyklister, ryttare och rullskidåkare om utrymmet för att kunna röra sig i landskapet.

Områdesbeskrivning - Nuläge

Aktiviteter och funktioner

Upplevelsekaraktär

Dramatisk landskap
Tillgänglig natur

Utveckling

- Säkerställ området som naturreservat
- Uppdatera informationen till naturstigen
- Säkerställ dragningen av naturstigen där det är möjligt utan att komma i konflikt med de stora naturvärdena i området. Vissa delar av stigen behöver omlokaliseras på grund av till exempel skred eller erosion.
- Genomför biotopförbättrande åtgärder där det är möjligt i vattendraget

Fakta

Landskapstyp: Dalgång med meandrande å, öppen kulturmark skogsklädda bergssidor
Naturtyp: Ädellövskog, sumpskog, granskog, hagmarker och bryn
Storlek: ca 513 hektar
Skydd: Natura 2000, strandskydd, blivande naturreservat
Närmaste hållplats: xxxx
Övriga styrkor: Närheten till Angereds stadspark, Lärjeåns trädgårdar, Geråshallens motionscentral och Storåsstallet. Riksintresse för naturvård och förslag på riksintresse för friluftsliv. Storåsfallet och hassellundar.

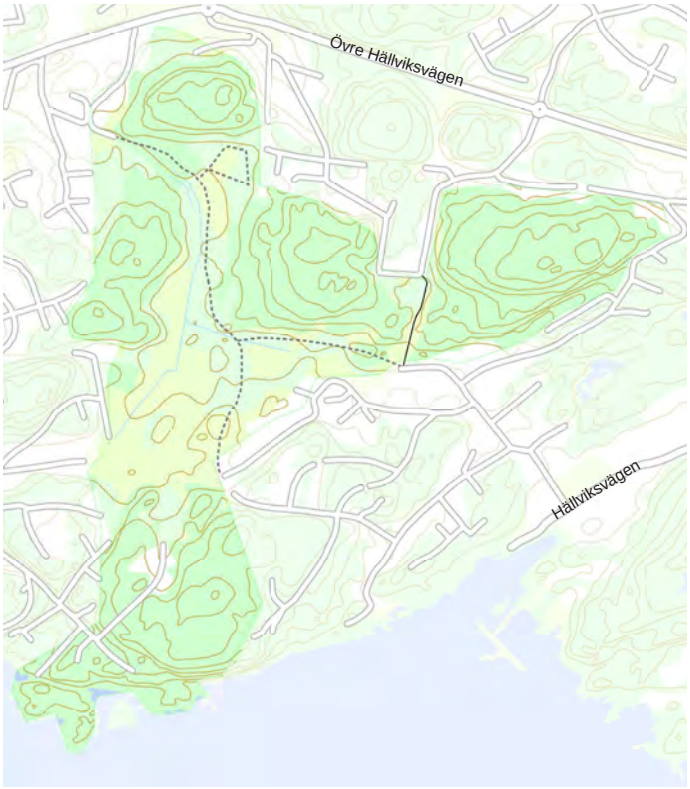
BILD KOMMER

MAJVIK

Målbild

Området erbjuder en varierad naturupplevelse för avkopplande promenader i kontrastrik natur. De anlagda stigarna går omväxlande i blomstrande bryn, fuktig och frodig lövskog till kalare bergsområden med dammar. Delar av stigarna leder upp till utsikt över havet och skärgården. Här finns även plats för ro och eftertanke.

Områdesbeskrivning - Nuläge

Aktiviteter och funktioner

Utsikt

Upplevelsekaraktär

Hav och kust
Tillgänglig natur
Utveckling: Utmanande kuststråk

Fakta

Landskapstyp: Kust, hällmark
Naturtyp: Hällmark, blandskog, fuktigare områden, brynvegetation med höga naturvärden
Storlek: Ca 72 hektar
Skydd: Strandskydd
Närmaste hållplats: Batterivägen cirka 400 meter
Övriga styrkor: Fantastisk blomning i maj: äppelträd, hägg och slån. Rikt fågel- och fjärilsliv och speciella arter såsom hasselsnok och åkergroda

Utveckling

- Utreda om kommunen kan köpa in det privata området
- Värna de höga naturvärdena genom naturvårdsinsatser
- Förbättra tillgängligheten genom försiktiga röjningsarbeten m.m.
- Information om områdets upplevelserika natur.
- Se över möjligheten att skylta till området från hållplats Batterivägen

BILD KOMMER

MOSSEN

Målbild

Ett område för promenad, jogging, andra aktiviteter och möjligheter att samlas och ha undervisning i utomhus. Fuktiga lövskogdelar som får utvecklas relativt fritt för att gynna fågellivet mitt i staden.

Områdesbeskrivning - Nuläge

Aktiviteter och funktioner

Belyst motions-spår | Bollsport | Lekplats | Utegym

Upplevelsekaraktär

Grön träningsarena

Tillgänglig natur

Utveckling

- Utreda möjlighet för nya aktiviteter i området
- Utveckla pedagogisk information om historia/ naturvärden etc. i området
- Skötsel för att gynna mindre hackspett i området

Fakta

Landskapstyp: Relativt platt lövskogsområde
Naturtyp: Lövblandskog med mycket fuktigare partier och död ved.
Storlek: ca 20 hektar
Närmaste hållplats: Mossen ca 80 meter från entréområde
Övriga styrkor: Lätt att ta sig till och röra sig i området. Mindre hackspettsmiljöer.

BILD KOMMER

NORDRE ÄLVS ESTUARIUM

Målbild

Området Nordre älvs estuarium sträcker sig från Kallhed och Kippholmen i söder till den södra delen av Göta och Nordre älvs dalgång i norr i höjd med Älvkullen. Estuariet är präglat av mötet mellan älvens söta vatten och havets salta, vilket ger ett mycket rikt fisk- och fågelliv att njuta av. Fritidsbåtar använder älven och mynningsområdet lockar till sportfiske. Här finns möjligheter att ströva, se intressant flora eller ta ett dopp i ett område med höga kulturvärden. Öxnäs är ett unikt jordbrukslandskap som hävdats i mer än 1 000 år.

Områdesbeskrivning - Nuläge

Aktiviteter och funktioner

Ridning

Upplevelsekaraktär

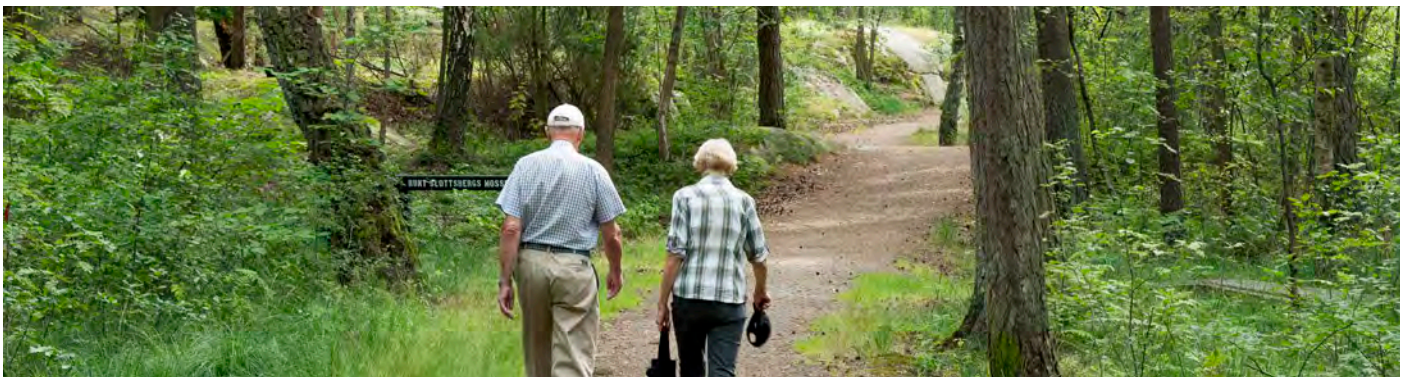
Hav och kust
Kulturlandskap
Utveckla: Utmanande kuststråk

Fakta

Landskapstyp: Estuarium med grunda havsvikar, odlingslandskap med skogspartier, älvdal, kust
Naturtyp: Betesmark, ädellövskog, hedvegetation, strandäng, stora vassområden, sanka madmarker
Storlek: ca 1039 hektar
Skydd: Naturreservat, Natura 2000, Strandskydd
Närmaste hållplats: xxx
Övriga styrkor: Stora delar riksintresse för natur, kultur och friluftsliv. Skyddsvärda träd vid Älvlea, nära Gunnesby koloniområde. Se blåsippa i Kallhed. Ett oexploaterat älvdalslandskap

Utveckling

- Bevara ett större, oexploaterat sammanhängande estuarium m tillhörande arter.
- Utveckla de pedagogiska värden vid Öxnäs genom olika former av information
- Utveckla tillgången till området genom stigar och information
- Sammanlänka olika tillgängliga delar för att på sikt få ett utmanande kuststråk

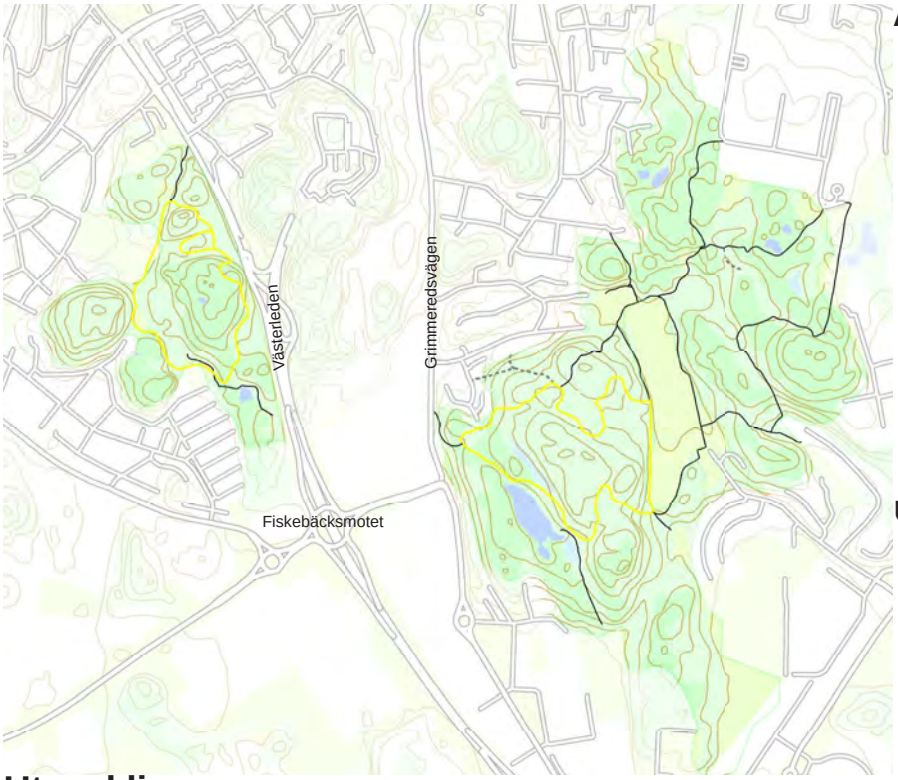

RUDDALEN

Målbild

Ruddalen är ett populärt naturområde med fokus på träning och rörelse i olika former - allt från lugnare promenader på naturstigar till mer tempofylld orientering och hinderträning. Ruddalens motionscentral erbjuder bland annat skridskoåkning och bidrar till naturområdets identitet som grön träningsarena. I Ruddalen ryms både områden för fartfyllda aktiviteter och områden med lugnare tempo för den som vill njuta av naturen och varva ned. Ruddalen har nära koppling till de sociala mötesplatserna stadsparken Positivparken och stadsdelsparken Torpadammen.

Områdesbeskrivning - Nuläge

Aktiviteter och funktioner

Upplevelsekaraktär

Grön träningsarena
Tillgänglig natur

Utveckling

- Anlägg hinderbana eller liknande för ytterligare form av träning.
- Skapa pulkabacke på lämplig plats för ökad användning vintertid.
- Förstärk områden som är mer tempofyllda och utveckla delar av Ruddalen för mer lugnare tempo
- Se över skyltningen
- Utred möjlighet för terrängcykling

Fakta

Landskapstyp: Kuperad hällmarksskog och en mindre del ädellövskog
Naturtyp: Blandskog med tall, ek, björk och asp, våtmark
Storlek: ca 120 hektar
Skydd: Strandskydd
Närmaste hållplats: Musikvägen xx meter från entren vid Ruddalens motionsanläggning och hållplats Kavåsvägen xxx meter från närmsta entré.
Övriga styrkor: Ruddalens närhet till stadsparken Positivparken och stadsdelsparken Torpadammen. Motionscentral

BILD KOMMER

RYA SKOG

Målbild

Rya skog är en grön oas med ett mycket rikt växt- och djurliv att upptäcka. Det gäller såväl insekter och fladdermöss som fåglar och svampar av olika slag. Här får man en uppfattning av hur delar av Hisingen såg ut längre tillbaka i tiden. De flera hundra år gamla och grova ekarna ger ro till att slå sig ned i en glänta, njuta av fågelsång och äta sin matsäck.

Områdesbeskrivning - Nuläge

Aktiviteter och funktioner

Parkering Sevärdhet

Upplevelsekaraktär

Fågelparadis
Tillgänglig natur

Utveckling

- Utveckla pedagogisk information om historia och naturvärden i området
- Skötsel för att gynna de skyddsvärda träden och miljöerna i området

Fakta

Landskapstyp: Kustnära ädellövskog, ängsmark
Naturtyp: Ek- och hassellundar, örtrik alsumpskog, damm
Storlek: ca 21 hektar
Skydd: Naturreservat sedan 1928
Närmaste hållplats: xxx
Övriga styrkor: Vårblomning, försvarsvall från 1600-talet, tillgänglighetsanpassad spång, välkomnande entréområde, många skyddsvärda träd

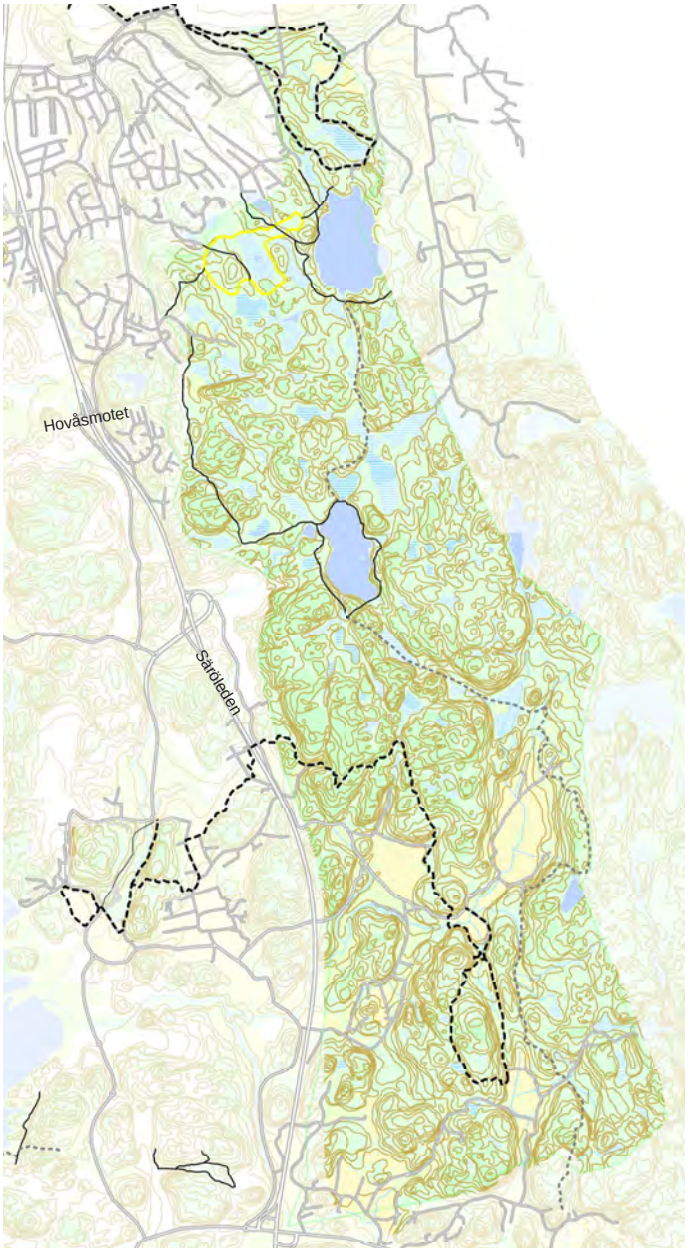
BILD KOMMER

SANDSJÖBACKA

Målbild

Sandsjöbacka naturområde ger upplevelsen av orörd natur och trollska skogar. Naturområde är ett av Sveriges största naturreservat, som med sin storlek sträcker sig från Göteborgs kommun till Mölndal och in i Kungsbacka. Markerade stigar möjliggör både för längre vandringar i stillhet och spår för mer snabbspringande triathleter. Helt enkelt ett tillgängligt vildmarksområde för både högt tempo och rofylldhet.

Områdesbeskrivning - Nuläge

Aktiviteter och funktioner

Upplevelsekaraktär

Tillgänglig vildmark

Utveckling: Grön träningsarena

Fakta

Landskapstyp: Hällmarksskog, dalgångar, böljande åkerlandskap med skogspartier
Naturtyp: Barr- och lövskog, hedvegetation
Storlek: ca 1432 hektar
Skydd: Naturreservat, Natura2000, strandskydd
Närmaste hållplats: xxxxx
Övriga styrkor: Ett av Sveriges största naturreservat. Närhet till ridskoleverksamhet.

Utveckling

- Se över skyltningen för de redan existerande stora lederna
- Utveckla kortare slingor för mer vardagsmotion?
- Utred möjlighet till att minska konflikten mellan friluftsutövare i olika tempo, som cyklister och vandrare, genom separata slingor
- Utred möjligheten med entréområden nära kollektivtrafik

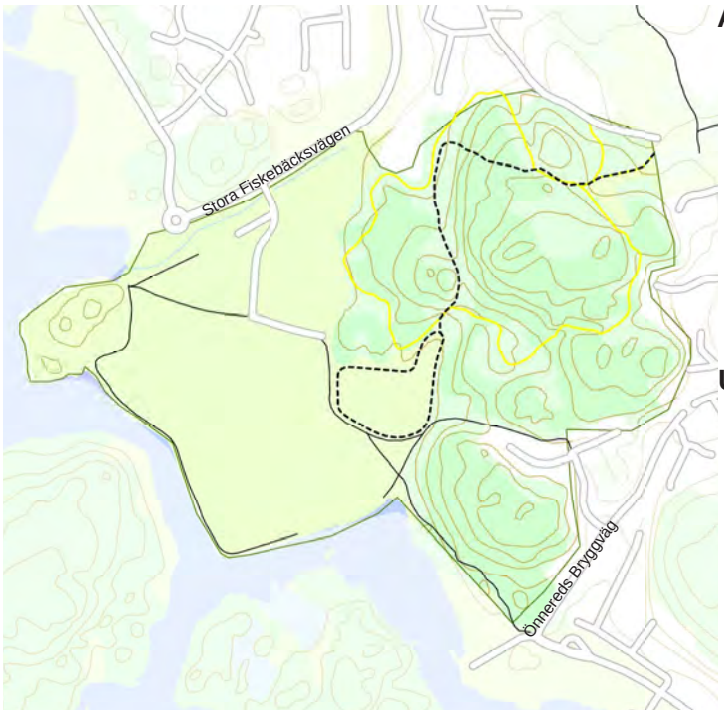
BILD KOMMER

SJÖBACKA-HÖGEN

Målbild

Ytor tillgängliga för olika tillfälliga evenemang som t.ex. drakflygning. Ett vardagligt utflyktsmål vid havet, med utblickar över kust och skärgård. Ett lättillgängligt naturområde för rörelse i olika former, allt från promenad och jogging till ridning. Områdets växlande naturkaraktärer ger stora möjligheter till varierade naturupplevelser.

Områdesbeskrivning - Nuläge

Aktiviteter och funktioner

Belyst motions-spår
Bollsport
Lekplats
Motions-spår
Parkering
Ridning
Sevärd-het
Uteklass-rum
Utsikt

Upplevelsekaraktär

Hav och kust
Tillgänglig natur
Utveckla: Utmanande kuststråk

Utveckling

- Skapa informativa entréer
- Arbeta med tillgänglighet t.ex. i form av ”Lätta slingan”, både praktiska åtgärder och information
- Arbeta med att binda ihop ett ”Utmanade kuststråk” längs Göteborgs kust
- Anlägga hundrastgård eller annan form av område för hundar.
- Eventuellt utveckla vattenaktiviteter vidare som t.ex. paddling

Fakta

Landskapstyp: Kuperat kustlandskap, skogsbeklädda berg
Naturtyp: Öppna gräsmarker, bergsområde med blandskog
Storlek: ca 56 hektar
Skydd: Strandskydd
Närmaste hållplats: xxxx
Övriga styrkor: Relativt lätt att ta sig till området, delvis lätt att röra sig inom området. Flera olika naturkaraktärer inom ett begränsat område med delvis stora öppna och plana ytor.

BILD KOMMER

SKÄNDLABERGET

Målbild

Skändlaberget ligger som en skogsbeklädd bergig ö i åkerlandskapet på Hisingen. Här finns stora möjligheter att i lugn och ro uppleva olika värdefulla naturmiljöer och kulturminnen. Vida utblickar fås bl.a. från den gamla fornborgen eller Skändla rös som lockar de kulturhistoriskt intresserade till besök. Information om fornminnen och natur finns på plats längs de olika slingorna. En av slingorna leder ut till samfälligheten Skändla skalgrusbank med kalkgynnad flora och fauna.

Områdesbeskrivning - Nuläge

Aktiviteter och funktioner

Naturstig
Naturspot
Parkering
Ridning
Sevärdhet
Utsikt

Upplevelsekaraktär

Kulturlandskap
Tillgänglig natur

Utveckling

- Värna fornminnen genom skötsel, som exempelvis röjning och slåtter på gravfältet med ljunghed
- Förbättra skyltningen av de olika lederna, samt information om att ridstig är markerad på prov i den norra delen av området
- Förbättra skyltningen från busshållplatsen till området
- Utökad skötseln av de speciella miljöerna på skalgrusbanken för att värna den biologiska mångfalden och upplevelsevärdena

Fakta

Landskapstyp: Kuperad hällmarksskog
Naturtyp: Hällmarksskog, granskog, ekmiljöer och våtmarksområden
Storlek: ca 83 hektar
Skydd: xxxx
Närmaste hållplats: Skändla södra ca 350 meter från entréområde
Övriga styrkor: Skändla skalgrusbank som ligger i närheten

BILD KOMMER

SKÄRVALLSBERGET

Målbild

Längs med Skärvallsbergets gångväg knyts Hinsholmens småbåtshamn ihop med Fiskebäcks hamn och badplats. Vägen leder förbi Lindalens glänta där besökare med upptäckarlust lätt hittar till strandvikarna som bjuder in till bad. Besökare med säker fot viker av från gångvägen och upp i bergen för att njuta av avskildhet och vidsträckt utsikt över havet. Här finns plats för vila, ro och kontemplation.

Områdesbeskrivning - Nuläge

Aktiviteter och funktioner

Badplats Lekplats Parkering Sevärd-het Utsikt

Upplevelsekaraktär

Hav och kust
Tillgänglig natur
Utveckling: Utmanande kuststråk

Fakta

Landskapstyp: Kuperat kustlandskap, ravin
Naturtyp: Våtmark, lövvegetation, kusthed
Storlek: ca 90 hektar
Skydd: Strandskydd
Närmaste hållplats: Hinsholmen xxx meter från entréområde via Hinsholmskilens småbåtshamn och xxx-gatan xxx meter från entréområde vid Fiskebäcks småbåtshamn.
Övriga styrkor: En glänta vid gångvägen ger plats för sociala aktiviteter och samvaro, som bl.a. används av skolklasser.

Utveckling

- Se till att fler besökare hittar till Skärvallsberget genom att förstärk entréerna och möjligheten att hitta dit från kollektivtrafikhållplatser.
- Utveckla Skärvallsberget som en del av Kuststråket
- Locka människor till att röra sig från gångväg och upp på bergen, genom att gallra fram öppningar i vegetationen.
- Utred möjligheten att göra området mer tillgängligt till exempel med fler sittmöjligheter

BILD KOMMER

STORA AMUNDÖN

Målbild

Stora Amundön är ett populärt utflyktsmål vid havet, med vidsträckta utblickar över kust och skärgård. En vandring längs naturstigen bjuder på varierade naturupplevelser, då Stora Amundön har höga natur- och kulturvärden. Områdets havsnära identitet märks vid de välbesökta badvikarna där det finns både snorkelled och uteklassrum.

Områdesbeskrivning - Nuläge

Aktiviteter och funktioner

Badplats, Eldplats, Parkering, Sevärdhet

Snork-lingsled, Toalett, Utsikt

Upplevelsekaraktär

Hav och kust

Tillgänglig natur

Utveckling: Utmanande kuststråk

Utveckling

- Vidareutveckla Stora Amundöns marina tema genom pedagogiska inslag för fler åldersgrupper
- Förstärk de olika naturtyperna och förtydliga kulturmiljöerna i området genom skötselinsatser
- Arbeta med att binda ihop ett ”Utmanade kuststråk” längs Göteborgs kust
- Utveckla och tillgängliggöra entréområdet

Fakta

Landskapstyp: Kustlandskap
Naturtyp: Lövskog, kusthed, hällmark
Storlek: ca 83 hektar
Skydd: Naturreservat tillsammans med Billdals skärgård (fr.o.m.2017) Natura2000, Strandskydd
Närmaste hållplats: xxx-gatan xx meter från entréområde
Övriga styrkor: Tydligt avgränsat utflyktsmål med flera olika naturkaraktärer inom ett begränsat område. Relativt lätt att ta sig till området, delvis lätt att röra sig inom området.

SLOTTSSKOGEN

Målbild

Tre kärnvärden: Folklighet, tradition och mångfald leder inriktningen på utvecklingen. Detta ska vara friluftsområdet/parken för alla. Både lättillgängligt och lite mer äventyrliga vilda delar. Den engelska, romantiska landskapsträdgården präglar de anlagda centrala delarna. Här finns stora öppna gräsytor att vistas på och för aktiviteter. Solitära träd och buskar enligt 1800-talsideal, anlagda dammar och snirklande gångvägar och vackra planteringar. Allt ger ett mycket välskött intryck. Landskapsstugor och dansbana ger den östra kullen sin speciella kulturkaraktär. Det rika utbudet av olika evenemang ger många olika grupper av besökare anledning att komma hit. Naturhistoriska museet, observatoriet, utflyktslekplats, barfotaslinga och fruktlund är målpunkter som bidrar till den stora attraktionskraften. Här går det också att hitta platsen för en stunds avkoppling i lugn och ro i naturen. Slottsskogen är en av våra stadsparker.

Aktiviteter och funktioner

Upplevelsekaraktär

Grön träningsarena
Stadspark
Kulturlandskap

Fakta

Landskapstyp: Anlagd park, kuperad hällmark, blandskog med ädellöv
Naturtyp: Blandskog med tall, bok, ek, björk, alm, lönn. Dammar, mindre våtmark
Storlek: ca 137 hektar
Närmaste hållplats: Linnéplatsen, Botaniska trädgården
Övriga styrkor: Central placering nära Göteborgs centrum och dessutom stort. Väletablerat utflyktsmål för många göteborgare och turister. Lätt att ta sig hit – kollektivtrafikhållplatser, gång- och cykelväg. Naturområden som nästan kan ge en upplevelse av orörd natur. Riksintresse för kultur. Slottsskogsvallens idrottscentrum. Stora evenemangsytor. Ädellövskog med många skyddsvärda träd. Mycket rikt växt- och djurliv med såväl fåglar och fladdermöss som svampar. Nära Botaniska trädgården.

Utveckling

- Se parkplan som håller på att tas fram
- Bör skyddas genom bildande av kommunalt kultur- och naturreservat. Saknar skydd enligt planbestämmelse

Områdesbeskrivning - Nuläge

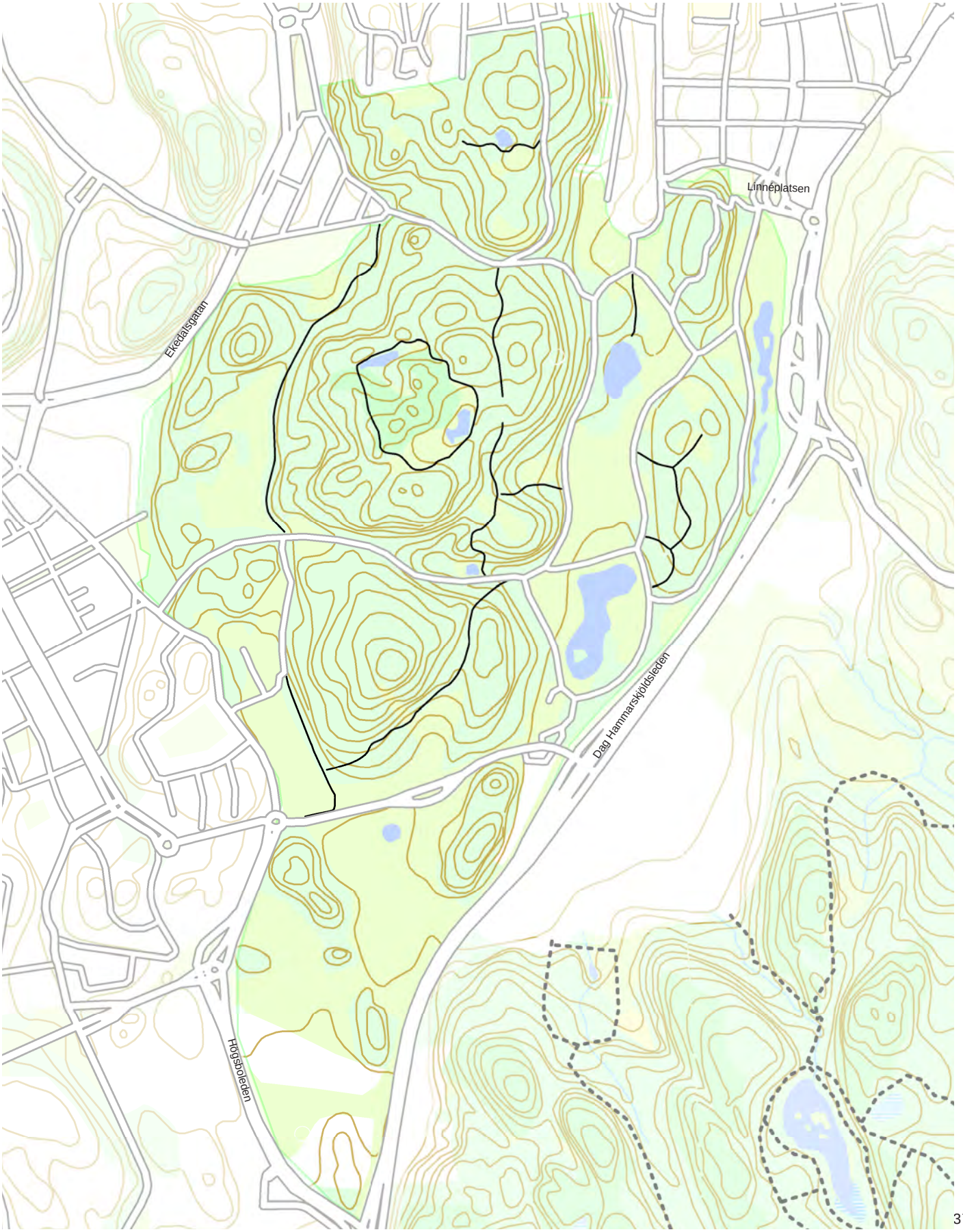

BILD KOMMER

SVANKÄLLA

Målbild

I Svankällan frodas djur- och växtlivet! Genom bryggor, fågeltorn och gömsle kan fågellivet skådas på nära håll utan att störa. Här finns plats för såväl avkoppling och återhämtning som promenader.

Områdesbeskrivning - Nuläge

Aktiviteter och funktioner

Upplevelsekaraktär

Fågelparadis
Tillgänglig natur

Fakta

Landskapstyp: Öppen kultur- och våtmark
Naturtyp: Våtmark, strandängar, blandskog
Storlek: ca 25 hektar
Skydd: Strandskydd
Närmaste hållplats: xxxx
Övriga styrkor: Gångväg runt området, informationstavlor på plats, fladdermöss

Utveckling

- Utökad skötsel av området för att öppethålla våtmarker som naturligt växer igen

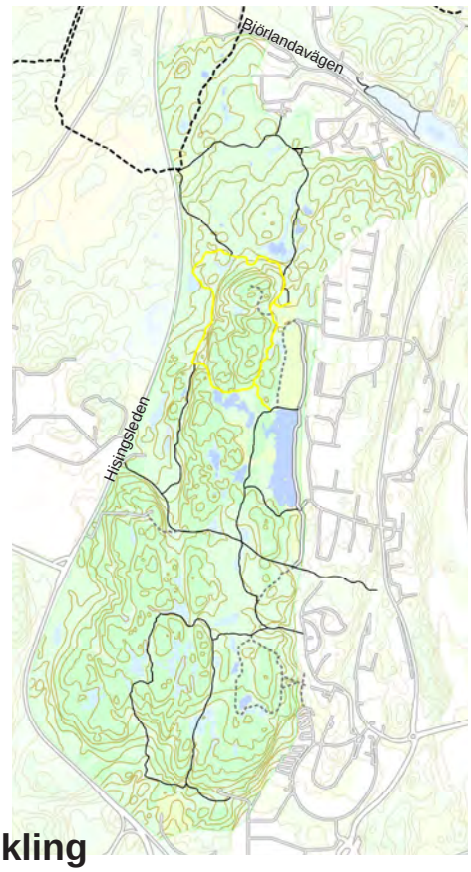
BILD KOMMER

SVARTEMOSSEOMRÅDET

Målbild

Lättillgängligt naturområde för rörelse i olika former från promenad och jogging till ridning och cykling. Området lockar till träning året om med skridskoåkning och pulkabacke.

Områdesbeskrivning - Nuläge

Aktiviteter och funktioner

Belyst motions-spår
Bollsport
Fiske
Bangolf
Eldplats
Lekplats
Motions-spår
Naturlek
Naturstig
Parkering
Ridning
Sevärd-het
Skridsko-åkning
Utegym
Uteklass-rum
Utsikt

Upplevelsekaraktär

Grön träningsarena
Tillgänglig natur

Utveckling

- Skapa informativa entréer (även information på andra språk än svenska?)
- Pulkabacke vid Väderutsikten
- Evenemangsplats vid Väderutsikten?
- Grön koppling (t.ex. ekodukt) till Hisingsparken
- Utebassängbad
- Odlingsplatser
- Kan delar av området användas för terrängcykling, ex del av ledningsgata
- Anlägga gångväg/ motionspår från västra delen av Sjumilastigen och söderut till den södra slingan
- Förnyad information till naturstigen om t.ex. skyddsvärda arter i området

Fakta

Landskapstyp: Kuperad hällmarksskog
Naturtyp: Hällmark, våtmarker, blandskog
Storlek: ca 440 hektar
Skydd: Kompensationsområde för skyddade arter som hasselsnok och mindre hackspett, strandskydd
Närmaste hållplats: xxx
Övriga styrkor: Lätt att ta sig till och röra sig inom området. Bostadsnära natur för många. Motionscentral, svamp och bärplockning, fågellokal samt orientering

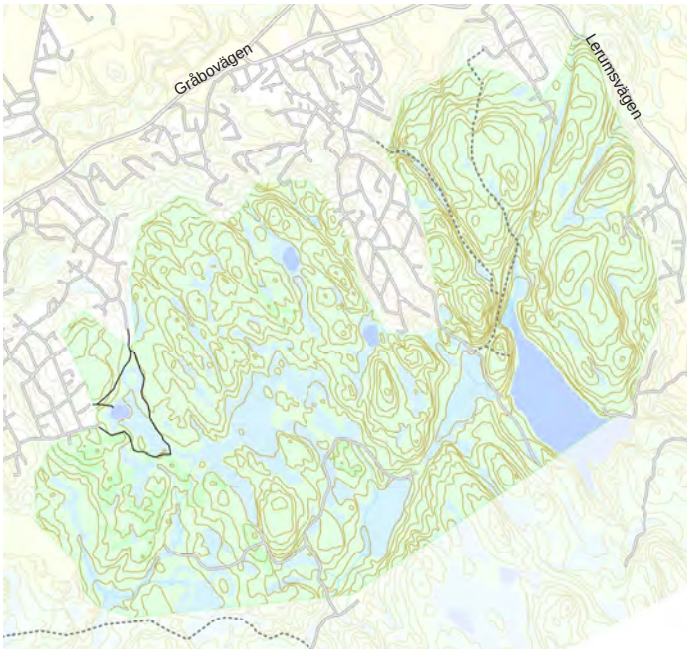
BILD KOMMER

SÖDER OM OLOFSTORP

Målbild

Ökad tillgång till närnatur på platsen. Tillgängligheten till området kan förbättras genom olika arbetsinsatser vid stigar och leder. Här finns möjligheter till lugna promenader, orientering, fiske eller att njuta sin medhavda matsäck med utsikt över en vacker sjö. Området kan även utvecklas mer för t.ex. ridning och terrängcykling i lämpliga delar, medan andra delar utvecklas mer mot en vildmarkskänsla med bär och svampplockning och tystnad som viktiga ingredienser. Flera av sjöarna används som lokala bad där även skridskoåkning kan vara möjlig.

Områdesbeskrivning - Nuläge

Aktiviteter och funktioner

Fiske

Vandringsled

Upplevelsekaraktär

Tillgänglig vildmark

Utvecka:Tillgänglig vildmark

Fakta

Landskapstyp: Brutna skogslandskap med sjöar och våtmarksområden
Naturtyp: Hällmarkstallskog, granskog, våtmarker, fukthedar, sumpskog, äldre lövrik skog
Storlek: ca 717 hektar
Skydd: Strandskydd
Närmaste hållplats: xxxx
Övriga styrkor: Värdefulla fågelområden, Bohusleden går i närheten av området, anlagd gångväg runt Tyrsjön (1,7 km) och markerad vandringsled från Älsjön till Stenared och Småkullaområdena.

Utveckling

- Utveckla stigarna och lederna i området genom arbeten med röjning, markering av vandringsleder, restaurering och anläggning av spänger, trappor m.m
- Utveckla entréerna till området
- Utreda var ridning och ev. cykling kan vara aktuellt i området
- Samarbete med grannkommunerna Partille och Lerum när det gäller leder eller annat som kan vara av gemensamt intresse att utveckla vidare
- Skötsel för att gynna skyddsvärda arter och miljöer i området
- Utveckla pedagogisk information om historia och naturvärden i området
- Bohusleden går i närheten, koppla ihop den med stigar och leder i området

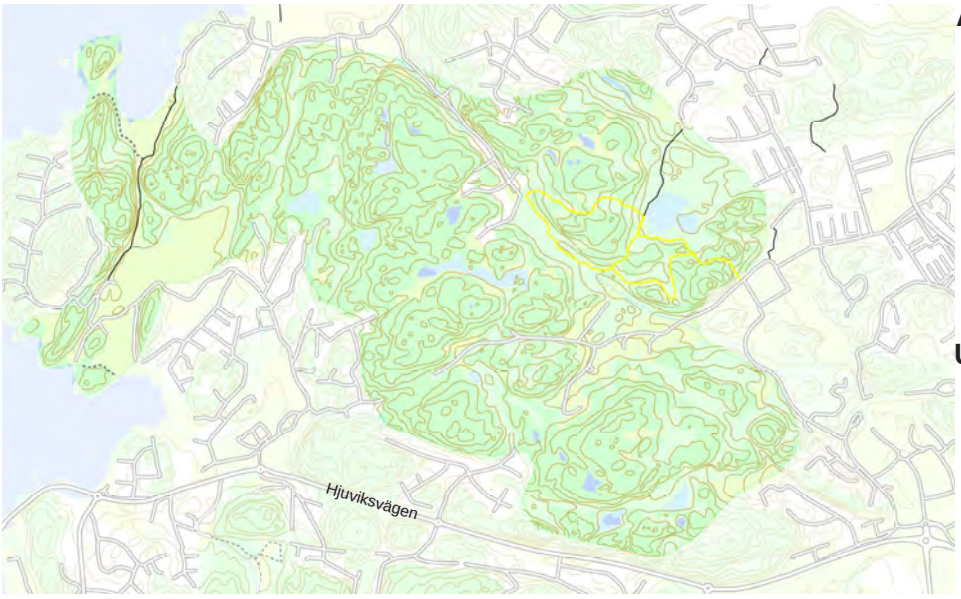
BILD KOMMER

TORSLANDA - HÄSTEVIKARNA

Målbild

Torslanda - Hästevikarna erbjuder en hisnande naturupplevelse för avkopplande promenader i kontrastrik natur. Stigarna vid Hästevik går omväxlande mellan grova, slutna ekbestånd och öppna kusthedar med utsikt över havet och den norra skärgården. Badplatserna erbjuder mer aktivitet och social samvaro, liksom motionsspåren och utegym i den östra delen intill Torslandahallen.

Områdesbeskrivning - Nuläge

Aktiviteter och funktioner

Badplats
Belyst motionsspår
Bollsport
Fiske
Parkering
Utegym
Utsiksplats

Upplevelsekaraktär

Tillgänglig natur
Utveckling: Utmanande kuststråk och grön träningsarena

Utveckling

- Värna de höga naturvärdena genom naturvårdsinsatser och varsam förvaltning av stigar och vägar
- Informera bättre om områdets upplevelserika natur, för att uppmuntra till besök även utanför badsäsong
- Se över möjligheten att skylta till området från hållplats Batterivägen

Fakta

Landskapstyp: Kust, hällmarksskog
Naturtyp: Blandskog, hedvegetation med höga naturvärden
Storlek: ca 345 hektar
Skydd: Strandskydd
Närmaste hållplats: Batterivägen 1000 meter från badplatsen i Hästevik.
Övriga styrkor: Soldäck och lekplats vid Hästeviksbadet. Toalett finns under sommartid.

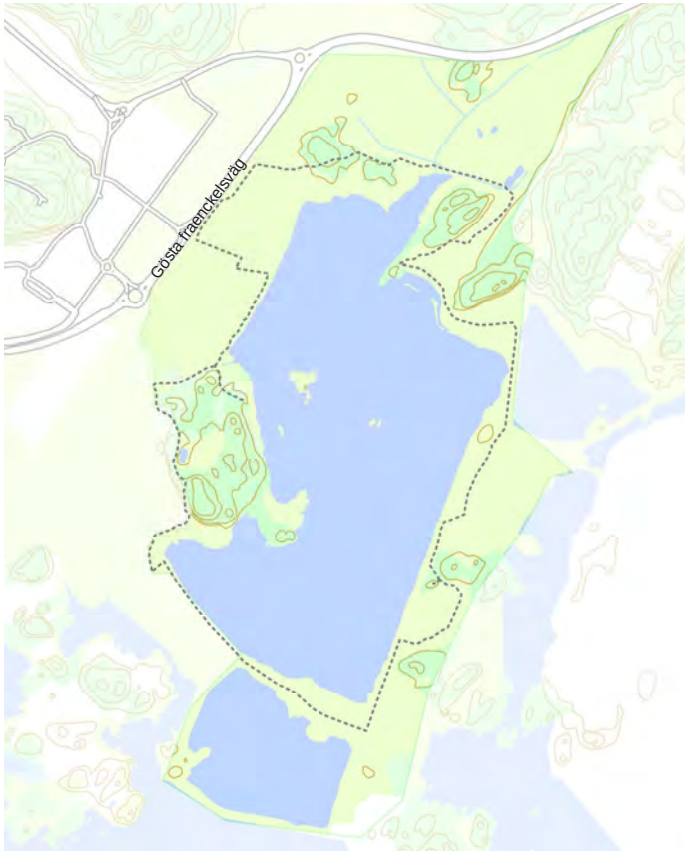
BILD KOMMER

TORSLANDAVIKEN

Målbild

Torslandaviken har ett mycket rikt fågelliv att studera från stigen som går kring området eller uppifrån fågeltornet. I det gamla flygplatsområdet flyger nu modellflygplan, insekter och fåglar om vartannat. Vassområden, strandängar och beteshagen hyser intressanta växter, vildbin och fjärilar. Information om livet på platsen fås genom skyltar vid naturstigen. Här finns möjligheter att slå sig ned och vila.

Områdesbeskrivning - Nuläge

Aktiviteter och funktioner

Fågeltorn, Golfbana, Naturstig, Parkering, Sevärdhet, Uteklass-rum, Utsiktsplats

Upplevelsekaraktär

Fågelparadis
Tillgänglig natur
Utveckling: Utmanande kuststråk

Utveckling

- Koppla ihop området med ett kuststråk

Fakta

Landskapstyp: Öppen kultur- och våtmark
Naturtyp: Våtmark, strandängar, buskmarker
Storlek: ca 223 hektar
Skydd: Natura 2000 område, Strandskydd
Närmaste hållplats: xxxx meter från entréområde
Övriga styrkor: Backsvaleberg

BILD KOMMER

VÄLEN

Målbild

Promenadvänligt naturpedagogiskt vatten- och fågelparadis. Lättillgängligt naturområde nära havsvik där det är lätt att lära och ta till sig saker om naturen samtidigt som det finns utrymme för avkoppling och lugn och ro.

Områdesbeskrivning - Nuläge

Aktiviteter och funktioner

Upplevelsekaraktär

Fågelparadis
Tillgänglig natur
Utveckla: Utmanande kuststråk

Fakta

Landskapstyp: Kuperat kustlandskap
Naturtyp: Våtmark, strandängar, betesmark, ädellövskog
Storlek: ca 68 hektar
Skydd: Naturreservat, strandskydd
Närmaste hållplats: xxx
Övriga styrkor: Tidsstig, pedagogiskt hus, nyanlagt entréområde. Lätt att ta sig till området, delvis lätt att röra sig inom området. Bostadsnära natur för många.

Utveckling

- Uppdatera naturstigsinformationen på plats/nät eller liknande.
- Utveckla pedagogisk information om vatten och kretslopp samt biologisk mångfald kombinerat med praktiska projekt på plats.
- Fortsatt arbete med att utveckla entréerna till området.
- Arbeta med att binda ihop ett ”utmanade kuststråk” - Koppla ihop de olika delarna av reservatet.
- Utegym?
- En lugn plats att möta naturen genom spång/brygga ut i vassen

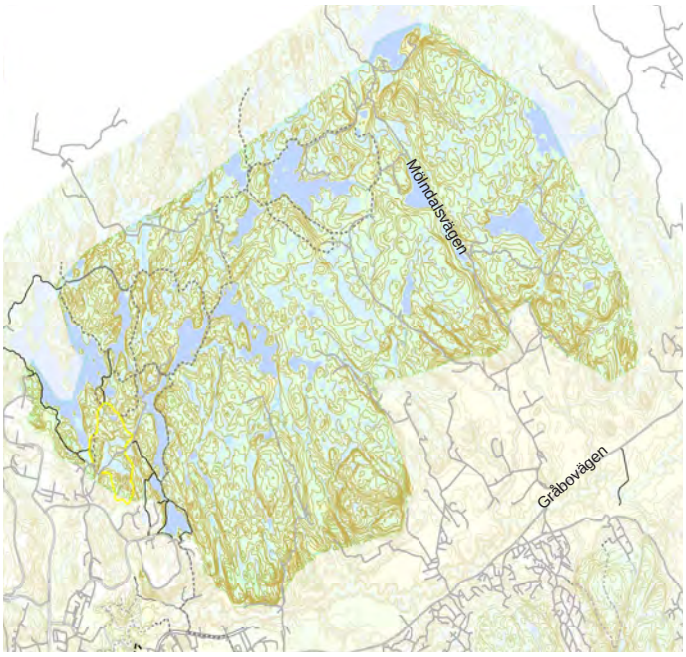

VÄTTEFJÄLL

Målbild

Stort och mångfacetterat område där såväl nybörjare som mer erfarna kan hitta lagom utmaningar och upplevelser av vildmarksliv. Den västra delen är mer anlagd, medan den östra sidan är mindre tillrättalagd.Här finns möjligheter med allt från bad och picknick, till längre vandringar med övernattning. De gamla gårdsmiljöerna visar hur området brukats genom olika tider.

Områdesbeskrivning - Nuläge

Aktiviteter och funktioner

Badplats
Belyst motions-spår
Bollsport
Eldplats
Fiske
Lekplats
Motions-spår
Naturspot
Paddling
Parkering
Skidspår
Skridsko-åkning
Utegym
Ute-klassrum
Utsikt
Vandrings-led
Vindskydd

Upplevelsekaraktär

Tillgänglig vildmark
Utveckling: Kulturlandskap

Utveckling

- Vättleporten, skapa ett nytt entréområde längs Rannebergsvägen. En mötesplats med olika aktiviteter som kan leda vidare ut i reservatet
- Målpunkt inne i området med fikamöjligheter
- Sammanlänka utveckling med det blivande reservatet Lärjeåns dalgång
- Vidareutveckla olika besöksmål och verksamheter kring de gamla gårdarna Björsjöås och Skärsjölund. Genom odling, betesdjur med mera
- Utred möjligheten för ridning och terrängcykling i vissa delar. Samarbeta med grannkommuner som Ale och Lerum

Fakta

Landskapstyp: Kuperat skogslandskap, sjöar
Naturtyp: Löv- och barrskog, mossar, ljung- och fukthedar
Storlek: ca 3737 hektar
Skydd: Naturreservat, Natura2000, strandskydd
Närmaste hållplats: xxxx
Övriga styrkor: Vandringslederna Bohusleden och Vättlefjällsleden samt flera markerade leder. Bär och svampplockning. Toalett finns under sommartid.

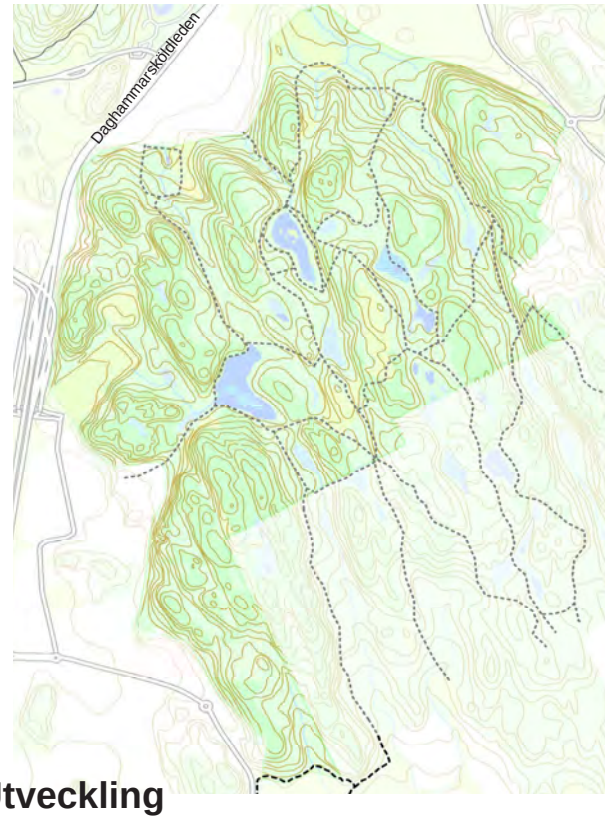
BILD KOMMER

ÄNGGÅRDSBERGEN

Målbild

Änggården är unikt för Göteborg - ett stort område med storslagna naturupplevelser ovanligt nära stadens puls. Från ljunghedarna sträcker sig en vidsträckt utsikt över de västra delarna av staden och havet. Änggården används flitigt för aktiviteter som långpromenader, orientering, löpning och cykling – aktiviteter som kräver ett större sammanhängande naturområde. Många skolklasser besöker Änggården både i pedagogiskt syfte, både för att lära om naturen och kulturlandskapet - och för friluftsliv!

Områdesbeskrivning - Nuläge

Aktiviteter och funktioner

Upplevelsekaraktär

Grön träningsarena
Tillgänglig natur
Kulturlandskap
Utveckling: Grön träningsarena

Utveckling

- Anlägga en motionscentral i närheten av entrén från Gruvgatan för att förstärka Änggårdsbergens identitet som grön träningsarena.
- Förtydliga entréerna
- Utveckla fler platser pedagogiskt

Fakta

Landskapstyp: Hällmarksskog, dalgång
Naturtyp: Lövskog, ljunghedar, hällmarksskog, våtmark
Storlek: ca 272 hektar
Skydd: Naturreservat, Natura 2000, strandskydd
Närmaste hållplats: Botaniska trädgården 500 meter från huvudentrén, Sahlgrenska Huvudentré xx meter från entrén vid Vitsippsdalen, J A Wettergrensgata ca 200 meter från entré Gruvgatan.
Övriga styrkor: En variation av naturmiljöer, så som Vitsippsdalen, Botaniskas arboretum med höga naturvärden. Vindskydd och eldplats finns i den del Mölndals kommun förvaltar.

BILD KOMMER

SÖDRA SKÄRGÅRDEN

Målbild

Göteborgs södra skärgård är ett populärt besöksmål för både göteborgare och turister. Det är enkelt att ta sig ut i skärgården med den kommunala färjetrafiken. För friluftslivet är skärgårdslandskapet en stor tillgång upplevelsemässigt, men även viktig för aktiviteter som fiske, bad, paddling, segling, fågelskådning och andra aktiviteter knutna till havet. På flera öar finns det slingor som möjliggör promenader.

Områdesbeskrivning - Nuläge

Aktiviteter och funktioner

Upplevelsekaraktär

Hav och kust

Tillgänglig natur

Utveckling

- Arbeta för möjligheten med utflyktsbåtar till skärgården som går från mer central knutpunkt, som södra eller norra Älvstranden.
- Skärgården bör bli mer tillgänglig för besökare genom serviceinrättningar som toaletter och sophantering
- Motverka privatisering av stränderna
- Skapa uteklassrum eller liknande mötesplatser
- Utveckla pedagogisk information om historia och natur-värden i området

Fakta

Landskapstyp: Örik skärgård
Naturtyp: Klippor och sandstränder, lummiga sänkor, hällmarker
Storlek: ca 727 hektar
Skydd: Olika delar av södra skärgården är: naturreservat, strandskydd, fågel- och sälskyddsområde, Natura 2000 och riksintresse för naturvården
Närmaste hållplats: xxx
Övriga styrkor: Hela området är riksintresse för kultur och friluftsliv. Vinga naturreservat med fyr och museum. Karantänanläggningen på Känsö som är byggnadsminne.

Göteborgs Stad
Park och natur